

KARYS

1974
VASARIS

Nr. 2

KARYS

1974
Nr. 2 (1499)

Redaktorius
ZIGMAS RAULINAITIS

Administratorius
LEONAS BILERIS

Redaktoriaus pavaduotojas
JONAS RŪTENIS

Atskirus skyrius redaguoja:

S. KAUNELIENĖ
"TREMTIES TRIMITAS"

BALYS BRAZDŽIONIS
"Lietuviai Kariai Laisvajam
Pasaulyje"

BRONIUS BALČIŪNAS
"Karinės Žinios"

Leidžia:
L. V. S. RAMOVĖ N. Y. SKYRIUS

TURINYS

V. Maželis — Gen. Povilas Plechavičius	viršelis
Jonas Rūtenis — Laisvė	41
A. Budreckis — Nuo Nemuno slėnio iki Andų	44
O. Žadvydas — Lietuvos tragiškų metų audroje	48
K. Ališauskas — Istorinės pastabos	53
A. Mironas — Sukakčių metai	56
V. Jonikas — Pasūriai ir Teisybės apie kasdienybę	58
TREMTIES TRIMITAS	60
A. Sm. — Putvinskį atsiminus	61
Lietuviai Kariai Laisvajame Pasaulyje	72
Karinės Žinios	73
Kronika	74

ATSTOVAI:

Baltimore — M. ŠIMKUS, Chicago — J. STANKONAS, Cleveland — F. EIDIMTAS, Los Angeles — O. ŽADVYDAS,
Australia — V. ŠALKONAS

PLATINTOJAI

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

BOSTON, MASS. — S. J. Minkus
CHICAGO, ILL. — L. Griauzdė,
"Gifts International", "Parama"
DETROIT, MICH. — V. Perminas,
Čižauskas
GRAND RAPIDS, MICH. — J. Belinis
OMAHA, NEBR. — J. Kantanavičius
WOODHAVEN, N.Y. — "Romuva"
WATERBURY, CONN. — "Spauda"

KANADOJE

HAMILTON, ONT. — J. Orvidas
TORONTO, ONT. — Augustinas Kuo-
las, P. Misevičius
MONTREAL, QUE. — "Parish Lib-
rary"

ANGLIJOJE

"DAINORA" — 14 Priory Road, Kew
Surry

V. VOKIETIJOJE — Juozas Venys
6796 Schoenenbert-Kuebelberg 1,
Duererstr. 13 Postfach 242

AUSTRALIJOJE

A. Kubilius
S. Slavickas — 44 Slevin St., Gee-
long North, 3215, Vic. Australia
L. Vasilūnas — 3 Wall Street, Nor-
wod 5067

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams — \$9.00, pusmečiui — \$4.50, atskiro nr. — \$1.00

Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207, USA

KARYS, magazine for the veterans, of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world.

Published monthly except July and August by "KARYS" — 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207, USA

Subscription \$9.00 per year. Single copy \$1.00 • SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N. Y.

Isteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgaivintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 2 (1499)

VASARIS — FEBRUARY

1974

JONAS RŪTENIS

LAISVĖ

Vilnius.

Vasaris.

Sešioliktoji — — —

Snieguotos Eglės virpa,

Pyškina šaltis,

O širdis įkaitus

Su pakelės dievuliu iš džiaugsmo verkia . . .

Ir ko tau,

Mano mažasis —

Medine galvele,

Dievuliau, verkti? —

Ko tavo mediniais

Skrustais,

Ašarai riedėti?

Dangus tebėr žvaigždėtas.

Mėnuo išėjęs,

Mėlynėj vaikšto,

O šaltis salvėm

Šaudo į erdvę šviesiausių,

Ką tik pasirašytą,

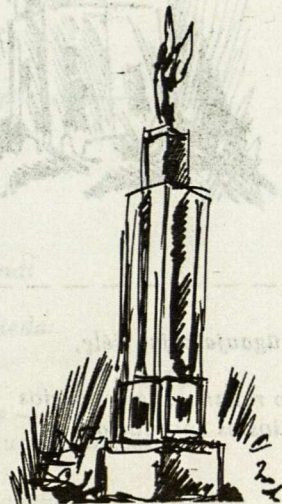
Laisvės žodį:

Pakelės kryžiams,

Snieguotiems šilajams

Ir pirkelėm, prisiglaudusiom

Prie atslaimo . . .

Nebeverk, mano Kryžiafone —

Sušalusiom ašarom:

Kai jos byra žemėn,

Kaip perlai,

Ir kai žydi

Žiemos paparčiais,

Ir kai ugnelėmis spindi

Ir užšglusia Nerim

Sniego verputėmis rieda:

Į sodžius,

Vienkiemius,

Miestelius ir miestus —

Man dedas, kad griausmingiausiai

Rarotų vargonais

Dabar Lietuva iškiliausiąją

Giesmę gieda:

MES LAISVI IR NEPRIKLAUSOMI!

MES RESPUBLIKA!

Nebeverk, Dievuli,

Nebeverk —

Tils įsiute audros

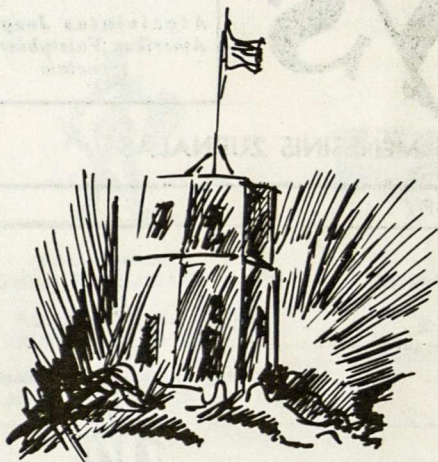
Ir kiekvienas ruoželis žemės

Visais grumsteliais

žodį — LAISVĖ

Ir žodį LIETUVA kartos

LIETUVOS
NACIONALINĖ
M. MAŽYDO
BIBLIOTEKA

Dar stūgauja vėjai išėlę,
Pikti.
Ir kaip raganos, kaip dvasios
Landžiosios spraudžiasi . . .

Dar ramstos melo vainikais
Ir buriasi, kaip debesys,
Kaip ūkanos blaškos,
Tos juodosios,
Karčiosios klastos . . .

Dar skrieja, aidėja ir plėšos
Įsiutęs padrikas siaubas
Ir uždamas, kaukdamas,
Šniogždamas lieja
Piktąją pragaro ugnį - -

Dideli dar debesys
Ir rūkas dengia dar saulę —
Bet kažinkas krinta baltas į žemę.
Ar visas sodybas,
Viešpatie, randi? —
Siųsdamos žemėn —
Balandį?

Užklysk, o baltas balandi,
Pabūk ir Nemuno kloniuos žaliuos —
Nuneški žinią džiaugsmingą
Pro rūkus:
Žemaičiams
Aukštaičiams
ir Dzūkams:

Kad nuo pirmosios knygos
Per šimtmečius ir amžius žilus —
Nuo Mažvydo prastų žodžių
Iki Bretkūno postilės —
Iki dabar, lietuviškasis žodis — LAISVĖ
Širdyse šilęs —
Tebēr neišsemiamas, kaip vandenyno gelmės,
Ir neišsakomas, kaip visas žvaigždėtas dangus.

Jis nuo pat lopšio
Motulės liūliuojančioj dainoj
Bažnyčių skliautus drebinančioj giesmėj —
Pasakose apie karaliūnus ir raganas piktas.
Elementoriuje prie verpiančios mamos
Spindintis žaruojančia žara.
Knygnešio AUKSO ALTORIUJE
Ir laikraštyje AUŠRA
Jis ir Metuose nuo pat saulelei atkopiant
Iki ratai rudens įmurusią žemės nugarą drasko
Jis Anykščių Šilelyje — paukštyčių giesmėmis
skardus

Jis, lyg nunokusio obuolio syvas
Nemuno, Neries ir Šešupės skardžiuose gyvas.
Jis Senajame Dvare ir Šarūne,
Kaip žerintis smaragdas
Nemirštantis vis būna . . .
Gauskite Varpai!
AIDĖKITE!
Mūsų žemė prisikėlė!

Ir nūdien,
Kai, Tu, mano gimtoji žeme
Pasaulyje tik menkutis gramas
Tik uncija maža —
Laisvės žodis tebėra šventas
Ir tu esi šventa.

Nors mes išėję
Tepasiėmėm
Tik baltų smilčių saują,
O palši rūkai slėgė horizontą —
Aplink gaisrai ir bombos,
Mes tada, kaip kareiviai
Palaužto fronto —
Laisvės trokšdami —
Slėpėmės
Griuvėsių katakombose.

Ir kam mes
Reikalingi,
Rodos —
Nuplyšę ir basi,
Bet tas žiupsnis smėlio,
Medum kvepijo
Ir išduodamas
Kalbėjo
Kuo esi — — —

O žemė pasilikusi ties savu
Dangaus skliautu —
Tebeina Kalvarijas savas
Šiluvoje ir Aušros Vartuos ...
O kie, o kiek mes kartu
Pasekėm Tave,
Mano raudanti žeme ...

Mes ėjom ilgom virtinėm
Ir ilgom eisenom
Pilkom:
Vyrai,
Moterys
Ir vaikai ...
Ėjom miestais milijoniniais
Tamsiais be žiburių

Kai klūpojo medžiai
Pakelėse —
Savo šakas,
Lyg užlaužtąsias — sielvarto
Rankas,
Dangun iškėlę ...

Mes vistiek
Laisvę matėm ir tebeatom
Baltuose debesų kalnuos,
Žydinčiuos krūmuos
Ir miškuos —
Vainiklapy gėlės
Ir kiekvienoj
Šitūrenančioje
smilgoje pakelės ...

Tauta ėjo
Su Mindaugu,
Gediminu,
Vytautu
Ir Sapiega

Tauta ėjo:
su Basanium
Kudirka
Varpu ir Aušra

Ėjo:
Lukšio, Eimučio
Ir Juozapavičiaus
Krauju pakilus

Ir šiandien ji tebeina
Partizanų
Sukilėlių
Simo
Ir Kalantos
Pabundinta!

Nebeverk, mano Kryžiafone —
Sušalusiom ašarom:
Kai jos byra žemėn,
Kaip perlai,
Ir kaip žydi
Žiemos paparčiais,
Ir kai ugnelėmis spindi
Ir užšglusia Nerim
Sniego verputėmis rieda:
Į sodžius,
Vienkiemius,
Miestelius ir miestus —
Man dedas, kad griausmingiausiai
Rarotų vargonais
Dabar Lietuva iškiliausiąją
Giesmę gieda:

MES LAISVI IR NEPRIKLAUSOMI!
MES RESPUBLIKA!

NUO NEMUNO SLĒNIO IKI ANDŲ

ALGIRDAS BUDRECKIS

Geologas, mineralogas, chemikas, atradėjas ir gamtininkas — Ignas Domeika pagarsėjo Pietų Amerikoje. Šis XIX amžiaus mokslininkas yra pačiausiai pagarsėjęs lietuvis Lotynų Amerikoje.

Ignas Domeika gimė 1801 m. rugpiūčio 22 d. Lietuvoje, Gardino gubernijoje, Naugarduko apskrityje, Niedzvédėje. Jo tėvas buvo Ipolitas Domeika, Naugarduko žemės teismo pirmininkas, o motina buvo Karolina Ancutaitė. Domeikų ir Ancutų kilmė yra lietuviška, nors patsai Ignas nemokėjo lietuviškai kalbėti. Kaip jo žymusis “zemliokas”, Adomas Mickevičius, Domeika save laikė lietuviu, istorinės Lietuvos ainiu.

Kaikas teigia, kad Domeika gimęs 1802 metais, ne 1801 m. Antai, amžininkas Mykolas Balinskis rašo:¹ “Domeika (Ignas), garsus pietinėje Amerikoje, taip ir Europos mokslo pasaulyje, kaip chemikas ir mineralogas, šiuo laiku chemijos ir fizikos profesorius Čilės respublikos sostinės Santjago universitete, gimė 1902 m. rugpiūčio 22 d. Lietuvoje, Gardino gubernijoje, Naugarduko paviete, tėviškėje Niedzvédėje...”

Lenkiškas metraštis, *Rocznik Akademii umiejtnosci w Krakowie*, 1874 m. laidoje, teikia žinia, kad Ignas Domeika yra gimęs “7 lipca 1892 roku”.

Dvi ispaniškos enciklopedijos rašo, kad “Domeyko (Ignacio), naturalista polaco, nacio en Niedzviadka, gobierno de Minsk (Lituania) el 31 de Julio de 1902.”² Prancūzų *Nouveau Larousse Illustree Dictionnaire universel encyclopedique* (tomas III, Paryžius) aiškino: “Domeyko ou Domejko (Ignace), chimiste polonais, né a Niedzviadka (gouv. de Grodno) en 1802.” Net amerikiečių enciklopedistas Benjamin E. Smith rašo: “Domeyko, Ignatius. Born at Niedzviadka, Lithuania, July 31, 1802”.

Pagaliau ir lietuvių numismatikas A. M. Račkus tvirtino, kad Domeika gimęs 1902 metais.⁴ Prof. Vaclovas Biržiška priešingai tvirtino, kad Domeika gimęs 1901 m., remdamasis paties Domeikos dienynu, kuriame Domeikos parašyta, jog “1830 metais buvau 29 metų”.⁴ Tad, 1801 metai priimtini, kaip jo gimimo metai. Įsidėmėtina, kad nors daugelis svetimtųjų žinytų Domeiką vadina

lenku (polaco, polonais), beveik visi tvirtino, jog gimęs Lietuvoje.

Domeika mokslus ėjo pas pijorus 1812-1816 m. Šėučine. 1816-1822 m. Vilniuje jisai studijavo universiteto fizikos-matematikos fakultete prie Sniadeckių, Jundilos, ir Niemčevskio. 1822 m. jis gavo matematikos magistro laipsnį ir apsisprendė toliau tęsti mokslus. 1822-1923 m. jis buvo Malevskio, Golanskio, Glouchovskio ir Lelevelio studentu teisių fakultete. 1819 metais Domeika stojo į slaptą studentų filomatų draugiją, kur susibičiuliavo su Adomu Mickevičium, A.E. Odinčium, bei kitais patriotiniais inteligentais. Kaip filomatas-filaretas jis skaitė pranešimus iš fizinės geografijos, bet jau tuo laiku pasinerdamas moksle, jis aktyvesnio vaidmens šiame rate lyje nebevaidino. Tas gal jį išgelbėjo nuo kalėjimo, nes 1823-1824 metais drauge su kitais filaretais buvo kalinamas Vilniuje pas bazilijonus. Bet kai daugelis kitų tos bylos dalyvių buvo į įvairias Rusijos vietas ištremiti, Domeika buvo tik internuotas savo dėdės dvare Zapolėje, Lydos apskrityje, kur jis buvo rusų žandarų griežtai sekamas.⁶ Zapolėje jis griebėsi ūkininkavimo ir greitai pagarsėjo geriausiu Lietuvos ūkininku. Domeikai buvo uždrausta gyventi Vilniuje, tačiau 1824 m. pavyko jam Vilniuje išlaikyti egzaminus ir gauti gamtos mokslų magistro laipsnį.

Domeika netupėjo visą laiką savo Zybartaušėiznos dvare, skaitydamas literatūrą ir darydamas ūkinius bandymus. Domeikos būdas buvo toks, kad jis vietoje ilgai gyventi negalėjo. Jis buvo nepaprastai veiklus, ir jam smagiausia būdavo tada, kada jis galėjo keliauti, tyrinėti, veikti, kaip matyti iš jo gausių kelionių po Kordiljerų kalnus bei kitas Čilės vietoves vėliau. Domeika kurį laiką gyveno ir Telšiuose.⁷

Prasidėjęs 1831 m. sukilimui Lietuvoje, patriotas Domeika siunčiamas slaptu emisaru į Varšuvą, pranešti apie “žemaičių laimėjimus”, bet jam nepavyko prasprukti pro rusų kariuomenės užtvartą; jis grįžo atgal į savo dvarą nerimaudamas. Zybartaušėiznoje jis susilaukė praeinant Chlapovskio lenkų ekspedicinio korpo, prie kurio tuojau prisidėjo, paskirtas Chlapovskio adjutantū. Pradėjęs organizuoti iš lietuvių sukilėlių 25-tą pulką, jis buvo

Ignas Domeika

paskirtas to pulko adjutantu. Žygiuodamas su Chlapovskiu Domeika susijungė su generolu Gelgaudu. Gelgaudas paliko 25-tą pulką su Domeika Kauno apsaugai, o pats išvyko pulti Vilnių. Bet rusai sumušė Gelgaudą ties Vilnium ir privertė jį pasitraukti Kėdainių link. Domeika vos nepateko Kaune į rusų nelaisvę. Jis paspruko ir vėl susijungė su Gelgaudu kariuomene. Jis traukė per Šiaulius, Kuršėnus ir pagaliau atsidūrė Prūsuoje. Jo akivaizdoje Skulskis nušovė Gelgaudą. Ligi 1831 m. pabaigos Domeika buvo internuotas Ašekene, Klaipėdos krašte, Fišhauzene ir Gerdavoje. Iš Gerdavos su Vrotnovskiu, gavę pasus į Prancūziją, iškeliauvo į Drezdeną, Saksonijoje. Drezdene susitiko su senais savo studijų draugais: Mickevičium, Odinčium ir kitais "filaretais". Jie buvo ketinę ilgesnį laiką pasilikti Drezdene, bet rusų valdžiai reikalaujant, 1832 m. liepos mėn. su 11 kitų emigrantų Domeika gavo saksų valdžios įsakymą apieisti kraštą.⁸

Per Štrasburgą ir Chalons su Marne 1932 m. rugpiūčio 1 d. drauge su Adomu Mickevičium Domeika pasiekė Paryžių. Čia tuojau stojo į Sorboną, o paskiau į Ecole des Mines (kalnų akademiją). Domeika stovėjo gana toli nuo Lietuvos ir Lenkijos emigrantų politinio gyvenimo, nes nemėgo emigrantų barnių bei intrigų ir vengė politinių organizacijų. Mat, Domeika niekad save lenku nelaikė, bet lietuviu, kas lenkus erzindavo.⁹ Tačiau pradžioje dalyvavo Towarzystwo naukowej pomocy (Mokslo Pašalpos Draugijoje) ir Towarzystwo literackie (literatūros draugijoje). Jis taip pat priklausė prie vadinamos Lietuvių draugijos, kuri jungė emigrantus iš Lietuvos. Domeika išsilaikydavo iš mokamos jam, kaip buvusiam sukilėlių karininkui, iš Prancūzijos išdo, algos (pradžioje 60-70 frankų mėnesiui, paskui sumažinta ligi pusės).

Jeigu jis tuomet turėjo kokias politines pažiūras, tai galima sakyti, kad priklausė prie aristokratų, nes nuolatos lankėsi pas lenkų bei lietuvių konservatyvius aristokratus, kaip antai, pas Čartoriskį, Niemcevičių, generolą Kniazevičių, Dembroškį, Dvernickį, Malachovskį, Bemą ir grafą L. Platerį.¹⁰ Domeika taip pat bendradarbiavo su prancūzų mokslininkais. 1837 m. jis gavo kalnų akademijos baigimo diplomą. Jis greit gavo darbą Elzase, kur dar studijavo mineralogiją.

Tuo tarpu Paryžiuon atvyko Čilės įgaliotinis surasti chemijos ir mineralogijos profesorių į naujai organizuotą aukštesnę mokyklą La Serenoj Coquimbo provincijoje. Domeikos profesoriai jį aukštai rekomendavo čilėnams. Negalėdamas grįžti į tėvynę, Ignas Domeika priėmė Čilės vyriausybės kvietimą ir apsiėmė išvažiuoti tiktai 6 metams. Jis, matomai, buvo pasiryžęs tuoj grįžti, jei prasidėtų naujas sukilimas Lietuvoje. Prieš išvažiuodamas į Čilę Domeika užėjo atsisveikinti pas kunigaikštį Čartoriskį, kuris išreiškė savo nusistebėjimą, kad Domeika rengiasi į tokią tolimą kelionę, kuomet visi čia yra užimti gyvaisiais Lenkijos reikalais. Domeika atsakė: "Galiu, kunigaikšti, užtikrinti, kad tik pasiekuš mane pirmam gandui apie pageidaujamą įvykį (suprask: sukilimą — A.B.), aš būsiu jau pasiruošęs tučtuojau grįžti!"¹¹ Drąsus ir deja neišpildytas pažadas! Mokslininkas Ignas Domeika, poeto Adomo Mickevičiaus bičiulis, nuvyko į tolimą, Andų kalnų ir Ramiojo vandenyno suspaustą kraštą, kur atidavė Čilei savo žinias, jėgas ir mokslinį darbą.

Nuo 1838 metų prasidėjo jo plačiai pagarsėjęs mokslinis ir organizacinis darbas Čilėje, trukęs apie 50 metų. Coquimbo miestyje jis suorganizavo ir vedė ligi 1847 m. aukštąją chemijos ir mineralogijos mokyklą. 1939 metais jis buvo nominuotas Santjago universiteto mineralogijos, geologijos ir fizikos profesorium. Nuo 1847 m. jis persikėlė į Santjago universitetą. Domeika čia dirbo ligi 1884 m. 1867-1883 m. buvo universiteto rektorius.

1843 m. jam pasiūlius, visa Čilės mokyklų sistema buvo perorganizuota Vilniaus universiteto mokyklų sistemos pavyzdžiu. Kurį laiką jis net ėjo Čilės švietimo ministerio pareigas. Jo pastangomis buvo įsteigta Čilės aukštoji kalnakasybos mokykla. 1867 m. Domeika atstovavo Čilę Paryžiaus parodoje.

Kaip mokslininkas, nuo pirmųjų Čilėje gyvenimo metų tyrinėjo Čilės geologiją ir mineralogiją. Būdamas nesėslaus būdo, Domeika vadovavo ekspedicijoms krašto turtams iširti. Jis net tyrinėjo ugniakalnių erupcijas ir žemės drebėjimus. Do-

meika ištyrė svarbius krašto ekonomikai žaliavų telkinius. Jis atrado vario stuoksnis, aukso kasyklas, akmens anglį, kas nulėmė Čilės ekonominę augimą. Jis išpopuliarino Čilės salietrą Europoje ir davė eigą salietros eksportavimui parako gaminimui. Domeika atrado dar nežinomų mineralų — argneritą ir domeikitą. Jo vardu pavadintas mineralas “domeikitas” yra vario rūdos akmuo (CU3Ag su 71.7% gryno vario). Domeikito spalva yra alavinė sidabrinė, kartais gelsva ar ruda.

Domeika sistematingai ištyrė ir surašė Čilės mineralogiją. Net sudarė Čilės mineralų rinkinį iš 6000 eksponatų.¹² Domeika surinko ir dovanavo Santjago universiteto bibliotekai 15,000 mokslinių veikalų. Igno Domeikos vardas yra įamžintas mineralogijoje, paleontologijoje ir botanikoje. Kaip rašo viena ispanų enciklopedija:¹³ “Ir nepraleido, pagaliau, jokio mokslinio ir meninio reiškinių nepadaręs įnašo į Čilės kultūros ir gerovės klestėjimą”. Jis vedė susirašinėjimą su kitais Pietų Amerikos bei Europos mokslininkais, tuo būdu kartu išpopuliarino ir Čilės vardą.

Čilės vyriausybė, atsidėkodama, paskyrė Domeikai 1884 m. 30,000 frankų metinę pensiją. 1885 m. jo garbei buvo nukaldintas aukso medalis su įrašu: “Vardan Jūsų draugų ir auklėtinių Čilėje. Mokslas, darbas, bešališkumas. 1885. Ignacas Domeika.” Tai yra ispaniškai: “Nomenaje de sus amigos y discipulos Chile. Ciencia, trabajo, desinteres. 1885. Ignacio Domeyko.” Santjage, jo kolegoms ir studentams dalyvaujant, buvo pastatytas paminklas su jo biustu. Jis buvo daugelio Europos ir Pietų Amerikos mokslo įstaigų garbės nariu. Jo garbei pietų Argentinos, ties Čile, sienomis kalnagubris buvo pavadintas **Cerro Domeyco**. Jo vardu pavadinti šiaurinėje Čilėje gyvenvietė — **Domeyco** ir oostas pietuose — **Puerto Domeyco**. Net vienas augalas buvo pakrikštytas jo garbei **domeykoa** (**Domeykoa phil.**).

Domeika gausiai papildė ir mokslinę literatūrą. Jis rašinėjo daugiausia ispaniškai, taip pat prancūziškai, lenkiškai ir vokiškai žurnaluose *Annales des Mines*, *Comte rendu*, *Zeitschrift fuer Erdkunde*, *Neues Jahrbuch fuer Mineralogie*, *Biblioteka warszawska*, *Czas*, *Rozprawy Akademii Umiejętnosci*, *Wszechswiat*, *Kronika Rodzinna*, *Los Anales de la universidad de Santiago* ir kitur. Jisai parašė ir namaža veikalų: “De l’emigration des allemands en Russie” (Paryžius, 1832), “Elementos de fisica experimental y de mineralogia” (1843), “Introduccion al estudio de las ciencias naturales” (1847), “Memoria sobre la instruccion publica” (1845), “Memoria sobre la colonizacion” (1845), “La Araucania y sus habitantes” (1845), “Viaje a

Chile. tratado de ensayos, tanto por la via seca como por la via humeda” (Santiago, 1845 1858 ir 1873, taip pat Paryžius, 1874), “Introduccion al elementos de minerologia” (1848, 1854, 1860, 1874), *Mineralogia y geologia de Chile*” (1850), “Sobre el levantamiento de la costa de Chile” (Santjagas, 1857), “Estudio sobre las aguas minerales de Chile” (Santjagas, 1857), “Literatura y Bellas Artes” (1868), “Datos recogido sobre el terremoto y las agitaciones del mar en 13 Agosto de 1868” ir “Viajes geologicos, ensayo sobre los depositos metaliferos de Chile” (1876).

Domeika taip pat yra parašęs — daugiausia memuarinio pobūdžio — veikalus lenkų kalba: “Chili” (1871), “Filareci i Filomaci” (Poznanė, 1872), “O mlodosci Mickiewicza” (**Przegląd Lwowski**, 1872), “Rzut oka na Kordyljery chilyskie” (**Rozprawy Akademii Umiejętnosci**, 1875) “Od-pust w Anda collo w Kordyljerich” (**Kronika Rodzinna**, 1876), “Uzywki z podrozy do kraju Araukano-w” (**Kronika Rodzinna**, 1885), “Pamiętniki Domeyki w.r. 1831” (**Kuryer poznaniski**, 1880 ir atskira knyga Poznanėje, 1880 m.).¹⁴

Jo vienas veikalas net buvo Adomo Zavadzko išspausdintas 1860 metais Vilniuje. Atseit, Jonas Zamostovskis išvertė “Araukanja i jei mieszkancy” iš ispanų kalbos. Šis Domeikos veikalas apie jo keliones po Čilės pietų provincijos buvo išleistas su vertėjo įžanga.¹⁵

1850 m. Domeika vedė čilietę ir sukūrė išpanišką šeimą. Nors ir būdamas aštuoniasdešimt metų senukas, tėvynės ilgesio varomas, 1884 m. gegužės 23 d. jis išplaukė iš Santjago Europon. Jis buvo iškilmingai Čilės sostinės visuomenės elito išlydėtas. Domeika buvo triumfališkai priimtas Varšuvoje. Visi miesto laikraščiai aprašė jo apsilankymą. Domeika apžiūrėjo mokslo įstaigas ir Varšuvos universiteto mineralogijos kabinetui padovanojo Čilės mineralų kolekciją.¹⁶

Po to jis išvyko į Zubartauščizną, rytų Lietuvoje, pas dukterį, ištekėjusią už jo pusbrolio Leono Domeikos. 1887 m. birželio 14 d. Krokuvos Jogailaičių universitetas jam įteikė medicinos garbės daktaro laipsnį. Tais pat metais jis iškeliavo Romon į savo sūnaus Hermano išventinimą į kunigus. Iš ten jis vyko į Jeruzalę. 1888 m. lapkričio 15 d. atkeliavo į Čilę su sūnumis. Antrasis sūnus Kazimieras baigė Paryžiaus kalnų institutą, o vėliau buvo Čilės finansų ministeris. Taipogi su tėvu grįžo tretysis sūnus Justinijonas.

Ignas Domeika tęsė savo atsiminimų rašymą (dalį jau 1880 m. buvo išspausdinęs pavadinimu: “Pierwsze dnie kwietnia 1831”) Jis mirė Santjage 1889 m. sausio 23 d., besiruošdamas dar ant-

Igno Domeikos medalis

lą kartą grįžti Lietuvon.¹⁷ Dėkingi čiliečiai jam pastatė įspūdingą paminklą.

Ir šiandieną Čilėje Domeikos palikuonys užima garbingą vietą Santjagoje visuomenėje. 1972 metais mirė Kazimieras Domeika, Igno Domeikos vaikaitis. Ir dabar Santjage gyvena Igno Domeikos proanūkiai — teisininkas Ignas Domeika su sūnumi Igno ir Carmen Zanskevič.¹⁸ Jie didžiuojasi savo protėvio darbais ir savo lietuviška kilme.

IŠNAŠOS

Michal Balinski, "Domejko", *Encycyklopedyja powszechna*, 7 tomas, Varšuva, 1861, psl. 247.

2. *Diccionario Enciclopedico Hispano-Americano de Literatura, Ciencias y artes*, tomas VI, Barcelona, 1892, ir *Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo-Americana*, tomas XVIII, Segunda parte, Barcelona, 1927, psl. 1821.

3. *The Century Cyclopedia of Names*, Niujorkas, 1895.

4. A.M. Račkus, "Pastabos apie prof. Igną Domeiką", *Trimitas*, Nr. 45 (1928.XI.8.), psl. 1458.

5. Vaclovas Biržiška, "Pastabos apie prof. Igną Domeiką", *Trimitas*, Nr. 48 (1928.XI.29.), psl. 1560.

6. Vaclovas Biržiška, "Ignas Domeika", *Lietuviškoji enciklopedija*, tomas VI, Kaunas, 1937, psl. 1217; J. Bielinski, *Uniwersytet wilenski*, tomas III, Vilnius, 1899-1900, psl. 389-394; *Enciclopedia universal ilustrada*, tomas XVIII, PSL. 1821.

7. A.M. Račkus, "Garsus Lietuvos mokslininkas". *Trimitas*, Nr. 26, 27 (1928) ir *Kosmos* (1928), psl. 431-433; A.M. Račkus, "Pastabos apie Igną Domeiką". *Trimitas*, Nr. 45, psl. 1460-1461.

8. *Enciclopedia Universal Ilustrada*, XVIII, P. 1821;

K. Jurkiewicz, "Domejko", *Wielka encyklopedja ilustrowana*, tomas XVI, psl. 781; "Domejko" *Polski Słownik Biograficzny*, tomas V, 1939; Vac. Biržiška, "Domeika", *Lietuviškoji enciklopedija*, tomas VI, psl. 1217.

9. A. Račkus, "Garsus lietuvis mokslininkas", *Trimitas*, Nr. 26 ir 27. Tas pats, "Pastabos apie Igną Domeiką", *Trimitas*, Nr. 45, psl. 1460.

10. Vaclovas Biržiška, "Pastabos apie prof. Igną Domeiką", *Trimitas*, Nr. 48, psl. 1562.

11. Biržiška, "Pastabos apie Igną Domeiką", *Trimitas*, Nr. 48, psl. 1563.

12. "Fomento grandemente la mineralogia en aquel pais, con lo que aumento mucho la riqueza publica, formo un magnifico gabinete de mineralogia, al que apporto mas de 6,000 muestras..." *Enciclopedia universal ilustrada*, XVIII, psl. 1821.

13. "Y no desantendo, en fin, nunguna manfestacion cientifica y artistica que pudiese contribuir a aumentar la culture y el bienestar de Chile." Ten pat.

14. G. Korbut, *Literatura poiska*, tomas III (antra laida), 1930, pp. 67-68; V. Biržiška, *Trimitas*, Nr. 48 (1928), psl. 1561.

15. A. Račkus, *Trimitas*, Nr. 45 (1928), psl. 1461.

16. Biržiška, *Trimitas*, Nr. 48, psl. 1561.

17. Biržiška, *Trimitas*, Nr. 48, psl. 1561.

17. Račkus tvirtino, kad Domeika mirė 1891 m. Gir-di, *Wiadomosci numizmatyczno-archeologiczne* (Krokuva, 1892, psl. 311) tilpo P. Uminkio straipsnis apie Domeikos gyvenimą. Čia jis rašo, kad Domeika "zmarl 23 stycznia 1891 r.". Račkus argumentuoja, kad čia patikimas šaltinis, nes "Uminkis turėjo artimus santykius su Domeika ir jis rašė apie Domeiką vos tik vieneriems metams prasliskus po Domeikos mirties." Račkus, *Trimitas*, Nr. 45, psl. 1460.

18. A. Laurinčiukas, "Pagerbtas Ignas Domeika", *Vilnis*, 1973 m. birželio 19 d.

Gerb. p. Redaktoriui,

Mano aprašyme yra padaryta maža bet svarbi korektūros klaida, Karys Nr. 9, psl. 338. Žiūr. pastraipa Karys Nr. 6, 191 psl.

Turėjo būti taip:

Sausio 15 d. iš ryto į Bachmano dvarą atvežė žuvusiųjų sušalusius lavonus ir kap. Noreikos. Pora kariūnų, kurie buvo kautynių lauke greta kpt. Noreikos pasakojo: Noreika mirė didvyriu.....ir t.t.

Kariūnas jaun. kurso Stašelis žuvo vienas negalėjau rašyti kad du kariūnai žu-

vo, be to savame laiške aš visai neminėjau apie kariūno žuvimą, tik man rūpėjo paminėti kpt. Noreikos drąsą ir didvyriškumą.

Su pagarba

Jūsų K. Čeputis

LIETUVOS TRAGIŠKŲ METŲ AUDROJE

O. ŽADVYDAS

Karo metu išlikusius dokumentus ir užrašus bevartant, prisimena praeitis. Ji, rodos, dar tokia netolima, ryški. Bet pažvelgus į jų datas ir pageltusius, nuo laiko vyksmo, lapus, laikotarpis ligi šių dienų netrumpas — trisdešimt keturi metai. Tad rašydamas apie anų laikų įvykius, kad nesuklydus, panaudoju turimą medžiagą kaip šaltinį.

PASKUTINĖS ATOSTOGOS

Be tiesioginių pareigų, vadovybei leidus, veikiau ir ugniagesybos srityje. Būdamas Lietuvos ugniagesių organizacijų sąjungos tarybos narys gavau kvietimą atvykti į šios sąjungos atstovų suvažiavimą, kuris buvo šaukiamas 1940 m. birželio 8 d., Kaune. Gavęs atostogų (nuo birželio 7 d. iki 21 d.) išvažiavau į Kauną. Šis atstovų suvažiavimas buvo paskutinis, nes bolševikai okupavę Lietuvą sąjungą likvidavo.

Tuo metu mūsų krašte gyventojų nuotaika buvo prislėgta. Klaipėdos krašto netekimas, lenkų ultimatumas, įvestos Sovietų Sąjungos karinės bazės į Lietuvos teritoriją, tai vis šio laikotarpio sukrečiantieji įvykiai. Taip pat Hitlerio pradėtas karas, Lenkijos žlugimas ir politinės painiavos dar labiau kėlė nerimą.

Suvažiavime iš Alytaus atstovų sužinojau, kad pas juos vietiniai komunistai bei jų agentai pradėjo rengti provokacijas prieš mūsų valdžios pareigūnus. Nežinia, ar jų pačių iniciatyva, ar Maskvos įsakymu suorganizavo statybos darbininkų streiką, kurie dirbo prie raudonarmiečių kareivinių statybos. Bazės vadovybė pareikalavo pagreitinti statybą ir už delsimą apkaltino administraciją sabotazu. Yra ir kitokių atsitikimų. Raudonarmiečiai atvykę į Alytų girtokliauja, kelia triukšmą, ištvirkauja ir nustatytu laiku negrįžta į bazę. Jų vadai kaltina policiją, kad girdo jų karius, tikslu išgauti karines paslaptis ir juos kursto dezertuoti iš raudonosios armijos. Kaltinimai nebuvo pagrįsti jokiais faktais, bet buvo pačių komunistų sugalvota provokacija. Džukijoje penktoji kolona pradėjusi aktyviai veikti rengė Lietuvai pražūtį.

Po suvažiavimo, nuvykęs į Vilnių aplankiau savo laidos ats. ltn. Jokūbą Liaudinską, Vilniaus pasienio policijos baro viršininką. Jo tvirtinimu Vilniaus krašte bolševikai veikė tuo pačiu saktu būdu kaip ir Alytuje.

Jis buvęs paskirtas į komisiją nustatyti jo bare balstybės sieną. Nuo senovės lietuvių gyvenami kaimai, bolševikų buvo prijungti prie Gudijos. Vietos gyventojai skundėsi komisijai, kad jų žemės būtų prijungtos prie savo lietuvių tautos. Nieko nepadėjo istoriškas ir etninis įrodinėjimas, kad tai neatskirama nuo Lietuvos dalis. Ginčo metu jis bolševikus išvadinęs profanais, svetimų žemių grobikais, o tie jį apšaukė Sovietų Sąjungos provokatoriumi, fašistu. Jo teisėti reikalavimai turėjo nusileisti bolševikų jėgai.

Jis tapo tos brutaliųjų jėgos auka. Enkavedistai J. Liaudinską suėmė 1940 m. rugsėjo 17 d. ir išvežė į Minską. Po žiaurių tardymų ir kankinimų ištrėmė į priverčiamų darbų stovyklą, vidurinę Uralą. Vėlesnėmis žiniomis, nuo genocidinių sąlygų, jis žuvo 1942 m. sausio 20 d., Sverdlovsko stovykloje nr. 47.

Raudonajai armijai okupuojant Lietuvą, t. y., birželio 15 d. buvau Kaune. Mačiau jų girgždančių tankų voras, slenkančias Laisvės Aleja link Aleksoto. Menka raudonarmiečių išvaizda, skurdi apranga, senos technikos ginkluotė rodė nemasukuotą komunistinį "rojų". Šiuo tragišku momentu minia žiūrovų susikaupus, lyg laidotuvėse, stebėjo okupantus. Jautresnieji, negalėdami susivaldyti, šluostėsi ašaras. Tik mažumos atstovai, žydų kilmės visuomenės atskala džiūgavo pamatę "išva-duotojus".

Nebaigęs atostogų, birželio 16 d. grįžau namo ir prie pareigų. Taip baigėsi nepriklausomos Lietuvos gyvenimas ir prasidėjo vergija žiauraus okupanto replėse.

OKUPACIJOS PRADŽIA

Pirmas okupacinis "sveikinimas" — telefonograma buvo gauta birželio 16 d. iš Šaulių Sąjungos štabo. Rinktinės vadui įsakoma išstatyti svarbesnių kelių kryžkelėse uniformuotus šaulius, kurie privalo žygiuojantiems raudonarmiečių daliniams teikti informacijas apie kelių kryptis bei vietas. Pasirašė plk. Pr. Saladzius, Šaulių Sąjungos vadas. Rinktinės vadas plk. A. Liutermoza užrašė rezoliuciją: R-nės vado padėjėjui. Vykdyti! Telefonogramą priėmęs komendantūros raštininkas S. Grigolaitis (kūrėjas-savanoris), man įteikdamas telefonogramą, ironiškai tarė:

— Kapitone, neskubėk vykdyti, gal greitai gausime papildomą įsakymą. Juk nėra pažymėta, kad azijatams įteiks gėlių puokštes. Šias pareigas tur būti paves šaulėms ir žinoma pasipuošusioms tautiniais rūbais.

Pažvelgėm vienas kitam į akis ir be žodžių buvo aišku kas pradėjo valdyti Lietuvą ir kieno įsakymus privalome vykdyti.

Paskambinau telefonu Gargždų ir Kartenos šaulių būrių vadams, nes tais keliais turėtų atžygiuoti okupantai. Pasitarus priėjome prie išvados, kad įsakymo nevykdysime, nes būriuose nėra "mokančių" rusų kalbos. Iš okupanto nesulaukėm reakcijos, nes jie atžygiavo slaptai, nakties metu.

Pasikeitus santvarkai visuomenės padugnių elementai pradėjo talkinti okupantui. Jie skundė nekaltus asmenis pramanytais nusikaltimais. Reikėjo imtis atsargumo priemonių, kad išvengus provokatorių. A. Stulginskis, buv. prezidentas, pranešė komendantūron, kad jo ūkyje, Jokūbave jis turi sprogstamos medžiagos, kurią naudojo akmenų sprogdinimui. Medžiaga yra užsilikusi nuo seniau. Nenorėdamas būti atsakingu, prasė ją paimti į komendantūrą. Į jo ūkį nuvykau drauge su ltn. Baliu Arūnu, kuris buvo prikomandiruotas iš 6-to pėst. pulko prie komendantūros, šaulių reikalams. Sprogstamoji medžiaga buvo sugedusi nuo drėgmės ir ilgo laiko. Ją sunaikinome vietoje sudegindami.

RAUDONOSIOS ARMIJOS ĮGULOS KRETINGOS APSKRITYJE

Birželio pabaigoje į Kretingos apskrities komendantūrą atvyko pirmieji okupacinės kariuomenės butininkai: kpt. Salminas, pasienio apsaugos brigados štabo viršininkas — surusėjęs latvis ir kpt. Sėdovas, tos pačios brigados ūkio viršininkas. Juos sutikome komendanto kabinete. Kpt. Salminas pareiškė, kad jiems reikalingas patalpas patys pasirinks, o sekvestruos komendantas. Brigados daliniai buvo išdėstyti Vokietijos pasieniu ir patalpų sekvestravimas užtruks ilgesnį laiką. Nenorėdami nuolat trukdyti komendanto, pageidavo prie jų štabo paskirti nuolatinį ryšių karininką. Komendanto žodiniu įsakymu buvau paskirtas minėtom pareigom.

Butininkai apžiūrėjo Kretingos miestą ir parinko patalpas: brigados štabui — Pranciškonų vienuolyno šv. Antano mūrinius namus, kareivinėms — vienuolyno gimnaziją, geležinkelio stoties kontrolės sargybai — urėdo Žadeikio medinius namus, kurie dar nebuvo užbaigti įrengti. Karininkams butai daugumoje buvo sekvestruoti iš žydų prekybininkų. Kpt. Sėdovo nuomone, jie turi geresnius butus ir prabangiau gyvena. Juos iškraustyti nereikės, tik turės užleisti dalį buto. Jo argumen-

tui nebuvo pagrindo prieštarauti. Tai neginčijamas faktas. Bet greitai paaiškėjo ir pagrindinis tikslas. Žydų butuose apsigyvenę, neįtariamai rinkdavo žinias apie vietos gyventojus. Taip pat, žydus užverbuodavo agentais — šnipais. Be to, žydai viešai reišė simpatiją okupantui, stengėsi įvairiais būdais pataikauti. Jaunos žydės susidraugavo su enkavedistais ir aktyviai jiems talkino. Šiuos faktus patvirtino rasti slapti dokumentai, kuriuos enkavedistai paliko Kretingos NKVD įstaigoje galvotrūkčiais bėgdami vokiečių-rusų karui prasidėjus. Agentų asmeninėse bylose buvo atžymėta jų suteiktos žinios apie sekamus asmenis. Deja, įtariamų prieš komunizmą nebuvo nei vieno žydo. Šiuos dokumentus paėmė Geštapo pareigūnai ir agentai bei agentės buvo nubausti. Tačiau dalis jų suskubo pabėgti su enkavedistais.

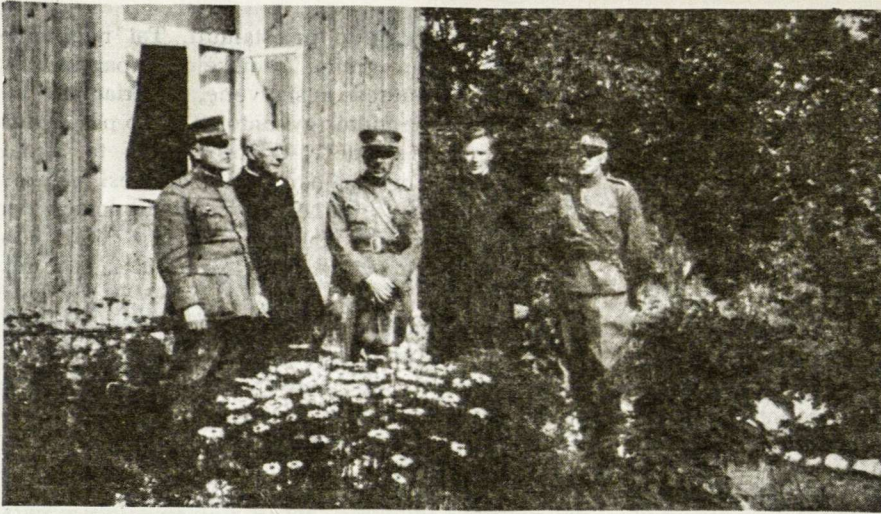
PRANCIŠKONŲ VIENUOLYNO ĮNAMIAI

Pranciškonų vienuolyno šv. Antano namas buvo didžiausias Kretingos mieste. Vienuoliai buvo įrengę spaustuvę, knygrišyklą, kiną, butus. Beto, buvo apgyvendinti pensininkai atvykę iš JAV. Jie savo visas santaupas atidavė vienuoliams, kurie juos aprūpino gyvenamomis patalpomis ir išlaikymu. Globa buvo užtikrinta visam gyvenimui. Pasieniečiai butininkai pareikalavo tuoj iškraustyti pensininkus. Vienuoliai likę patys benamiais, negalėjo rūpintis ir seneliais. Laikinai jie buvo perkelti pas vienuoles į Padvarių vienuolyną, netoli Kretingos. Vėliau seneliai buvo apgyvendinti Laukžemėje buv. Stonkaus dvare, o vokiečių okupacijos metu perkelti į Darbėnų miestelį. Jais rūpinosi Kretingos aps. socialinio aprūpinimo įstaiga.

NKVD ĮSTAIGOS ĮSIKŪRIMAS IR PIRMIEJI AREŠTAI

NKVD įstaigai patalpų sekvestruoti neteko. Enkavedistai atvyko slaptai ir patys užėmė mūrinį namą, kurio savininkė buvo Janušienė, feljetonistės Liūnės Janušytės motina. Anksčiau šiame name buvo Kretingos aps. mokesčių inspekcijos įstaiga.

Nė mėnesiui nepraėjus nuo okupacijos pradžios enkavedistai pradėjo areštuoti buvusius įtakingus visuomenės veikėjus. Prieš "Liaudies seimo" rinkimus, liepos 12-13 dienomis, Kretingos apskrityje buvo suimti šie šauliai: ats. ltn. Antanas Dibisteris, Augustinas Gaudutis, Ignas Geležinis, ats. jūrų kpt. Antanas Kaškelis, teis. Vladas Kaveckas, ats. ltn. teis. Vladas Petronaitis — Vyčio Kryžiaus kavaliereus, Edmunddas Šalčius. ats. gen. teis. Petras Šniukšta, viršila Jurgis Vičius ir kt. Pradėti areštai tęsėsi iki vokiečių-rusų karo pradžios.

Andrėjave. Iš k. dr. kun. L. Gronis, 6 p. p. kapellonas, kun. P. Bulevičius, mjr. S. Baltrimas, kun. N. ir kpt. O. Žadvydas.

Tuo metu pasikeitė komendantai. Plk. A. Liutermoza buvo gražintas į Kariuomenės štabą, nes buvo jo etatuose. Nauju komendantu buvo paskirtas mjr. Stasys Baltrimas. Vėliau plk. A. Liutermoza išėjo į atsargą ir repatriavo į Vokietiją.

UŽTVAROMS PATALPŲ SEKVESTRAVIMAS

Pasienio apsaugos brigada Kretingos apskrityje užėmė barą Aisėnai (Veviržėnų vls.)—Palanga. Vieno kilometro ruože nuo Vokietijos sienos užtvary sargyboms būstines parinkdavo užtvary vadai, bet sekvestruodavo komisija, kurią sudarydavo: atitinkamos užtvaros vadas, miestų bei valsčių vykdomų komitetų pirmininkai, kuriems administraciniai priklausė vietovės ir komendantūros atstovas. Todėl ir komisijos sudėtis, išskiriant komendantūros atstovą, keitėsi.

Vos tik pradėjus darbą iškilo nuomonių skirtumas. Užtvary vadai reikalavo savininkus išsikraustyti iš ūkių. Jų reikalavimas buvo nepriimtinas. Teko išsiaiškinti brigados štabe. Kpt. Salmiņas motyvavo, kad pasienio apsaugos bendrieji nuostatai yra privalomi ir užtvary vadai šiuo atveju nėra prasilenkę. Buvau supažindintas su šiomis instrukcijomis:

1. Šimtas metrų nuo valstybės sienos vadinama mirties zona. Šiame ruože iškertami medžiai, krūmai, kad būtų tolimas matomumas. Žemė išariama ir išakėjama, tikslu susekti praėjusio asmens pėdsakus. Mirties zonoje įrengiamos įvairios kliūtys, prožektoriai. Pašalinis asmuo įžengęs į šią zoną sarginio nušaukiamas be įspėjimo.

2. Nuo sienos 15 kilometrų ruožas sudaro draudžiamąją zoną. Asmenys atvažiuojantieji iš kitų

vietovių privalo turėti atitinkamus leidimus. Šioje zonoje gyveną nepatikimi asmenys yra išsiunčiami už šios zonos ribų.

3. Žemių savininkai, kurių plotai susisiekiama su valstybės siena, privalo būti iškraustyti, trobėsiai nugriauti.

Štabo viršininkas pareiškė, kad jam žinoma apie numatytą savininku iškraustymą. Dabartinė vyriausybė greitu laiku žemes atpirks, o savininkus aprūpins žeme kitose vietovėse. Kadangi šis reikalas yra laikino pobūdžio, jis sutinka ūkio savininkams palikti pusę gyvenamo namo ir visus ūkio pastatus.

Bet Palangos užtvaros politrukas Medvedevas šio nurodymo nevykdė. Jis reikalavo sekvestruoti grafo Tiškevičiaus visus rūmus. Kadangi rūmai dviejų aukštų ir erdvūs, tad užtvary pakako vieno aukšto. Pasiūliau pusę rūmų palikti savininkui. Politrukas atsakė "diplomatiškai". Jie greitu laiku Palangoje pastatys barakus ir išsikraustys, todėl nėra reikalo laiko eikvoti, diskutuoti. Tiškevičienei įsakė išsikraustyti iki saulėleidžio, matomai, neturėjo laikrodžio. Iš baldų pareikalavo jo žinioje palikti stalus ir kėdes. Apžiūrėdamas rūmus, įėjęs į koplyčią su pasitenkinimu pareiškė, kad šis kambarys bus labai saugus ginklų sandėliui. Nei rūmų savininkė, nei komisijos narė S. Vaineikienė, Palangos miesto vykdomo komiteto pirmininkė, netarė nė žodžio. Ir ką gi galėjo reikalauti iš okupanto, kad jis paneigdamas kitų teisę vykdė uzurpaciją. Palangoje buvo net per daug privačių vasarnamių, kuriais politrukas galėjo naudotis. Tad jo argumentas buvo ne kas kita kaip seniai komunistų praktikuojama propaganda pagrįsta melu, kuriuo ir jis pats netikėjo.

gijusi profesiją užsidirbsianti sau pragyvenimą. Kilimas, gi, pritaikintas prie didelio salono ir tokio dydžio kambario Gargžduose iš viso nėra, teks jį sukarchyti. Tačiau šie argumentai okupanto neįtikino. Kpt. Rečenko sugalvojo būdą pasiteisinti. Jis, esą, atvykęs ne turto konfiskuoti, bet pasiskolinti laikinam naudojimui. Už paskolą bus atlyginta. Dukters ateitimi netenka rūpintis. Dabar kiti, pažangūs laikai. Mokslas visiems prieinamas ir nemokamas. Ji galės studijuoti konservatorijoje ir įsigyti pasirinktą profesiją. Dėl kilimo — ne problema. Jį pritaikins prie kambario dydžio sulankstydami dvilinkai, o reikalui esant ir keturlinkai. Po tokio „įtikinimo“ Stulginskis nebesiginčijo ir „laisva valia“ pasirašė bevertį raštą.

Taip „draugiškai“ baigus reikalą, ponias Stulginskienė atnešė obuolių sunkos ir pasiūlė atsigavinti. Atsisėdus mums prie staliuko, okupantas, salone stovėdamas, griežtai atsisakė. Jis esąs abstinentas ir alkoholinių gėrimų nevartojęs. Kareiviams pakrovus grobį, „abstinentas“ dingo iš ūkio.

Su Stulginskiu išėjome į sodą ir besikalbant apie okupaciją jis pareiškė savo nuomonę. Lietuvos geopolitinė padėtis esanti bloga, tarp dviejų milžinų ir abu kesinasi į jos teritoriją. Gyventojai jiems nereikalingi ir jie yra numatę juos išnaikinti. Tarp dviejų blogybių, net nėra galimybės pasirinkti. Šiuo metu patekome į raudonųjų valdžią, bet galėjo įvykti ir atvirkščiai. Lietuvių tauta yra Vakarų kultūros. Nepriklausomybės laikotarpyje atlikta žymi pažanga visose srityse. Sovietai yra atsilikę, tad mūsų pranašumas pasireišk pirmavimu valstybiniame gyvenime. Jam asmeniškai kaip buvusiam prezidentui, gyvenimo sąlygos gal ir būtų lengvesnės rudųjų okupacijoje, bet tautai — nemanąs. Nujaučiaš, kad iš raudonųjų gresia pavojus, bet esąs nusprendęs likti su savo tauta, koks likimas bebūtų. Tačiau, A. Smetona protingai pasielgė pasitraukdamas į Vakarus. Ten galėsiąs tęsti kovą prieš okupantą. Likęs čia, okupanto būtų likviduotas savo tautai nieko nepadėjęs. Taip samprotavo, anuo metu, A. Stulginskis, buvęs prezidentas.

62-ro PĖST. PULKO IR ŠARVUOTŲ DALINIŲ ĮSIKŪRIMAS

Kretingoje 62-ras pėst. pulkas užėmė patalpas: pulko štabui — Apylinkės Teismo namus, kareivinėms — pradžios mokyklos dviejų aukštų, mūrinių pastatų ir ūkio kuopai — Šaulių namus. Vienas batalionas stovėjo Šateikių bažnytkaimyje ir užėmė patalpas: Kareivinėms — Šateikių dvaro medinius rūmus, sandėliui — Šaulių namus.

Ūkio kuopos vadas kpt. Kopytovas panaudojo savo „išradingumą“. Gurguolę patalpino sporto aikštėje, o Šaulių namus pavertė arklidėmis. Pato gesniam arklų vedimui, iškirto angą išorinėje sienoje. Ant scenos sudėjo pakinktus, o užkulisyje — pašara. Virš fronto durų dar tebekabėjo, stambiomis raidėmis, užrašas Šaulių Namai — Tautos Namai, bet viduj dvelkė komunistų atneštoji „kultūrinė“ smarvė.

Prieš perduodant Šateikių Šaulių namus, raudonarmiečiai išlaužė duris, išėmė iš jų užraktus, langų rėmus su stiklais, sudaužė knygyno spintas, sunaikino knygas. Langus užkalė lentomis ir salėje įrengė sandėlį. Sužinojus apie vandalizmą, drauge su komendantu mjr. S. Baltrimu nuvykome į Šateikius, vietoje išsiaiškinti. Bataliono budintis karininkas pareiškė, kad tuo reikalu reikia kalbėtis su bataliono vadu, bet jis esąs išvykęs į Plungę ir turėtų tuojau grįžti. Tačiau nesulaukę iki vidurnakčio, parvažiavome nesutvarkę reikalų. Apie raudonarmiečių vandalizmą pranešus pulko ūkio viršininkui mjr. Voskresenskiuj, jis paaiškino, kad užraktai ir langų stiklai buvę reikalingi buvusių dvaro rūmų remontui. Knygos buvusios antisovietinės ir jos vistiek būtų sunaikintos. Patarė surašyti aktą ten buvusio turto, jis pasirašy siąs ir formalumas bus atliktas.

Tankų kuopa Kartenoje užėmė pradžios mokyklą. Darbėnuose šarvuotųjų būrys — parapijos namus. Bet su šiais daliniais nesusipratimų nebuvo.

ŠAULIŲ NUGINKLAVIMAS

Okupanto įsakymu šauliai privalėjo grąžinti valdiškus ir nuosavus ginklus. Gyvenantiems Kretingos mieste buvo įsakyta ginklus grąžinti komendantūroje, o iš kitų miestų bei valsčių — į komendantūros sandėlį, kuris buvo grafo Tiškevičiaus dvare.

Tuo pačiu metu milicija paskelbė gyventojams, kad buvusios valdžios išduoti leidimai ginklams laikyti negalioja. Ginklų savininkai nustatytu laiku privalo ginklus ir leidimus pristatyti milicijai. Įsakymo neįvykdžiusieji bus griežtai baudžiami. Kretingos miesto gyventojas Žygas, statybos rangovas, tuo laikotarpiu buvo išvykęs ir laiku įsakymo neįvykdė. Norėdamas išvengti baudos atėjo į komendantūrą prašyti patarimo. Parašiau pažymėjimą su ankstyvesne data, kad iš jo pirkau mauzerį. Žygui sumokėjau pinigų ir ginklą perėmiau savo žinion. Milicija įregistravo mauzerį mano vardu ir taip buvo išvengta bausmė.

Grąžinamus ginklus komendantūroje priiminėjo civiliai tautojai Dumbliauskas ir Kenstavičius, prižiūrint raštvedžiui kpt. Juozui Janušoniui. Priėmėjai buvo pasiskirstę pareigomis. Dumbliauskas

KAZYS ALIŠAUSKAS

ISTORINĖS PASTABOS

1973 m. „Lietuvių Tautos Praeities“, II tomo, 2-ros knygos, 82-91 psl. tilpo gen. št. plk. Povilo Žilio straipsnis: „Kaip lenkai 1920 m. liepos mėn. užleido Vilnių rusams ir atidavė lietuviams“. Straipsnis įdomus ir aktualus istorikams. Gaila, kad autorius nenurodė šaltinių iš kur tas žinias paėmė. Perskaičius supratau, kad daugiausia naudotasi lenkų literatūra, mažiau lietuvių, nes minimi tik prof. M. Biržiškos ir plk. K. Žuko rašyti atsiminimai.

Kadangi 1920 m. man teko būti arti P. Žilio straipsnyje paminėtų kai kurių įvykių, tad noriu čia padaryti kai kurias pastabas bei papildymus.

1. *Sąlyginai ar be sąlygų buvo lenkų atsisakoma Vilniaus?* 1920 metų pavasariui prasidėjus Lenkijos kariuomenė vykdė didelio masto ofensyvą Ukrainoje. Ten buvo sutelkta didžiulia Lenkijos kariuomenės. Į šiaurę nuo Ukrainos — Gudijoje, lenkų kariuomenė buvo užėmusi pozicijas į rytus nuo Berezinos upės prie Lepelio. Šiame fronto ruože lenkų kariuomenės buvo mažai, puolamųjų veiksmų nevykdė, stovėjo vietoje ir gynėsi. Sovietų Rusijos karo vadovybė susekė, kad Gudijoje yra lenkų fronto silpna vieta.

kas pranešinejo ginklų numerius ir dėdavo į dėžę, o Kenstavičius iš ginklų knygos išregistruodavo. Jiems vykdant pavestą darbą įvyko tragiškas įvykis. Ats. ltn. P. Bikinas gražino revolverį, kuris buvo užtaisytas ir atsarga neužlenkta. Dumbliausias priėmęs ginklą nesitikėjo, kad yra užtaisytas, nukreipė revolverio vamzdį į Kenstavičių, kuris stovėjo kitoje pusėje stalo. Įvyko netykėtas šūvis. Kulka perėjo per vidurius ir Kenstavičius buvo nugabentas į ligoninę. Operuojant paaiškėjo, kad sužalotos žarnos ir jo gyvybę išgelbėti buvo neįmanoma. Tuoj, po nesėkmingos operacijos, Vacys Kenstavičius mirė. Komendantūra neteko seno, prityrusio tarnautojo.

Šauliams buvo gaila skirtis su nuosavais ginklais, bet kitos išeities nebuvo, privalėjo juos atiduoti okupantui. Paskiri šauliai kreipdavosi, kad jiems palikčiau ginklus nelegaliai. Jie tuomet dar nežinojo okupanto baudžiamojo kodekso 58 str., kuriuo nusikaltusieji baudžiami mirties hausme. Eilę metų dirbdamas Rinktinėje pažinau šaulius ne

Vitebsko-Oršos riboje bolševikai sutelkė stiprią armijų grupę, Tučačevskio vadovaujamą ir puolė lenkus. Puolimus pradėjo vykdyti birželio mėnesyje; liepos 4 d. pralaužė lenkų frontą. Tučačevskio armijos puolė: Švenčionių, Vilniaus, Gardino, Varšuvos kryptimi. Lenkai, nepajėgdami sustabdyti raudonųjų puolimų, paskubomis traukėsi. Pasitraukė net iki Vislos upės, kur įvyko lemiamos kautynės, kuriose bolševikų armijos buvo sumuštos ir pakriko.

Nepasisekimas Ukrainoje privertė J. Pilsudskį atsisakyti sumanymų Ukrainoje, iš ten pasitraukti ir gelbėti Lenkiją, prašyti Vakarų santarvės valstybių paramos ir ieškoti pagalbos pas kaimynus Pabaltijy.

Liepos 4 d. (lietuvių spaudoje kai kur minima liepos 6 d.) Lenkija pripažino de facto Lietuvą nepriklausoma valstybe. Lenkijos ministras pirmininkas W. Grabski išvyko į užsienį prašyti santarvininkų paramos. Santarvininkai posėdžiavo Spa mieste, Belgijoje. Šioje konferencijoje W. Grabski, Lenkijos vardu, liepos 10 d. (P. Žilio nurodyta data) pasižadėjo santarvininkams atsisakyti Vilniaus krašto Lietuvos naudai. P. Žilys rašo:

„Lenkija sutinka atiduoti Vilnių su apylinkėmis Lietuvai ir priimti Aukščiausios Tarybos sprendimą nustatant sieną tarp Lietuvos ir Lenkijos“.

Jokios sąlygos Lietuvai plk. P. Žilio straipsnyje nėra paminėta. Pamenu, tuo metu Lietuvoje buvo kalbama, kad iš Lietuvos reikalaujama trijų divizijų į lenkų frontą kovai su bolševikais. Ar buvo rašoma spaudoje šiuo reikalu, nebepamenu. Archyvai, likę Lietuvoje, yra neprieinami. Teko ieškoti žinių tuo metu išeinančioje Čikagos lietuvių spaudoje. Pavyko surasti keletą rimtų užuominų šiuo reikalu. Naujienose 1920 m. liepos 13 d. nr. 164 yra paskelbta žinia:

„Lietuvos pasiuntinys SPA konferencijoje. Washingtonas, liepos 12 d. Lietuvos atstovybė Amerikoje gavo

vien tarnyboj, bet ir privačiame gyvenime. Gerai patikimiems teko padėti. Ginklų knygoj išregistruodamas atžymėdavau, kad ginklas parduotas. Pirkėjo pavardę įrašydavau jau pabėgusio į Vokietiją arba mirusio. Datą žymėjau ankstyvesnę, prieš bolševikų okupaciją. Sandėlyj buvo užsilikę ginklai ir šaudmenys atimti iš internuotų lenkų. Juos savo atsakomybe šauliams išdavė komendantūros sandėlininkas, civilis tarnautojas Antanas Micevičius, senas šaulys. Susitarę su būrių vadais, šaudymo pratimų apyskaitoje pažymėjom didesnę skaičių šaulių dalyvavusių ankstyvesniuose šaudymo pratimuose ir nurašėme. Šoviniai buvo atiduoti kaimuose gyvenantiems, kurie turėjo nelegaliai laikomus ginklus. Liepos pabaigoj iš jų buvo sudarytas pagrindis, prie jų vėliau prisijungė ir kiti. Partizaninė veikla iki karo pradžios buvo sukoncentruota į ginklų, šaudmenų telkimą ir narių verbavimą. Aktyviai ji pasireiškė prasidėjus karui, veiant okupantą iš krašto.

(Bus daugiau)

kablegramą iš Paryžiaus nuo kunigo Dabužio. Kablegrama skamba: "Milosz konferuoja Spa. Lietuvos reikalai visur eina geryn. Pastaba. Milosz yra Lietuvos pasiuntinys Paryžiuje, Prancūzijoje".

Spa konferencijoje santarvininkai buvo susirinkę spręsti Vokietijos reparaacijų (karo nuostolių atlyginimo) klausimą. Sprendė ir Lenkijai pagalbos suteikimą, Sovietų Rusijai atsisiųsi taikintis.

Naujienose 1920 m. liepos 23 d. nr. 173 yra paskelbta:

"Talkininkai padės Lenkijai. Paryžius, liepos 23 d. Šiandien čia patirta, kad talkininkai nutarė stvertis reikiamų žingsnių, kad esant reikalui suteikus militarinę pagalbą Lenkijai".

Tos pat dienos Naujienų laikraštyje yra dar viena žinia liečianti Lietuvą:

"Lietuva atsisako dalyvauti Londono konferencijoje. Atmetė Anglijos pakvietimą. Londonas liepos 23 d. Anglijos atstovų butui pranešta, kad Finlandija, Latvija ir Lietuva atmetė Anglijos pakvietimą dalyvauti taikos konferencijoje Londone".

Konferencija Londone buvo šaukiama pagalbos suteikimo Lenkijai reikalui. Suomija (Finlandija) paliaubų sutartį su Sovietų Rusija buvo jau pasirašiusi 1919 m. (taikos sutartį pasirašė vėliau), Estija taikos sutartį su Sovietų Rusija pasirašė 1920 m. vasario 2 d., Lietuva — 1920 m. liepos 12 d., Latvija paliaubų sutartį pasirašė 1920 m. vasario 1 d. ir taikos sutartį rugpiūčio 1 d. Sutarčių atsakyti ir jas lauzyti pabaltiečiai nenorėjo, tad ir konferencijoje dalyvauti atsisakė. Raginamos buvo, tačiau, ar konferencija buvo surišta su Vilniaus miesto ir apylinkių perleidimu Lietuvai, reikia dar patyrinėti. Galimas dalykas kad sąlyga Lietuvai duoti 3 divizijas į frontą nebuvo viešai skelbiama.

2. Lenkų brigados nuginklavimas ir internavimas. Tame pat straipsnyje plk. P. Žilys rašo ir apie lenkų brigados internavimą, psl. 90 parašyta:

"IV brigada buvo rusų nublokšta į vakarus, perėjo demarkacijos liniją ir buvo lietuvių nuginkluota Kruonis-Kaišiad rvy apylinkėje".

Kitoje vietoje parašyta:

"brigada turėjo 3,500 vyrų ir 16 pabūklų, veikė į š.v. nuo Vilniaus. atseit, palei demarkacijos liniją".

Manau, kad šias žinias plk. P. Žilys paėmė iš lenkų šaltinių (literatūra nenurodyta).

Kadangi šios brigados internavime teko man dalyvauti, todėl noriu čia pateikti ką pamenu, nurodyti lietuvių žinias, kurias pavyko surasti. Yra prieštaravimų.

Lenkų brigada, perėjusi į Neries kairįjį krantą, buvo Vievio apylinkėje, iš kur pasuko į vakarus. Žygiavo sparčiai, naktimis per miškus, vengė didesnių kelių ir gyvenviečių. Kaišiadoris apėjusi iš šiaurės vakarų pusės, pasuko į pietus, Kruonio link. Tuo metu mūsų kariuomenės dalys buvo nužygiavusios Vilniaus link. Brigada atsidadė tolimame mūsų kariuomenės užnugaryje.

Kaišiadoryse tuo laiku stovėjo II pėst. divizijos štabas ir armijos rezerve 2 pėst. D.L.K. Algirdo pulkas. Divizijos ir 2 pėst. pulko vadai žinojo, kad lenkų brigada

randasi mūsų kariuomenės užnugaryje. Buvo įsakyta 2 pėst. pulko raitųjų zvalgų komandai sekti brigados žygi. Pastaroji nesusekė, ieškojo į rytus nuo Kaišiadorių ir Žiežmarių, kai tuo metu brigada apėjo Kaišiadoris iš vakarų pusės. Brigada buvo pastebėta, kuomet ji pasuko į pietus Kruonio link ir perėjo geležinkelio kelią Kaišiadorys-Kaunas. Tai buvo ankstyvas rytas. 2 pėst. pulko III bataliono vadui kpt. J. Petručiui buvo įsakyta brigadą pasivyti ir internuoti.

Tą pat dieną brigada buvo pavyta. Ji buvo sustojusi poilsiu prie Vekonių kaimo, 3 km į šiaurę nuo Kruonio miestelio. Pasiduoti brigada nenorėjo, bet paaiškinius aplinkybes, kad bolševikai jau prie Gardino ir t.t., brigada sutiko padėti ginklus.

Šioje brigadoje buvo vienas pėstininkų batalionas ir 4 patrankų baterija. Vadovavo lenkų pulkininkas. Viso apie 60 karininkų ir 800-900 kareivių. Nebepamenu kuriame tai lenkų žurnale radau, kad brigadoje buvo 2,000 karių, P. Žilys nurodo 3,500 karių. Tai netiesa. Iš šios vietos brigada buvo nuvesta į Kaišiadoris, pasodinta į traukinį, nuvežta į Kauną ir perduota Kauno karo komendantui.

Joks specialus įsakymas brigadą nuginkluoti ir internuoti iš generalinio štabo nebuvo gautas. Brigada buvo internuota einant bendru įsakymu kariuomenei, visus perėjūnus į mūsų pusę, kaip bolševikus taip ir lenkus, nuginkluoti.

Lenkų internuoti kariai iš Kauno buvo perkelti į Vilkaviškio kareivines, kur jų buvo virš 2,000. Jie buvo laikomi, kaip internuoti, gan laisvai, leidžiama buvo išeiti iš kareivinių. Jautėsi gerai. Sužinoję, kad rugpiūčio 17-20 d. Tuchačevskio armijos buvo sumuštos prie Vislos, labai džiaugėsi. Bolševikai pasitraukė į Gardiną. Lenkai užėmė Suvalkus ir Seinus. Kai tik apie tai lenkai sužinojo, prasidėjo jų bėgimas Suvalkų link, pas savuosius. Apsauga buvo silpna, vėliau įvykus konfliktui su lenkais prie Seinų, apsauga buvo sustiprinta.

Lietuvos Generalinio štabo pranešimuose spaudai (Karys nr. 29, 1930 m. 562 psl.) kas liečia Vilnių ir lenkų internavimą yra štai kokios žinios:

"Liepos 13 d. atvyko į Kauną lenkų pulkininkas Rylskis tartis dėl užleidimo mūšiskiam Vilniaus".

"Liepos 17 d. ties Merkine mūšiskiai nuginklavo dvi lenkų kuopas. Mūsų kariuomenė užėmė Druskiniškų ir Ratnyčios miestelius".

"Liepos 18 d. rusai paėmė Gardino miestą. Kruonio apylinkėje mūšiskiai nuginklavo lenkų brigadą".

Kario kalendoriuje 1933 m. 74 psl., yra parašyta:

"Liepos 17 d. Kaišiadorių rajone nuginkluota 1,149 lenkai".

"Liepos 18 d. Kruonio apylinkėje nuginkluota lenkų brigada".

Bendrai, buvo nuginkluojami ir internuojami uniformuoti kariai. Lenkų karių buvo visame ruože nuo Zarasų iki Merkinės. Kai kurie nepastebimai praeidavo ir nueidavo iki Jonavos ir Kėdainių. Kai kurie persirengdavo civiliais rūbais ir laisvai keliavo į Suvalkus, kur netrukus sulaukė savųjų. Lietuviai mažai kreipė dė-

AR ŠIAIP, AR TAIP, VIS TIEK NE TAIP

*Ar bolševizmas rusiškas?
Gal ne. Gal visapusiškas.
Nes visos pusės primena
Jo prototipą Zimaną.*

*Kai raudonoji Kinija
Geltoninti ims Rusiją,
Sakyk, miela Rosinija,
Kieno mes būsim pusėje?*

*Kažin, ar Kissingeris bus
Toks akrobatas nuostabus,
Kuris pajėgtų dėl taikos
Manipuliuot glėby meškos?*

*Remiuos pragmatiška intencija.
Bet kaip traktuoti juos abu,
Kad nežinau, kuo remias egzistencija:
Žydu ar arabų?*

mesio, visai nesidomavo tais asmenimis, kurie iš Lietuvos išeina, daugiau dėmesio kreipė į asmenis, kurie į Lietuvą ateina ir ketina joje pasilikti.

3. Dėl raudonosios armijos bėglių perleidimo per Lietuvos teritoriją.

Kiekvienoje armijoje būna dezertyrų, t. y., bėglių, tačiau iš raudonosios armijos jų buvo labai daug, nes daugelis buvo nepatenkinti bolševikais. Tuchačevskio armijų grupė buvo didelė, paskubomis sumobilizuota ir sutelkta puolimui. Jai galima būtų pritaikyti ką Aleksandras Makedonietis pasakė apie persus: "Joje buvo labai daug žmonių, bet mažai karių". Gavusi nuo lenkų smūgį prie Vislos, ji pakriko į visas puses.

Rugpiučio mėn. pabaigoje 2 pėst. pulkas, kuriame aš tarnavau, iš Kaišiadorių buvo perkeltas į Seinų apylinkę. Teko raudonosios armijos bėglius matyti ir su jais kalbėtis.

Vieni iš rusų armijos, kurie sugebėjo pasitraukti nuo lenkų armijos smūgio, susitikę su lietuviais, pasitraukdavo į Rytus prie savųjų. Tai buvo maži dalinėliai, vadų vedami. Kiti nepakludavo ir stengėsi mūsų sargybas apeiti. Jie buvo nuginkluojami ir internuojami. Jiems buvo vis viena, nesvarbu kur eiti, kad tik ne į frontą ir kariatus. Pasitaikydavo pavienių asmenų, kurie bėgdavo nuo bolševikų, kad paspruktų į Vakarų. Jiems bolševizmas įkyrėjo, jie maldaudavo negražinti juos atgal.

Įdomu, kad raudonarmiečiai latviai, kai tik susitikdavo su lietuviais, smeigdavo šautuvą žemyn į žemę ir užlauzdavo, nusidraskydavo rusiškus ženklus ir sutrypdavo. Pasakydavo: "Esu latvis ir žygiuoju į Latviją". Jie būdavo paleidžiami be palydovų.

Kitas reikalas buvo su bėgliais iš Rytprūsių. Kai kuri lenkų spauda nurodo, kad Rytprūsiuose buvus apie

30,000 internuotų rusų karių. P. Žilys mini 50,000-100,000. Sovietų Rusijos istorikai Kakurin ir Melnikov, knygoje "Voina s bielopoliakami", mini, kad apie 10 divizijų buvo prispaustos prie Rytprūsių sienos, priverstos pereiti sieną ir buvo internuotos. Į Rytprūsius pateko ir rusų kavalerijos korpas draug su savo vadu Gaja. Puolant lenkus šis korpas buvo pražygiavęs pro Vilnių. Tikslų žinių, kiek buvo rusų internuota Rytprūsiuose nėra, bet jų buvo labai daug.

Rytprūsiuose internuoti rusų kariai buvo silpnai saugomi, jie bėgdavo grupelėmis po 5-7 asmenis, daugumoje komunistai. Paimdavo Rytprūsiuose ūkininkų vežimus ir priversdavo vežti į rytus. Kai kurie iš jų turėjo lengvus ginklus-pistoletus. Lietuvos siena su Rytprūsiomis buvo silpnai saugoma, čia jokių netikėtų nebuvo laukiama, tad bėgliai sieną lengvai pereinavo. Pakelėje jie buvo gaudomi policijos ir kariuomenės ir siunčiami į Kauną, kur buvo rusų karių stovykla. Jų tarpe pasitaikydavo vienas kitas lietuvis arba latvis, pastarieji būdavo paleidžiami į namus. Šis rusų karių per Lietuvą bėgimas nebuvo masinis. Jis prasidėjo rugpiučio mėn. pabaigoje ir baigėsi rugsėjo mėn. pradžioje. Rytprūsiuose buvo sustiprintas rusų internuotų karių saugojimas, lietuviai sustiprino pasienio saugojimą ir ėmėsi stropiau gaudyti. Kiek jų buvo sulaikyta nėra tikrų žinių, bet ne daugiau 200 asmenų.

Dėl šių bėglių Lenkijos vyriausybė įteikė Vakarų Sąjungininkams ir, berods, Tautų Sąjungai skundą. Lietuvos vyriausybei šį priekaištą nebuvo sunku atremti, nes bėglių visuomet būna į neutralius kraštus. Svarstant šį skundą bėgimas jau liovėsi. Lenkai nusiramino ir daugiau šio klausimo nebekėlė.

Šiuo klausimu lietuvių spaudoje platesnių komentarų nepavyko surasti.

SUKAKČIŲ METAI

L.V.S. Ramovės Los Angeles Skyriaus Pirminko *Andriaus Mirono* paskaita, skaityta 55 metų sukakties nuo Lietuvos kariuomenės atsikūrimo minėjime, 1973 m. lapkričio 25 d., Los Angeles mieste, Šv. Kazimiero salėje:

Šie metai atžymi net keleta mūsų istorinių ir didelės reikšmės sukakčių.

Tačiau, ne visas sukaktis savo paskaitoje noriu aptarti..., ...man lieka paminėti šios dienos pagrindinę sukaktį - mūsų kariuomenės atsikūrimo metines, ir dar mūsų mieste neminėta Dariaus-Girėno skridimo sukaktį...

Žinau, jog ne visi galėjo girdėti mūsų lietuviškosios radijo valandėlės vakarykštę programą, kurioje buvo paskirta laiko ir mūsų kariuomenės šventei atžymėti. Per radiją žodį tarė generolas Stasys Raštikis, todėl jo paties atsiklausęs, noriu mūsų kariuomenės atsikūrimo sukaktį paminėti kalbėjusio radijo bangomis generolo Raštikio kalba, kurią visą čia ir perskaitysiu. Ji labai suglausta ir ryškiai pavaizduoja mūsų kariuomenės atsikūrimo laikotarpio kovas ir kariuomenės reikšmę kraštui Nepriklausomybės metais. Gerb. generolas šitaip kalbėjo:

“1918 metais lapkričio 23 dieną, Lietuvos valstybės sostinėje Vilniuje, pirmoji nepriklausomos Lietuvos vyriausybė paskelbė Lietuvos kariuomenės atkūrimą. Nuo to laiko lapkričio 23-ji pradėta vadinti Lietuvos kariuomenės ir karių šventė.

Didelius žygius atliko pirmieji nepriklausomos Lietuvos kariai — savonoriai, kūrėjai, pašauktieji kariai, šauliai ir pirmieji partizanai. Per kruvinas kovas už savo tautos laisvę ir Lietuvos valstybės nepriklausomybę 1918, 1919 ir 1920 metais vien tik kautynių laukuose buvo nukauta apie pusantro tūkstančio Lietuvos karininkų, kareivių, šaulių ir partizanų. Dar daugiau buvo sužeistųjų ir nuo žaizdų bei ligų mirusiųjų. Per tas kovas su Lietuvos priešais, mūsų kariuomenė iš viso neteko 4,256 savo kovotojų. Tokia kaina tada buvo atpirkta Lietuvos laisvė ir nepriklausomybė. Už narsumą ir pasižymėjimus tose kautynėse tada buvo apdovanoti Vyčio Kryžiais apie trys šimtai karininkų ir tūkstantis su viršom viršilų, puskarininkų, grandinių, eilinių, šaulių ir partizanų. Lapkričio 23-ji diena yra ir tų Vyčio Kryžiaus kavalielių šventė.

Karui už Lietuvos nepriklausomybę pasibaigus, Lietuvos kariuomenė nenuleido rankų, bet per visą laiką labai atsidėjusi ir sunkiai dirbo, mokė lietuvius jaunuolius karinių dalykų ir ruošėsi savo ateities uždaviniams. Kariuomenė, per kurios eiles perėjo net keli šimtai tūkstančių lietuvių vyrų, buvo didelė ne tik karinių dalykų, bet ir patriotizmo mokykla. Juk ir vėlesni lietuviai partizanai atsirado ne savaime, nes

beveik visi jie buvo Lietuvos kariuomenės auklėtiniai.

Mūsų kariuomenė ir jos kariai nebuvo kažkokia atskirta nuo savo tautos organizacija, bet tai buvo gyva, organinė ir nedaloma savo tautos dalis, kuri džiaugdavosi visos savo tautos laimėjimais ir liūdėdavo tautos nelaimėse. Juk kariai, tai tie patys brangūs ir mieli mūsų sūnūs, broliai ir tėvai.

Buvę pirmųjų kovų už nepriklausomybę dalyviai ir vėlesni Lietuvos kariuomenės kariai su širdgėla apgailestauja, kad vėlesniais laikais, dėl susidėjusių katastrofiškų aplinkybių, jie visi negalėjo organizuotai dalyvauti Lietuvos laisvės gynime. Tačiau ir tais, didelių Lietuvos nelaimių laikais, lietuviai kariai ir šauliai, kur tik galėjo, aukojosi ir kovojo už Lietuvą, daugelis iš jų netekdami savo gyvybių, kiti praradami savo sveikatą. Tik prisiminkime vėlesnių laikų mūsų partizanus Lietuvoje ir mūsų karius II-jo Pasaulinio karo frontuose, bolševikų ir vokiečių kalėjimuose bei koncentracijos stovyklose ir ištrėmime.

Per tuos vėlesnius įvykius ir Lietuvos okupacijas daugiausia nukentėjo buvę Lietuvos kariai ir šauliai, ypač mūsų karininkai, kurie beveik visur vadovaudavo toms dramatiškoms kovoms. Juk iš visų buvusių nepriklausomos Lietuvos valstybinių pareigūnų, daugiausia aukų, ir skaičiumi ir nuošimčiais, buvo lietuvių karininkų tarpe.

Buvę Lietuvos kariuomenės kariai, ypač pirmieji kovotojai už Lietuvos laisvę, nors dabar yra jau pasiekę gražios senatvės, tačiau nesustingsta vien tik senų laikų prisiminimuose, bet seka ir dabartinį lietuvių gyvenimą tėvynėje ir išeivijoje, o daugelis iš jų dar net aktyviai dalyvauja mūsų visuomeninėje, politinėje ir kultūrinėje veikloje.

Šiais metais Lietuvos kariuomenės sukaktis yra jubiliejinė, nes ji yra jau 55-ji.

Ir buvę mūsų kariuomenės artimiausieji talkininkai - šauliai, šiais metais kartu su kariais mini ir savo vieną jubiliejinę šventę - 100-to metų sukaktį nuo Lietuvos Šaulių Sąjungos įkūrėjo, didelio lietuvių patrioto, a.a. Vlodo Putvinskio gimimo.

Taip pat, šiemet yra ir trečioji jubiliejinė sukaktis - 40 metų nuo Lietuvos kariuomenės aviacijos kapitono Stepono Dariaus ir jo palydovo Stasio Girėno istorinio perskridimo per Atlantą ir tragiško žuvimo Vokietijoje, Soldino miške.

Lietuvos kariuomenės jubiliejinės sukakties ir kitų dviejų, labai artimų jai sukakčių proga, prisiminkime savo maldose visus už tėvynę žuvusius mūsų kovotojus, o gyviesiems palinkėkime geros sveikatos, išvermės ir vilties’.

Prie gerb. generolo žodžių nieko negaliu nei pridėti nei atimti.

Todėl iš karto pereinu prie kitos sukaktuvinės temos - Dariaus-Girėno skridimo per Atlantą. Pradžioje noriu paminėti abiejų vyrų svarbiausius biografinius bruožus.

Steponas Darius (jo tėvas vadinosi Darašium), gimė 1896 m. sausio 8 dieną, Tauragės apskrity. Vie-

nuolikos metų amžiaus su motina ir patėviu Kazimieru Degučiu, išemigravo į JAV. Gyveno ir mokėsi Naujojoje Anglijoje. Sulaukęs brendimo amžiaus, savanoriu stojo į JAV—bių kariuomenę ir dalyvavo I-me Pasaul. kare. Buvo sužeistas, o karui pasibaigus, 1920 m., su kitais Amerikos lietuviais atvyko į Lietuvą ir stojo savanoriu į Lietuvos kariuomenę. 1921 m. Steponas Darius baigė Karo Mokyklą, o 1923 m. dalyvavo Klaipėdos sukilime. Vėliau įstojo į aviaciją. Man asmeniškai su Steponu Darium teko susipažinti sporto srityje, nes abu aktyviai dalyvavome mūsų jaunos valstybės sportiniame gyvenime. Aš - jaunas gimnazistas, o jis - jau subrendęs ir pavojų matęs vyras. 1927 m. Steponas Darius buvo Lietuvos bokso pirmenybėse ringo teisėjas, kai man pavyko, savo kategorijoje, laimėti Lietuvos meisterio, arba čempiono vardą. Tačiau Darius daugiau reikėsi futbolo ir beisbolo šakose. Beisbolą jis bandė išpopuliarinti. 1928 m. Darius išėjo į atsargą ir vėl persikėlė gyventi į Jungtines Amerikos Valstybes.

Stasys Girėnas, arba Girskis, gimė Raseinių apskrityje 1896 m. ir jau 1910 m. išvyko į JAV, kur dirbo "Naujienų" spaustuviėje. 1917 m. Girėnas stojo savanoriu į JAV kariuomenę ir buvo paskirtas į aviaciją. Baigė karo mechanikų kursus, o po dviejų metų, išėjęs ir kariuomenės, baigė lakūnų mokyklą ir gavo profesinio lakūno diplomą.

Išgijęs nuosavą lėktuvą, Girėnas skraidino žmones ir mokė kitus skraidyti. 1928 m. susitiko su Stepu Darium ir tuoj susidraugavo.

Jau 1932 m. Steponas Darius su Stasiu Girėnu sumanė skristi lėktuvu į Lietuvą. Juodu kartu įsigijo lėktuvą, kuriuo trejus metus skraidė ir pratino si prie įvairiausių atmosferinių sąlygų. Lėktuvą pavadino "Lituanica". Juo Darius ir Girėnas, 1933 m. liepos 15 d., 6 val. 24 min., iš Bennet aerodromo (Brooklyne), išskrido savo skrydin per Atlantą.

Čia reikia pažymėti, jog garsus amerikiečių lakūnas Charles Lindberghas 1928 m. perskrido Atlantą, iš New Yorko į Paryžių, per 33 valandas ir 32 min., padraus 3610 mylių. Gi mūsų lakūnai, 3984. mylias nuskrudo per 37 val. ir 11 min., t.y., žymiai toliau, kaip kitų tautų lakūnai. Anais laikais, kai aviacija gyveno savo vystymosi stadiją, kiekvieno lakūno aukščiausias tikslas ir svajonė buvo - atlikti galimai ilgesnį skridimą be sustojimo.

Deja, nors mūsų lakūnai perskrido Atlantą, nugaldėdami audringą orą ir įvairias kliūtis, bet kelionės išvarginti, labai nepalankioms oro sąlygoms esant, o svarbiausia, motoro gedimui įvykus, negalėjo savo skrydžio užbaigti laimingai ir triumfališkai... 1933 m. liepos 17 dieną "Lituanica" nukrito miške, prie Soldino miesto, apie 130 kilometrų į rytus nuo Berlyno. Iki Kauno buvo belikę skristi tik 650 mylių.

Daugelis mūsų dar tebeatsimename anas įtempimo valandas, belaukiant žinių apie lakūnus. Visa Lietuva laukė didvyrių, skyrusių šį žygį Lietuvos vardui pasauly išgarsinti. Nepaprastas siaubas, neaprasomas apsvylimas likimu ir gilus liūdesys apgaubė

visą kraštą, sužinojus apie nesitiktą lakūnų žuvimą... Minių minios buvo pasiruošusios iškilmingai lakūnus sutikti, bet... viskas buvo atidėta, kai vėl visa tauta vieningai pagerbė didvyrius vieša eisena nuo aerodromo iki Bazilikos. Nuo to laiko tautos gedulas pasidarė nuolatinis. Ir, štai, jau lygiai 40 metų sukako nuo ano liūdno ir tragiško įvykio. Tarytum kažkoks piktas likimas užsispyrusiai neleido mūsų maza tautai parodyti, kad turime ne mažiau gabius žmones, ne mažiau drąsius lakūnus...

Dariaus-Girėno žygis liudija mūsų tautos pasiryžimą likti laisva kitų tautų tarpe ir turėti prideramą vietą bei vardą. Neprikl. Lietuvoje Dariaus-Girėno skridimas ir jų žuvinimas buvo visokeriopai paminėtas spaudoje. Menininkai yra sukūrę jų garbei kūrinus, muziejuose jie buvo garbingoje vietoje, viešose vietose jų paminklai liudijo tautos liūdesį. Karo aviacijoje, Pirmoji eskadrilė buvo pavadinta Dariaus-Girėno vardu. Kone kiekviename mieste ar miestelyje, atsirado Dariaus-Girėno vardais gatvės, aikštės, mokyklos, tiltai, o Liepos 17-ji diena tapo mūsų visų gedulo, arba Dariaus-Girėno diena.

Šiandien, po 40 metų, šių dviejų didvyrių pavyzdys aiškiai rodo, kad visas jėgas, visas pastangas, mintimis ar darbais, turime kreipti viena svarbiausia kryptimi - mūsų kraštui iš vergijos išvaduoti! Šie du didvyriai savo žygį skyrė *Jaunajai Tėvynei...* Žinoma, ne kiekvienas gali ir moka pasiaukoti net ligi gyvybės netekimo, kaip Romas Kalanta ir kiti dabartinėje Lietuvoje, bet savo elgesiu turime bent nedaryti gėdos savo tėvų kraštui ir tautos vardui. Nedaug kas iš mūsų esame kuo nors atžymėję savo per Atlantą persikėlimą... Darius ir Girėnas, svetimame krašte gyvendami, sugebėjo savo gyvenimą ir net gyvybes skirti Tėvynės iškėlimui, jos vardo išgarsinimui. Jei juodu dar tebegyventų dabartinėse išseivijos sąlygose, manau, kad jie tikriausiai nesistengtų taikytis okupanto užmačioms pavergti mūsų sąžines ir mintis, bet ieškotų būdų kaip tik mūsų sąmonei kelti, o bolševikiškų sirenų giedojimus pasmerkti... Jeigu mums Dariaus ir Girėno vardas buvo brangus per 39 metus, kodėl mes turėtume pamiršti didvyrius 40-taisiais metais?

Atgaivinimui šių dviejų patriotų atliktojo žygio ir jų vardų įamžinimui, Los Angeles ramovėnų ir patriotų tarpe jau yra gimusi idėja — kad turėtume abiejų didvyrių vardu pavadinti kurią nors mūsų kultūrinę apraišką. Siūloma naujai ateityje pastatysimų lietuvių namų pastatą pavadinti Darius-Girėno vardu. Tai gražus sumanymas, kuris mums visada primintų garbingų vyrų žygį. Nesnauskime ir vykdykime.

Grįžtant prie mūsų bendrosios sukaktuvinės temos, matome, kad šiandien menas, muzika, tarptautinio bendravimo idėjos, yra sovietinio imperializmo stipriausiai išnaudojami ginklai. Mes pažinome jų "Katiušas" ir "Metelicas", girdėjome jų dainos ir šokio ansamblius, kuriais jie prieš 30 metų stengėsi su-

(nukelta į viršelio 3 pl.)

PASŪRIAI AR DRUSKININKAI?

V. JONIKAS

Neseniai istorikas Petras Būtenas ieškojo Vytauto Didžiojo vasarinės rezidencijos, kur 1414 m. prancūzas Gillibert de Lannoy aplankė tą Lietuvos valdovą su jo šeima. Tas lankytojas prancūzas savo rašyboje tos rezidencijos vardą užrašė POSUR ir POSEUR, visai teisingai, tiktai mūsų istorikai norėjo tai perskaityti per jablonskinę rašybą ir pradėjo tokio vietovardžio ieškoti, kur jo nebuvo. Reikia tiktai mažos intuicijos, suprast, ką reiškia prancūziškai užrašytas lietuviškas žodis “posur” — “poseur”, jei pagalvosi kaip tas prancūzas tais laikais ištare savo paties žodį “friseur” ir, jei pagalvosi, kokį prasmės ryšį turi žodžiai “sūrus, sūra” ir “druska”. Nėra abejonės, kad reiškia vieną ir tą patį, bet žodis

“sūrus, sūris, sūra” yra senesnis mūsų kalbos pilietis už “druską”. Kur dabar yra “druska”, ten buvo “sūra”, o kur Vytauto laikais buvo sūris šaltiniai, ten buvo ir PASŪRIAI užrašyti, jei prancūzas būtų mokėjęs jablonskinę rašybą, dėl to ginčytis nereikia.

PASŪRIAI buvo Vytauto pilaitė ir dvaras, kur buvo iš seno žinomi sūros — druskos šaltiniai, iš seno gyvenama ir gynybos vieta, jei tenai net 1311 m. kryžiuočiai sumušo Vytenį, kovėsi prieš Kęstutį, kol Vytautas sustiprino Gardiną ir Pasūriai liko saugūs, kaip Lietuvos valdovų kelio stotis ir vasaros rezidencija, nes yra per du trečdaliu atstumo tarp Trakų ir Gardino. Toje maždaug vietoje yra Druskininkų kurortas, o laikas parodys ir tos paslaptingos Vytauto Didžiojo vasarinės stoties liekanas. Dabar vietovardis Druskininkai, kaip gramozdiškos darybos svečias, turėtų būti pakeistas tikroju, istoriškai ir kalbiškai tikslesniu žodžiu — PASŪRIAI.

Ar tikrai Posur-Poseur yra Druskininkų miestelis?

Gerbiamas Redaktoriau! — Atsiuntėt V. Joniko “Pasūriai ar Druskininkai” straipsnio nuorašą patirti. Norite, — prašom “Karyje” spausdinti, nenorite, — ne. Man vis tiek. Kad net ir smarkiai suvėluotas, bet straipsnis labai įdomus, nes paberia apščiai įvairiausių klausimų, kuriuos pats autorius turėtų pirma dar aiškiai reikiamai išgvildinti, kad kiek galint būtų suprantama, įtikinama ir naudinga pačiam gvildentojui bei kitiems. Be to, iš straipsnio nežymu, kur autoriaus žodžiai ir kur jie iš kokių šaltinių paimtyti. Todėl skaitytojui ap sunksta dalykų supratimas ir orientavimasis. Pradedama, kad Petras Būtenas “neseniai ieškojo Vytauto didžiojo vasarinės rezidencijos”, t.y. gilbertinio *Posur*, *Poseur*, bet apie tą jo ieškojimą nieko konkretaus neparąšoma, tuoj pereinant rašyti apie net pašalinius dalykus, pvz. apie “intuiciją”, “friseur”, “jablonskinę rašybą” kažkuriam reikalui ir t.t., apie tokios temos straipsniui tikrai reikalingus ir pravartčius fonetikos, morfologijos ir semasiologijos-semantikos dalykus nė neužsimenant. Pvz. kaip savąja intuicija galėtų autorius išaiškinti baltų žemės *Narpa* vietovardį, arba M. Anyso “*Pomezana*” ir “*Pogezana*” kraštovardžius, nepavartodamas įvairių vietovardynų ir mokslo žinių?

Šitai V. Joniko straipsnis suvėluotas yra net 19 metų: mat, apie *Posur*, *Poseur* jau buvo rašyta LE. II. 532 p. 1954 m. “Birštonas” artikelyje, o šis artikelis bus buvęs perspauzdintas iš jau spausdinamos enciklopedijos Lietuvos nepriklausomybės laikais Kaune. Ten gilbertiniu *Posur*, *Poseur* vietovardžiu minimas Birštonas, ar Punia. Tas svarbus XV amžiaus pat pradžios *Posur*, *Poseur* LE-oje ir net jos papildymų tome nepamintėtas net ir nuorodomis. Autorius ir tą viską nutylėjo.

Autoriui užkliuvo šakninio kirčio senas ilgaamžis, taigi tarsi ažuolas isagalėjęs vaizdas ir lietuvių kalbos -ink- priesagos *Drūs-k-in-ink-ai* 1, vietovardis kaip, anot jo, gramozdiškas (*Gramōzdas* 2 — senas, keb-

lus daiktas, rakandas. LKV, griozdiškas, dramblotas, negražus), bet autoriaus neišaiškinta neįrodyta, kad jis gramozdiškas ir net gramozdas. Tuo tarpu šitokių morfologiškai analoginių vietovardžių pilna Lietuva, Mažoji Lietuva ir net pačio Druskininkų miestelio bei kurorto kaimynystės abiem Nemuno vidurupio pusėmis, — sen. Lietuvos valstybės branduolyje ir laiko atžvilgiu tuoj jos išsiplėtime net ligi iūrių marių. Jei autorius kratosi *Druskininkų* vietovardžiu, tai kodėl ir anais gausiais analoginiais vietovardžiais panašuoiais jis nepasiūlė irgi nusikratyti? O tada jų nusikratytųjų vietose kas liktų, ar kas atsirastų?

Nei gerb. autorius, nei aš, nei kas kitas neturime jokio pamato ir jokios teisės *Druskininkų* miestelio ir kurorto vardo panaikinti, — kuris tikras ir istoriškas bei kalbiškai tikslus, nors autorius neįrodydamas kaip tik priešingai bemanąs. Net ir pilsudskinės Lenkijos valstybės okupacijoje *Druskininkų* pavadinimas išbuvo nepaliestas, nepanaikintas, jį lenkiškai vadinus ir vadinant *Druskeniki*. O autoriaus siūlomas *Pa-sūr-iai* vietovardis (Kaip autorius jį kirčiuoja ir kodėl taip?) dar reikalingas įrodymo visais būtinaisiais atžvilgiais, ir ar tikrai *Posur-Poseur* yra Druskininkų miestelis. Jei tai tikrai būtų autoriaus įrodyta, tai *Druskininkai* vietovardis privalo vistiek pasilikti nepaliestas po Lenkijos okupacijos ten pasibaigimo ir kaip net sunkiomis politinėmis sąlygomis bei dideliu ryžtingu darbu lietuvių susikurtos lietuviškosios Marcinkonių apskrities įvairiais atvejais Lietuvos valstybei respublikai svarbus ir teisėtas atstovas, pastebiu, šiais laikais (Gi ir autorius-periodikoje kartuartemis bus skaitęs ir beskaitęs) Sov. Rusijos — SSSR kolonizacinės imperijos skersakiojamas, nekenčiamas kartu su Marcinkonių apskritimi Vilniaus krašte, vakariau Nemuno 150 km ilgio vidurupio, priešvytautinėje, vvtautinėje ir povytautinėje lietuvių tautos žemėje. O Vilniaus kraštas stovi baltų teritorijos viduriniame sektoriuje.

LE. V. 198-204 p. yra Druska, Druskininkai ir Druskininkas artikeliai. Jie duoda įvairios reikalingos medžiagos, bet ten nėra iš visos Lietuvos, Mažosios Lietuvos, Latvijos ir dar iš kur surašytų bei išaiškintų gausių vie-

tovardžių nuo *drus-k-à* 2 žodžio. Kad taip autorius ėmęs susirankiojęs bei ištyrinėjęs ir nudirbtų šį naudingą darbą, tai po to galgi ir prieš *Druskininkai* miestovardį nustotų tiek lengvapėdiškai šiauštis. *Druskininkai* ir nuo *druska* žodžio kiti visi vietovardžiai yra gyvai reikalingi ir visoje Mažojoje Lietuvoje bei Prūsijoje lietuvių tautos plotui įtikinamai nustatyti.

Druskininkų miestelio ir kurorto vardo negalima iškeisti į ką. Būtų net ir tautinė bei valstybinė išdavystė, kas šitaip darytų. Jei autorius norėtų, tai teturėtų teisę, ką rašydamas, po *Druskininkai* žodžio įrašyti priedašu ir jų taip pat seną "*Posur, Poseur*" pavadinimą, jei šį kaip tik čia lokalizuotą, betgi jį būtinai argumentuotai nustatydamas tikrąja baltiškąja lietuviškąja lytimi. O tokių keimariniių atsitikimų baltų ir lietuvių vietovardyne (hidronimijoje ir toponimijoje) gana esama, ir reikia tik džiaugtis.

Nemuno vidurupio dešinė-rytinė pusė yra Vilniaus ir Trakų Lietuvos valstybiškume visais laikais, o Vytauto D. laikais, matome, ta pusė turi dar ir kitų ryškių vytautinių ženklų, kaip *Posur, Poseur* vytautinę gyvenvietę su valdovo rūmais, ar ir visą vietovę, mums praneštą Giliberto-Gilberto de Lannoy (1386-1462 m.) 1413 metų politinės kelionės į Lietuvą bei apskritai į baltų žemę aprašyme, turinčiame labai plačiai bei apščiai ir kitokių baltiškųjų vietovardžių, kur šis keliauninkas pastabūs politikas yra perkeliavęs. Jei autorius, į talką lietuvių tautai ateidamas, apsiimtų pagal šį veikalą patyrinėti Vytauto laikų Nemuno vidurupio (Ten paliečiamas ir Nemuno žemupys nuo Kauno link Ragainės.) abi puses istoriškai — etnografiškai, tai jam, kartu ir kitiems, *Posur, Poseur* vietovardis ir jo vietovė tikrai atviriau atskleistų, ir nebereiktų griebtis nei, kad ir gero dalyko, intucijos, nei "friseur", nei "jablonskinės rašybos". Giliberto-Gilberto aprašymas yra Vytauto D. laikų Lietuvos valstybės ir kartu baltų bei lietuvių tautos istorinio-etnografinio-politinio nušvietimo veidrodys.

Autorius yra prašomas neatsisakyti susisiekti ir su Lietuvos Tyrimo Institutu bei Lituanistikos Institutu savojo straipsnio reikalais, o to žygio iš ten gautuosius rezultatus atvirai ir pilnai nedelsiant paskelbti mūsų periodikoje.

Petras Būtėnas

1973.VIII.20

-o-

12.12.73

Chicago

Gerb. Pone Redaktoriau!

Nuoširdžiai dėkoju už gražiai patalpintą Karyje NG rašinį "Darbo Tarnyba prie Amerikiečių kariuomenės Vokietijoje".

Rašinyje įsibrovė klaida. 309 pusl. Baltų ryšio Tarnybos skyriaus pradžioje atspausdinta: "Baltų ryšio sekcija Koefertalyje pradėjo organizuoti 1947 metų pabaigoje estas majoras V. H. Purrand". Turėtų būti: 1946 metų pabaigoje, o ne 1947 metų pabaigoje. Klaida yra metuose, visa kita teisinga.

Reiškiu pagarba

A. Motuzas

VINCAS JONIKAS

TEISYBĖ APIE KASDIENYBĖ

MADOS VERGAI

*Visi nuodus madingai perša,
Juokinga ir baisu —
Nejungsime prie nuodo maršo
Lietuviškų balsų.*

*Ateina žmonės, apsirėdo
Kvailėjimu nuogu —
Nueina jie, palieka pėdas
Tik asilo nagų.*

*Visi kudlas madingai taršo,
Juokinga ir baisu —
Neglausime prie kudlų maršo
Lietuviškų kasų.*

KVAILYSTĖ

*Klaida tiesos pavidale
Paskelbė protui karą —
Kvailystė, nors ir didelė,
Tavęs didžiu nedaro.*

*Ji šaukia tau, — kovokite
Už kvailą dvasios miegą —
Kai tu sakai — galvokite,
Ji žūsta, nepabėga.*

*Klaida pagirs paklydėlį,
Nes taip valdyti gera —
Kvailystė, nors ir didelė,
Tavęs didžiu nedaro.*

KRYŽKELĖJE

*Neklaidins tau kelio
Prietaurai atgrisę —
Jei mylėsi tiesą,
Pats visur išdrįsi.*

*Pasirink sau sprandą
Ne žolės, o vado —
Jei madoms nelinksi,
Nusilenks tau mados.*

*Neklaidins tau kelio
Švyturiai užblėgę,
Jei mylėsi šviesą,
Pats kitiems švitėsi.*

Redaguoja —
S. Kaunellenė
531 W. Grand Blvd.
Detroit, Mich. 48216

TREMTIES TRIMITAS

VASARIO 16-TOSIOS REIKŠMĖ

VLADAS MINGĖLA

1883 metais pirmajame “Aušros” nr. buvo paskelbtas merdinčios tautos atgimimo šūkis: “Kaip aušrai auštant nyksta ant žemės nakties tamsybė, — o kad taip jau prašvistų ir Lietuvos dvasia.”

Po 1795 m. Lietuvos-Lenkijos trečiojo padalinimo lietuvių tauta 123 m. merdėjo rusų vergijoje. 123 m. lietuvių tauta skurdo ir kentėjo be laisvės, be lietuviškų mokyklų, be rašto. Tuo metu lietuvių net vadintis buvo pavojinga.

1883 metais dr. J. Basanavičiaus Rytprūsiose išleista “Aušra” buvo pirmas spindulys, praskleidęs nakties tamsą. “Aušros” spinduliai apšvietė tautą, pažadino ją iš snaudulio.

Užgesus “Aušrai”, suskambo “Varpas”, atsirado daugiau slapta leidžiamų laikraščių.

1917 m. rugsėjo 18-23 dienomis Vilniuje įvyko slaptas lietuvių suvažiavimas. Tas suvažiavimas išrinko 20 asmenų Lietuvos Tarybą, kuri 1918 m. vasario 16 d. visam pasauliui paskelbė, kad nuo tos dienos Lietuva tampa laisva, suverenine valstybe.

Nepriklausomybės Aktą reikėjo apginti. Visi kas tik galėjo pakelti ginklą, tvėrė jį į rankas. Visi priešai: lenkai, rusai bolševikai ir bermontininkai vokiečiai buvo išvyti iš Lietuvos žemių. Pradžioje be jokių įsakymų, be prievartos kūrėsi tėvynės gynėjų pulkai. Savanoriai, kariai ir šauliai krauju ir gyvybių aukomis iškovojo Lietuvai laisvę. Jei tauta nebūtų pribrendusi laisvam gyvenimui, ji neitų žūtbūtinėn kovon su gausiais priešais, nerizikuotų savo sūnų gyvybėmis. Narsūs sūnūs apgynė jaunutę valstybę.

Ne visi, kurie išėjo pasitikti priešų, namo sugrįžo. Dalis žuvo. Žuvusiems pagerbti Karo Muziejaus sodelyje buvo pastatytas paminklas. Ten smilko aukuro dėmai bokšte skardėjo savanorių invalidų trimitas, linko gedulo vėliavos invalidų rankose. Jie mirė už mus visus. Viename karių kapinėse pastatytame paminkle buvo iškalti žodžiai: “Mes žuvome, kad jūs gyventumėte!”

O skambink per amžius
Vaikams Lietuvos:
Tas laisvės nevertas,
Kas negina jos.

(Irašas Laisvės Varpe)

Tačiau vos tik 22 metus teko laisviems gyventi. 1940 ir 1944 m. Lietuvos žemė sudrebėjo nuo Maskvos raudonosios armijos — vergiją, skurdą, badą ir mirtį — nešančių tankų. Nuo to meto vien Lietuvos laisvės gynėjų, miško brolių, virš 50,000 savo jaunas gyvybes paaukojo. Kiek žuvę vergų stovyklose, kalėjimuose ir tolimajam Sibire — kas suskaičiuos. Bet kol yra miršančių už krašto laisvę, tol privalome tikėti, kad Lietuva ir vėl prisikels.

Lietuvos prisikėlimu tiki ir pavergtos Lietuvos jaunimas. Jie išdrįsta sukilti prieš šimteriopai gausesnį priešą ir žiauriai tardomi, kankinami ir persekiojami nepalūžta.

Vasario 16-toji įpareigoja visus lietuvius, kur jie bebūtų, kovoti ir siekti Lietuvai laisvės, bet ypač įpareigoja šaulius, kurių obalsis yra “Visa Nepriklausomai Lietuvai”. Šiais 1974 metais būkime dar vieningesni. Būkime drausmingi, atleidūs savo broliams šauliams. Tą pavyzdį turi duoti kuopų vadai. Težydi mūsų tarpe meilė, teviešpatauja drausmė, nes esame Lietuvos laisvės kovotojai.

Tėvynės dvasia su skausmu šaukiasi mūsų pagelbos: “Mes kovojame ir mirštame už Lietuvos laisvę. Mūsų lavonais nuklota visa Lietuvos žemė. Bolševikai veža mus į tolimos Rusijos užkampius, į Sibirą, kalėjimus. Mūsų jaunimas siunčiamas į Kinijos pasienius, ginti Kremliaus reikalų.”

Broliai ir Sesės šauliai! Suglauskime savo eiles ir ryžtingai ženkime Lietuvos laisvinimo keliu.

Tėvynėj mirtis piauna baisią piūtį. Tačiau, po žiemos ateina su besišypsancia saule pavasaris. Ir vėl aušros spinduliai nugalės tamsią vergijos naktį. Lietuvos prisikėlimo diena yra gal arčiau, nei mes tikime. Tad sukauptume visas fizines ir dvasines jėgas, kad nebūtume ateinančių kartų apkaltinti, jog gero gyvenimo paveikti rūpinomės savais, ne pavergtos tėvynės reikalais.

Antano Smetonos mirties sukaktį minint

1974 m. sausio 9 dieną suėjo 30 metų kai gaisro metu Klevelande traagiškai mirė Lietuvos didžiavyris, tautos gaivintojas, Nepriklausomybės akto co-redaktorius ir signataras, valstybininkas, pirmasis ir paskutinis Lietuvos prezidentas — Antanas Smetona. Tas Užulėnio sūnus buvo neeilinė asmenybė. Iš profesijos advokatas, bet buvo geras publicistas. Karštas patriotas. Kad Lietuva di-

džiųjų kaimynų supama, dvidešimts dvejus metus išgyveno laisva ir padarė milžinišką pažangą visose srityse, tai žymia dalimi Antano Smetonos nuopelnas. Nors dalis mūsų iš-eivijos spaudos ir kaikiurių pakraipų žmonės ir stengėsi jo asmenį ir to meto vyriausybę kuo juodžiausiomis spalvomis pavaizduoti, tačiau objektyvūs istorikai Antanui Smetonai paskirs užpelnytą vietą ir jo darbus tinkamai įvertins.

Antanas Smetona dažnai rašydavo

įvairiais klausimais. Jo kalba turtin-ga, stilius lengvas.

1930 m. "Trimito" 10 numery An-tanas Smetona parašė straipsnį apie Lietuvos Šaulių Sąjungos ideologą Vladą Putvinskį-Pūtvi. Tą straipsnį prisiuntė S-gos Spaudos ir Informa-cijos vadovas Vladas Mingėla. Dau-geliui, ypač jaunesniųjų šaulių šis str. turėtų būti labai įdomus. Nors abu asmenys seniai mirę, tačiau jų paskleistas mintys ir idėjos tebėra gyvos ir aktualios.

PUTVINSKĮ ATSIMINUS

A. Sm.

Vyriausios kartos lietuvių atgimimo vadai — aušrininkai ir varpininkai — baigia mirti, palikdami nedaug žinių apie savo asmens gyvenimą. Jos labai praverstų istorijai. Įžymaus asmens reikšmė visuomenėje yra labai didelė, ypatingai didelė ten, kur jam yra tekę nauji takai minti. Dėl to, jei pats asmuo nesti savęs išsipasakojęs, yra svarbu, kad bent kiti ką atsimindami apie jį papasakotų. Toji medžiaga istorikui padės geriau suprasti rūpimąjį tarpą lietuvių atgimime. Juk šiaip ar taip įžymus žmogus tautos gyvenime nėra papras-tas dygsnis rūbo siūlėje. Jis kreipia visuomenę, o ne visuomenė. Jis yra jos vadas.

Į varpininkus reikia priskaityti Vl. Putvinskį ta prasme, kad jis "Varpo" metu yra atgimęs ir jo srovės smarkiai pagautas. Jam atgimti buvo neleng-va, kadangi buvo lenkiškoje aplinkumoje auklėtas. Kaip daugumas žemaičių bajorų dvarininkų, taip ir Putvinskių šeima laikė save gente lituani, natione poloni — lietuvių kilmės, bet lenkų tautos ar bent lenkų kultūros žmonėmis. Kokia gi iš tokios sąvo-kos išvadaėjo jaunam žmogui, kaip Vl. Putvinskis, norinčiam dirbti visuomenei? Arba eiti ta pačia vaga, kuriaėjo kiti sulenkėję dvarininkai, arba atskirti nuo jų ir pritapti į "litvomaniją", į lietuvių at-gimstančiąją srovę. Sunku ryžtis! Juk dvarininkai iš viso nenorėjo ko bendro turėti su valstiečiais.

Geriausia, šie paliktų kaip buvę, jeigu jau negali pakilti ligi lenkiškos kultūros, ligi lenkų kalbos. Lietuvių raštas, ir dar gresiamas rusų valdžios, yra pavojingas dalykas. Ar jis tik nesukels kaimo prieš dvarą? Tikrai kokia manija, paikumas. Baisi liga! Ją esą užsikrėtę ir kai kurie bajorai,

kaip štai Davaina Silvestravičius, Lensbergiai, Gosai, Donatas Malinauskis. Agi ir Jablonskis, gimnazijos mokytojas, atskilęs iš bajorų ir jau lenkiš-kai nebenorįs su nieku kalbėti. Yra kam abejoji-mų? Lenkiška pavardė jį išduoda! Vadinas, pavojus didesnis, nekaip rodosi. Juk jei taip toliau slinks srovė, tai ji ne tik sukels valstiečius, bet ir išardys bajorų dvarininkų luomą. Taigi bajoras kurs atskyla nuo savųjų ir prisimeta su litvomanais, yra beveik išdavikas.

Štai kaip jautė ir galvojo tas luomas, iš kurio yra kilęs Vl. Putvinskis. Būdamas realinėje Mintau-jos mokykloje, jis dar svajojęs apie trečiąjį išeitį: palikti lenkų kultūros žmogus ir suderinti abi pažiū-ras: sustingusią bajoriškai lenkiškai ir valstietiš-kai lietuvišką. Negi lengva buvo jam atsižadėti lenkiškų tradicijų. Jo mokyklos draugai bajorai, matyti, ne-sukę galvos tokiais klausimais: jiems buvo aišku, kad turi palikti lenkai.

Tik baigęs Vokietijoje aukštąją agronomijos mo-kyklą, Vl. Putvinskis išsprendė varginusią jį proble-mą: jis įveikė savo jausmus ir ryžosi būti lietuvis. Juk aplinkuma (žemaičiai) yra lietuviai, jo paties giminė yra kilusi irgi iš jų kamieno, bajorai dvarininkai be ateities, sustingę, o jis nori dirbti, ir dirbti drauge su lietuvių šviesuomene. Kita vėl jam buvo žinoma, kaip sutiks jo griežtą žingsnį dvarininkai kaimynai: nagi pervirtėlis. Ar ne tiesa? Ėmė bendrauti su kontrabandistais, dalina kaimie-čiams lietuviškus raštus ir pats visur stengiasi kalbėti lietuviškai. Kas jam pasidarė? Beprotis! Rei-kia jo saugotis, kad bent mūsų vaikų neišvestų iš kelio.

Atitrūkus nuo dvarininkų luomo, su kuo susitikti? Aplinkui nebuvo lietuvių inteligentų, ir iš viso jie tuomet buvo pirštais suskaitomi. Jie buvo daugiausia gydytojai, labai toli vieni nuo kitų gyvenę. Tik vasarą juos papildydavo lietuviai studentai, paleisti atostogų. Tuomet būdavo daugiau gyvumo: susirinkimai ir kitos moksleivių jaunimo su inteligentais pramogėlės. Per jas susisiekdavo iš visur, kaip iš kokių salų, susipratę lietuviai veikėjai, kaip tuomet sakydavo. Pramoga apsimetę, jie tardavosi apie visokius tautinius reikalus, daugiausia apie raštus, jų gabenimą ir platinimą, apie moksleivius ir apie jų šelpimą, apie būdą apsaugoti nuo rusų žandarų ir policijos.

Studentai domėdavosi socialine ir politine lietuvių programa, nors negalėdavo aiškiai suformuluoti savo minčių. Rusai ir lenkai turi tokių programų, tai reikią ir lietuviams turėti. Kalbos galėjo būti, žinoma, tik apie slėtinių partijų programą, nes Rusija tuomet buvo vieno caro valdoma, be seimo ir be atsakingų ministerių. Slėtinės partijos — tai socialistai ir revoliucionieriai. Lietuviai studentai turėjo galvoje jų programas ir norėjo pagal jas sudaryti lietuvių socialistų partiją. Atsiminkime, kad kalbame apie laiką, buvusį prieš tris dešimtis metų (o šiandien jau prieš 74 m. V. Ming.)

Vl. Putvinskiui buvo didelė paguoda tos "pramogėlės", kur galėdavo plačiau pažinti lietuvius, kur galėdavo ir pats pastiprinti savo dvasią. Kaip jam atrodė ginčai, šiandien pasakytume, studentų tautininkų ir socialistų, — sunku pasakyti. Nors jis buvo radikalus (griežtas), tačiau reikia abejoti, kad būtų linkęs į socialistus. Jam patiko kiekvienas studentas, kurs buvo judrus ir darbštus, socialistas ar tautininkas. Jo nuomonė buvo, kad tik dirbtų, kad tik daugiau judėtų lietuviai inteligentai. Daugiausia jis bendravo su studentu Povilu Višinskiu, sakytume, tautininkų radikalu.

Vl. Putvinskis netikėjo, kad dvarininkai atvirs lietuviams, dėl to jis nėjo į juos su propaganda. Visą savo energiją nukreipė į valstiečius, su jais ir bendravo. Pats būdamas agronomas ir vesdamas pavyzdinę ūkį, jis buvo jiems šviesos žiburys visokiais atžvilgiais, — politikos ir kultūros. Jo žemės reformos idėja, ano meto akimis žiūrint, buvo gana radikali: apkarpyti dvarai už teisingą atlyginimą. Čia gal ir studentų radikalų buvo įtakos. Įdomu, kad dvarininkai taip galvojo lietuviškai tautiniais

ar ekonominiais sumetimais. Dvarai nešviečių savo pavyzdžiu kaimui, nemylį valdomos žemės, nepalaiką lietuvių judėjimo, tai ko jų gailėtis? Bet tokia reforma priklausė ne nuo lietuvių, o nuo Rusijos valdžios, taigi ji tuomet negalėjo būti idėja, kuriai betgi buvo lemta daug radikaliau įvykti po didžiojo karo.

Ne per daug pasitikėjo Vl. Putvinskis ir kunigais. Jiems, girdi, rūpį daugiau luomo, nekaip tautos reikalai. Bet ir nevengė su jais dirbti, kur galėjo. Buvo sukalbamas.

Bet iš savęs reikalavo daugiausia. Tai rodo jo griežtas žygis šeimoje. Vieną dieną nutarė abu su savo jauna žmona, taip pat karšta lietuve (p. Emilija iš Gruzdžių bajorų) kalbėti namie tik lietuviškai. Parsikvietė rašytoją Žemaitę, o paskum vieną vasarą pasiėmė studentą (J. Šlapelį), kad išmokytų taisyklingai rašyti. Ir mokės abu labai stropiai. Tą pačią vasarą (tai, rodos, 1899 m.) viešėjo Putvinskiuose J. Jablonskis su visa savo šeima. Jis rašė tuomet ir parašė lietuvių kalbos gramatiką. Tam reikalui buvo pristatyti keli studentai į darbą. Reikia atsiminti, kad jei rusai — rusų valdžia būtų nutvėrusi bedirbant tą nusikalstamą darbą, tai būtų kličuvę Putvinskiams, Jablonskiui ir studentams. Konspiracija buvo išlaikyta, o žiemą Tilžėje išėjo iš spaudos Rygiškių Jono gramatika. Tai didelis buvo atsitikimas.

Žandarai su policija juto, kad Putvinskiai liuvomanai ir juos sekė, bet nesugebėjo nutverti. Putvinskis pats saugojosi neįkliūti ir kitus mokė saugotis. Lietuvių inteligentų maža tėra, tai reikia laikytis ekonomijos ir atsargiai vartoti savo pajėgas. Neturime, sakydavo, teisės be reikalo švaistytis. Būkime prasti, kaip balandžiai, ir gudrūs, kaip žalčiai. Jo sode buvo įtaisyti du urvai raštams laikyti ("Varpai", "Ūkininkui" ir visokioms brošiūrėlėms). Juos parodydavo tik labai ištikimiems žmonėms. Iš tų urvų raštai paplisdavo po Žemaičius tik jam vienam žinomais keliais. Nors rusų valdžios ir buvo 1916 m. pasodintas į kalėjimą, o didžiojo karo metu ištremtas į Rusiją, tačiau dėl savo gudrumo ir mokėjimo išlaikyti konspiraciją, žiauresnių represijų ir ilgesnio kalinimo išvengė.

Įdomi Putvinskio pažiūra į Lietuvos laisvę. Geruoju mes negausime jos iš rusų valdžios, taigi reikią susiprasti su kitomis prispaustomis tautomis ir laukti, kol atsitiksianti proga valdžiai nuversti. Apie visai nepriklausomą Lietuvą tuomet niekas nesvajėjo, tai ir Putvinskis apie ją neužsimindavo.

TAUTOS GARBĖ ŠAULĖS-ŠAULIO AUKŠČIAUSIAS IDEALAS

Ona Mikulskienė, Šaulių Moterų Vadovė

Dažnas mus užklausia: kam čia išeicijoje, tarp daugelio ideologinių bei pasaulėžiūrinių organizacijų, dar reikėjo atkurti ir karinę — kultūrinę Šaulių Sąjungą? Sąjungą atkuriant spaudoje buvo aiškiai pasisakyta ir svarba įrodyta. Daugelis gal nepasiskaitė ar užmiršo. Šis klausimas dažniausiai išskyla kviečiant naujas nares įstoti į mūsų eiles. Atsakymas aiškus ir nedviprasmiš. Visos veikiančios, nekomunistinės, lietuvių organizacijos geros ir reikalingos, kurioms nors kultūrinėms, tautinėms ar politinėms funkcijoms atlikti. Bet Lietuvos Šaulių Sąjunga tarpe kitų organizacijų yra vienintelė turinti pagrindinį tikslą: visomis priemonėmis ir visais įmanomais būdais kovoti už Tėvynės Lietuvos laisvę ir atgauti jai nepriklausomybę. Juk tai kilniausi žmogiškieji ir tautiniai idealai.

Tūlas pasakys, kad panašių tikslų siekia ir kitos mūsų patriotinės organizacijos. Labai gerai! Tačiau, L. Š. s-ga jau prie Radviliškio, Širvintų ir Giedraičių, prie Kuršių marių (Klaipėdą vaduojant), 41-jų metų sukilime ir žūtūtinėse kovose Tėvynės giriose, savo žuvusių brolių ir sesių šaulių krauju į Lietuvos žemę, savo karžygišką obalsį — „Už laisvą ir nepriklausomą Lietuvą“ — įrašė. Jos garbingi kariniai ir kultūriniai žygiai ir laimėjimai tautos istorijoje yra milžiniški ir skaisčius.

Nevienas šiaudadūšis šiandien nuplepa, — girdi, partizanai kovojo, bet žuvo, pralaimėjo ir nieko neatsiekė. Tiesa, jie žuvo ir jų lavonai miestelių aikštėse okupantų ir išdavikų buvo spardomi ir apspiaudomi. Jie pralaimėjo mūšius, bet laimėjo kovą. Jie įdiegė kartų kartoms neužmirštamą — granitinį laisvės kovos idealą, kuris amžiams liks gyvas ir nepalaužiamas tautoje. Juk trijų didvyrių susidėginimas, šaukiant: — Laisvės, Laisvės Lietuvai!, jaunimo demonstracijos Kaune ir Vilniuje, Kudirkos šuolis į laisvę, Simokaičių bei Brazinskių žygiai pralaužti geležinę uždangą ar nėra aiškūs liudymai, kad

partizanų — šaulių laisvės kovos idealas tautoje gyvas ir stiprus. Jo jokia pavergėjų jėga neužslopins. Todėl LŠS tikslais ir idealais yra drąsu pasitikėti, malonu su sesėm ir broliais drauge tų idealų siekti, už juos kovoti iki laimėsime. Kilnių idealų siekiant ir Dievas padeda. Jis yra su mumis.

Dar 1925 metais Lietuvos Šaulių Sąjungos įkūrėjas Vladas Pūtvis taip rašė apie tautos garbę.

„Kas yra brangiausias tautos turtas? — Tautos garbė!

Tautos laimė yra taip pat nepasiekiamą, kaip ir asmens laimė, jeigu ją sieksime tiesiogiai.

Laimė bėga gaudoma.

Ir dar blogiau. Gaudant laimę, visada galų gale pakliūvame į bedugnės urvą.

Bet laimė pati ateina, kaip nemo-kamas priedas pas tą, kuris siekia ne jos, bet ko nors už ją aukštesnio.

Ne! Laimė nėra brangiausias turtas, ji yra tik malonus priedas, geras kelio rodiklis. Tautos turtai, tautos sveikata, jos amžinybė, tai irgi priedai.

Jie duodami tautai, kuri sugeba atspėti gyvenimo prasmę, aukščiausią savo tikslą ir siekia joje. Bet kaip atspėti tą prasmę? Kaip surasti tą tikslą? Negi šiuurkščiu šaltu protu ir šaltu bevališkuoju mokslu surasi jį? Geriausias, beveik vienintelis, kelrodis yra tautos garbė.

Siek jokios ir stosis tau aišku ir lengva ir pajusi, suprasi tai, kam išreikšti dar nesurasta žodžių. Pajusi tai, ko nuo amžių ieško žmonija, bet retas randa. Tauta turi dūšią, bet ji gali reikštis tik per kolektyvus ir asmenis, kolektyvai irgi per asmenis.

Asmuo esame tu, aš dar kažin kuris. Štai dėl ko tautos garbė rišasi su tauta.

Betgi nesiek savo asmens garbės tiesiogiai, nes tuokart irgi negausi. Ir dar blogiau: jei ieškosi vien savo garbės, įkrisi į panikos urvą.

Siek visur ir visada vien tautos garbės, nepaisydamas savosios. Ne-

bijok! Tuo keliu eidamas net balogai nesusitepsi.

Nebijok! Savąją garbės dalį gausin-gai atrasi tautos garbėje, nors tau jau tuokart savoji svarbos ir nebeturės.”

Grauzikai, 1925 m. (Vladas Pūtviskis II t.)

Šiomis mintimis Vl. Pūtvis iškelia patį pagrindinį ir šviesiausią tauraus žmogaus-patrijoto idealą. Mums, mielosios sesės, kurioms permenka rūpintis vien savo kasdieniniais, menkučiais, egoistiniais reikalėliais, kurios įsijungusios į LŠS-gą ieškome ir siekiame prasmingiausių bei tauriausių — tautos garbės ir tėvynės laisvės idealų, šios mintys yra, kaip žmogiškojo ir tautinio gyvenimo evangelija.

Mūsų kelias į Tėvynės laisvę yra miglotas ir, gal būt, dar ilgas. Bet mes neturime nei nusiminti, nei pavargti, nei sustoti veikusios. — „O vienok Lietuva prisikels gi kada“ — Maironis šaukė ir prišaukė. Gyvename svetimuos kraštuos tarp svetimųjų. Savo idealų siekdami turime sudaryti apie save, apie savo tautą geriausią nuomonę, kad esame kultūringi ir verti laisvės ir nepriklausomos valstybės. Vieni to idealo nepasieksime. Tik įsigiję svetimųjų pagarbą ir reikalingų draugų, atėjus laikui savo tikslo pasieksime.

Čekoslovakijos prezidentas Masarykas, savo atsiminimų knygoje apie laisvės siekimus JAV rašo, kad vien kalbomis ir komiteto memorandumais jis nieko nebūtų atsiekęs, nes vien kalbų niekas nenorėjęs klausyti. Bet jis supratęs ir ėmęs ruošti savo žymiuji chorų ir solistų koncertus tik tarpuose prašydamas jo tikslams paramos. Jis sudaręs gerą opinią apie savo tautos kultūringumą ir jos kūrybos vertingumą, susirado žymių asmenų paramos ir JAV vyriausybės delegacija Čekų siekimus taikos konferencijoje stipriai parėmė ir Čekoslovakija po Pirmojo Pasaulinio karo tapo laisva.

Vl. Pūtvio mintys apie tautos garbę sutampa su prez. Masaryko duotu pavyzdžiu, kuris mūsų gyvenime ir siekimuose yra begalo vertingas. Mūsų dalia ir kilni pareiga spindėti tautai ir svetimiesiems gražiausiomis tautinėmis žvaigždutėmis tautos garbei ir tėvynės laisvės siekiant.

KARIŠKŲ LAIPSNŲ ĮVEDIMAS ŠAULIŲ VADŌVAMS IR PAREIGŪNAMS

DR. K. PAUTIENIS
(Diskusinis straipsnis)

“Tremties Trimite” mes šauliai privalome kelti įvairius klausimus ir nagrinėti šaulių veiklai naudingas idėjas.

Norėčiau iškelti klausimą apie kariškų ženklų įvedimą. Šaulys, šaulė turėtų turėti kariškų laipsnius ir prie uniformos nešioti jų laipsnių atitinkančius ženklus, iš kurių galima būtų matyti kokią vietą jis ar ji užima Šaulių Sąjungoje. Kariškų laipsnius turi ne tik kariuomenė, bet ir policija ir kitos pusiau kariškos-kultūrinės organizacijos. Amerikoje yra Salvation Army — šalpos, kultūrinė ir sveikatos apsaugos organizacija. Ji susitvarkius kariškais pagrindais ir turi savo kariškų laipsnius. Štie laipsniai duodami organizacijos vadovams ir administracijos pareigūnams. Salvation Army turi šiuos laipsnius: jaunesnio leitenanto, leitenanto, kapitono (tam laipsniui gauti reikia išbūti pareigose nemažiau kaip 5 metus), majoro (laipsnis duodamas tik po 20 m.), be to — pulkininko leitenanto, pulkininko ir komisaro. Taip pat, panašiai kaip Lietuvos kariuomenėje buvo, yra kareivių — grandinio, jaunesnio, vyresnio puskarininkio ir viršilos laipsniai.

Štie kariški laipsniai priduoja pareigūnams ir vadovams autoriteto, patikėjimo ir kitų pagarbos. Tad ir šauliai, užimantieji vadovų ar aukštesniųjų pareigūnų vietas, galėtų turėti panašius karinius laipsnius, nes šauliai yra nusiau karinė organizacija. Šaulių tarpe yra nemaža kurie turėjo laipsnius Lietuvos kariuomenėje. Eiliniai šauliai, šaulės, ilgesnį laiką išbuvę sąjungoj, turėtų ant uniformų turėti ženklelius, kad išsiskirtų nuo naujai į sąjungą įstojusių, jokie patyrimo neturinčių šaulių.

Dirbdamas Paryžiaus universiteto chirurginėje klinikoje 1937 metais, pastebėjau, kad medicinos seserys ant savo uniformų turėjo žvaigždutes. Pasiteiravęs sužinojau, kad jaunos seserys mažiau trejų metų ligoninės tarybos neturėjo jokio ženklo, nei

žvaigždutės. Visi gydytojai ir ligoninės tarnautojai iš tolo mato, kad jos dar be patyrimo. Išstarnavusi ligoninėje sesuo 3 metus turi vieną žvaigždutę, 6 metus — dvi. Sesuo išstarnavusi 15 metų turi vieną didelę auksinės spalvos žvaigždę.

Įvedę kariškų laipsnius, pritrauktume į šaulių eiles daugiau jaunimo, nes jaunimą įgyti vyresniškumo ir kariniai laipsniai vilioja. Skautai turi laipsnius ir tie laipsniai skatina jaunimą dirbti ir siekti aukštesnių laipsnių. Skautų tarpe daug senimo, kurie turi skautininkų ar vyr. skautininkų laipsnius.

Įvedus kariškų laipsnius į šaulių organizaciją, šauliai siektų vieningumo, susidrausminimo, pareigingumo, ypač šaulių jūrininkų tarpe. Pavyzdžiui: jūrų laivo vadovas turėtų kapitono laipsnį, jo padėjėjas turėtų leitenanto laipsnį ir taip toliau, pagal užimamas vietas, kiti galėtų turėti žemesnius laipsnius.

Trumpai pasakius, pačios šaulių uniformos, eisenos paraduose ir tų eisenų gretų tvarkymas savaime prašosi turėti viršininkus ir pagalbininkus su kariškais laipsniais.

Daleiskime, “Vytauto Didžiojo” šaulių kuopa Čikagoje, su 400 šaulių, rikiuotės atžvilgiu sunkiai gali būti komanduojama tik vieno pirmininko. Suskirsčius tokią kuopą į būrius po 100 šaulių, būrių vadai, leitenantai, palengvintų kuopos vadui, kapitonui, kuopos valdymą ir administravimą. Viršininkų priežiūroje parėdymų perdavimas eiliniams šauliams būtų greitesnis ir tų įsakymų vykdymas sklandžiau eitų. Žemesni viršininkai sektų, kad aukštesnio viršininko parėdymai būtų įgyvendinti ir tinkamai atlikti. Tai sustiprintų šaulių veiklą.

Paskiro šaulio,-ės veikla

Dr. Kazys Pautienis

Kiekvienos šaulių kuopos valdyba ir pirmininkas kuopos susirinkimo įpareigojami, kiek vietos sąlygos leidžia, galimai daugiau šauliško, kultūrinio, lietuviško darbo atlikti. Jei kuopos valdyba turi aktyvų ir sugebančių pirmininką, bei kitus pajėgius valdybos narius, tai kuopos valdyba

ne tik savo kuopos šaulių darbą atlieka, bet, reikalui esant, talkininkauja ir Šaulių Sąjungos Centrai jų darbuose. Kuopose yra aktyvių šaulių, kurie visada valdybai talkininkauja, bet gaila tokių aktyvių šaulių kuopose yra labai maža. Dauguma šaulių yra pasyvūs ir užima tik stebėtojų — statistų vietas ir vengia aktyviai įsijungti. Būtina šaulių kuopose turėti daugiau aktyvių, savo iniciatyvą rodančių ir kuopos darbuose talkinančių šaulių. Jei kuopoje daug pasyvių šaulių ir jų skaičius dar didėja, kuopa neprogresuos, bet dažnai rodys regresavimo ir kuopos nykimo žymių.

Pavieniai šauliai privalome stengtis savo dalinio ribose šauliškas pareigas atlikti ir kur tik galima dirbti lietuvybei ir Lietuvos laisvinimo darbe. Jei negalime kurio nors užmojo savo darbu paremti, remkime finansiniai. Gyvendami Amerikoje mes, mieli šauliai, perdaug sutingome, sumaterialėjome ir suleptėjome, paskendome į beprasme, tuščią prabangą, per daug pagėmėme balius, perdaug išleidžiame pinigų valgiams ir gėrimams, permažai dvasiniam peni — lietuviškai knygai, spaudai, Lietuvos laisvinimo veiklai. Perdidelė meilė savo pilvui, mūsų didžiausias priešas. JAV yra apie 15 milijonų persivalgiusių, nutukusių, sunkiasvorių žmonių. Tia žmonės nelaimingi, turi daug didesnį palinkimą įvairioms ligoms, jie neatsparūs, be energijos.

Lietuviui šauliui atsisakyti nuo lietuviškos knygos, spaudos, “Kario”, bet neapleisti balių, yra dvasinės ubagystės požymis, atsisakymas nuo savų idealių, nepaisymas šauliško nuostaty, nesilaikymas Sąjungos obalsio “Visa Nepriklausomai Lietuvai”. Dejuojame, kad lietuvybė nyksta, o patys tą nykimą greitiname. Lietuvos himno autorius dr. Vincas Kudirka žadino carų priespaudos metais tautą iš miego, ragino remti draudžiamą lietuvišką spaudą ir barė tuos, kurie dėl trupinio aukso, gardaus valgio šaukšto neremia lietuviškos spaudos, nekovoja dėl tautos laisvės.

Kiekvieno šaulio,-lės pareiga, ne vien susirinkimų lankymas ir nario mokesčio susimokėjimas, bet ir lietuviškos, o ypač šauliškos veiklos puo-

selėjimas ir kova už laisvą, nepriklausomą Lietuvą. Būtina įsigyti šauliškas uniformas, kurios išskiria mus iš neorganizuotų tarpo, yra išorinė šaulių žymė, priverčia šaulius susidrausminti, laikytis tvarkos, tam tikrų taisyklių. Uniformos, paradų ir eisenų metu, atkreipia kitataučių dėmesį.

Remkime savąją spaudą ne tik patys, bet ir platinkime ją. Įvairiomis progomis, vietoj gėlių ar kitų dovanėlių, nuneškime lietuvišką knygą, metinę "Kario" prenumeratą. Tai bus dovana, kurios nei kandys nei rūdys nesuėdės. Tai bus ginklas, kurį apdovanotasis naudos lietuvybei išlaikyti.

Savo namuose šaulys, -ė kalba tik lietuviškai, puoselėja lietuviškus papročius. Remia lietuviškas mokyklas, pats savo vaikus į jas leidžia ir kitus ragina į jas leisti vaikus, sudaro sąlygas, kad ir tie, kurie negali dėl kurių nors priežasčių į jas savo vaikų leisti, galėtų leisti.

Kai kur lietuviškose mokyklose įvestos lietuviškai nekalbantiems klasės. Ar ne gėda, kad tėvai namuose kalbėdami su savo vaikais visą laiką angliškai, neišmokė savo vaikų gimtosios kalbos ir nori, kad mokyklos per porą savaitinių valandų jos išmokytų. Iš tų šiaudų, ntkrai nebus grūdų.

Priklausykime ir kitus raginkime priklausyti prie lietuviškų parapijų. Kaip šeima, taip ir lietuviška parapija yra tas židinys iš kurios privalome semtis lietuviškos ugnies.

Gyvendami tarp kitataučių, neslėpkime savo kilmės ir priežasčių dėl kurių turėjom palikti savo tėvynę ir kurtis svetur. Supažindinkime jus su komizmuo kėslais ir pavojumi. Išaiškinkite jiems, kad ne sotesnio gyvenimo ieškoti atvykome, bet savo gyvybes išsaugoti, kad kitus iš komunistų žabangų gelbėtume ir pan., užsitarnausime kaimynų pagarbą, o savo pavergtai tautai surasime draugų.

Mieli šauliai, pradėję Naujus Metus, palikime praeities klystkelius, ryžkimės šiais metais dirbti su didesniu pasišventimu, savitarpiu susiklausymu, didesne pagarba veiksniams, savo Sąjungai, lietuvybės išlaikymui ir Nepriklausomai Lietuvai.

Keliais aktualiais klausimais

Bal. Brazdžionis

Savo organo klausimu. Atkurta šaulių sąjunga kasmet auga. Ji ne kokia kita, o tik buvusios laisvos Lietuvos organizacijos tąsa, tad tenemėgina niekas šio pasirinkto vardo keisti. Juk ne vienas, bėgdami ar tremiami, su ašaromis prisiekėme, jei išliksime gyvi, tęsti laisvės atstatymo darbą. Daugeliui teko laimė apsigyventi laisvame, demokratiniam krašte, kur galime dirbti ir daug padaryti. Steigiasi nauji daliniai, esamieji auga narių skaičiumi, daugely vietų jaunimas jungiasi į šaulių gretas. Iš kilo reikalas turėti savo skyrius lietuviškoje spaudoje: "Kary", "Nepriklausomoje Lietuvoje" ir kt. Paskutiniu metu Al. Gustaitis. Nepriklausomoje Lietuvoje iškėlė mintį atgaivinti Lietuvoje turėtą savo organą "Trimitą".

Žurnalą leisti be gerų norų, reikia turėti pinigų, gerų darbininkų ir dar kartą pinigų. Kiek, gi, mes šauliai prisiauginom plunksnos darbininkų? Kurgi mūsų lėšos? Tiesa, stambia auka parėmėm "Lietuvių Jaunimą", skiriame aukų mūsų periodinei spaudai ir kitoms organizacijoms. Žurnalą redaguoti, jį kas mėnuo užpildyti ir išleisti dabar, kada brangsta popieris, darbas, pašto išlaidos, ar įmanoma? Jei milijoninio tiražo seni Amerikos žurnalai bankrutuoja, tai ką mes — keli tūkstančiai entuziastų — galime padaryti? Apsidairykim kas dedasi aplink. "Skautų Aidas" po 50 metų neberanda redaktoriaus, "Ateitis" neranda skaitytojų, keliasi iš vienos vietos į kitą. Kita spauda tik ištikimų aukotojų — rėmėjų dėka išsilaiko, prenumeratorių skaičius visur mažėja.

Tad, privalome laikytis "Kario", daugiau jam dėmesio skirti, jį remti aukomis, medžiaga ir darbu. Tai mano nuoširdus patarimas CV, daliniams ir visiems, kurie kitaip galvoja.

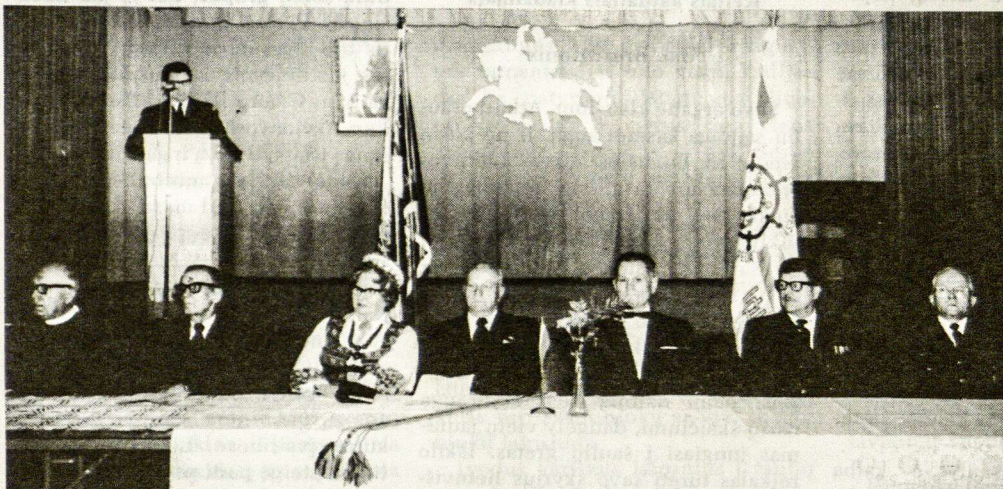
Susirūpinkime savo ateitimi. Tiesa, šaulių s-ga nuoširdžiai remia jaunimą, stengiasi daugiau jaunų jėgų įtraukti, dalinius jaunais nariais papildyti. Tačiau, jaunimas per didelio entuziazmo nerodo. Buvo kelios tau-

tinų šokių grupės, bet jų jau nebesigirdi. Peršasi mintis, kad juo tremties bus ilgesnis, juo mūsų gretos retės, juo didesnis pavojus, kad atsitiks kaip su Cicero lietuvių karių grupe, kuri likvidavosi. Ieškokime būdų Sąjungą išlaikyti gyvą ir gają ir po mūsų.

Kodėl tik vieną minim? Kažin kaip keistai atrodo, kad mes Čikagos "Vyto Didžiojo" kuopa jau kelis kartus minim savo įkūrėją Vl. Pūtvį. Taip pat kitos kuopos rengia minėjimus, prisimena savo sąjungos istoriją. Esmėje nieko blogo. Ir š. m. kovo 10 d. Pūtvio minėjimas. Ar neatsibodó skaityti ir klausyti apie vieną žmogų? Ar nėra šaulių savanorių, kurie įvairiuose Lietuvos kampečiuose steigė partizanų būrius ir savo jėgomis vijo priešus iš Lietuvos. Pavyzdžiui dar gyvi Joniškėlio šauliai, Gudelis ir kiti, nori apie savo kovas net knygą išleisti! O kur tūkstančiai kitų šaulių savanorių? Juk šauliai dalyvavo ne tik Klaipėdą vaduojant, bet daugelis vėliau įsijungė į Lietuvos kariuomenę. Apie juos reikia rašyti, jų žygius užfiksuoti, kad ateities kartos žinotų kaip nuo trijų priešų tuo pat metu lietuviai turėjo ginti savo nepriklausomybę. Nepamirškim ir į Sibirą ištremtųjų šaulių, bei per 22 laisvo gyvenimo metus savo duoklę tautai atidavusius. Taip pat pagerbkime čia veikiančius, atžymėkim aktyvų tremties jaunimą. Tuo būdu įžiebsime jų krūtinėse šaulių idejas. Mes didžiuojamės savo jaunu, kuris sukilo prieš visą Ameriką dėl Simo Kudirkos, Simokaičių, Brazinskių, Kalantos ir kitų. Savo demonstracijomis jie atkreipė pasaulio dėmesį į pavergtos Lietuvos ir mūsų kenčiančių brolių ir sesių tragediją. Šaulių Sąjungos dėmesys jaunimui, duos konkrečių vaisių.

Nelaimėje paguoski. Tai krikščioniška dorybė, kuri nepriklausomoje Lietuvoje buvo gyva. Ir čia neužmirškime nelaimėn patekusių, ligonių ir senelių. Kiek daug mūsų tarpe senelių savo duoklę tautai ir tėvynei atidavusių, kurie dabar skursta iš mažų pensijų pragyventi negalėdami, o kiti net ir tos negauna. Yra įvairūs Senelių Namai, bet be pinigų į juos nepakliūsi. Gal netrukus Čikagos Alvdas, išbridęs iš skolų, galės pri-

(nukelta į virš. 3 psl.)

Cicero jūrų šaulių "Klaipėdos" kp. suruošto Vlado Pūtvio minėjimo Garbės Prezidiumas: kun. dr. A. Juška, J. Švedas, M. Babickienė, K. Dabulevičius, A. Juškevičius, S. Bernatavičius ir Tamkus. Paskaitą skaito kp. p-kas K. Milkovaitis. Nuotr. P. Maletos

Viršutinė nuotrauka, iš k. į d. lžd. Al. Karsokas, Dr. K. Pautienis, I. Jonaitienė, susirinkimo p-kė, vice p-kas A. Mikoliūnas ir Šeštadieninės mokyklos vedėjas mok. Pr. Karalius.

Apatinėj nuotraukoj: nauji kuopos šauliai: Algirdas Česna, K. Česna, Al. Navickas ir Alv. Balas. Nuotraukos Vlado Bacevičiaus

Šaliai Kariuomenės Atkūrimo minėjime prie Žuvusiems už Lietuvos laisvę paminklo, Čikagoj.
Nuotr. M. Nagio

“Vytauto Didžiojo” kuopos šaliai prie Žuvusiųjų už Lietuvos laisvę paminklo: iš k.: V. Avižius, A. Budreckas, V. Išganaitis, S. Cecevičienė, V. Petronienė, J. Kuzmickas, B. Petronis ir A. Valys.
Nuotrauka P. Maletos

Šv. Antano parapijos bažnyčioj Cicero, Ill. laike pamaldų už Vl. Pūtvj. Nuotrauka P. Maletos

KUOPŲ VEIKLA

Worchesterio dr. Vinco Kudirkos šaulių kuopa, prieš dvejus metus, t. y., 1971 m. gruodžio 11 d. Alberto Mateikos pastangomis įkurta ir jo, kaip pirmojo kp. p-ko vadovaujama, pirmaisiais metais apsiribojo tik organizuotu kuopos narių dalyvavimu visuose Worcesterio rengtuose minėjimuose. Steigiamajame susirinkime dalyvavo 10 narių, dabar kuopoj yra 26 vyrai ir 14 moterų.

Antraisiais, 1973 metais, buvo pašventinta kuopos vėliava ir po to nariai minėjimuose dalyvaudavo jau su kp. vėliava. Be to, buvo surengtas koncertas-vakarienė. Suroštos metinės šaudymo pirmenybės, kurias pravedė š. A. Kauševičius ir svečio teisėmis dalyvavęs Jonas Plesys. Buvo skirtos trys trofejai: vyrams, moterims ir svečiams. Laimėjo vyrų — Vladas Pajėda, surinkęs iš 200 galimų 170 taškų, moterų — Izabelė Parulienė 70 taškų ir svečių — Henrikas Ulrichas 150 taškų.

1973 m. lapkričio mėn. 18 d. skautų,čių turtai rengė Kariuomenės Atkūrimo minėjimą, kuriame pakvietė mūsų kuopą dalyvauti organizuotai su vėliava. Pagrindinis kalbėtojas v.s. A. Venclauskas pasidžiaugė, kad Worcesterio veikia šauliai ir juos pastatė skautam pavyzdžiu už gražų darbą lietuviškos išlaikymui tremtyje.

1973 m. lapkričio 25 d. surengta meno popietė. Bostono „Jono Vanagaičio“ kuopos šaulė Elena Valiukonienė suruošė rankdarbių parodėlę. Ji išstatė 73 rankdarbius, būtent: įvairaus platumo ir ilgumo juostas, austas pagalvėles ir kilimėlius, siuvinėtus paveikslus ir Vytį megstas gėles ir keramikos spalvotomis plytelėmis aplipytas vazas. Visi rankdarbiai labai kruopščiai padaryti ir labai gražūs spalvų deriniai.

Stasys Urbonas, „Jono Vanagaičio“ kp. šaulys, parodė 111 šaulių Kultūrinės savaitės, kuri įvyko 1972 m. vasarą, Kennebunkporte, Maine, skaidres. Atsilankiusieji pamatė ką šauliai tą savaitę veikė, nuo pat iškilmingo stovyklos atidarymo iki užbaigimo. Pabaigoje sesės šaulės pavaišino svečius kavute.

„D.L.K. Algirdo“ šaulių kuopos Hamiltone suruoštas Lietuvos Kariuomenės atkūrimo minėjimas įvyko lapkričio 24 d. Jaunimo Centro salėje. Scenoje išsirikiavo Hamiltono, St. Catherines, Delhi šaulių kuopų ir Hamiltono ramovėnė vėliavos. Nežiūrint įvairių šeimyninių parengimų, į šią šventę susirinko gan gražus Hamiltono lietuvių būrys. Bet tai vis tie patys, nuolatiniai lietuviškų reikalų rėmėjai.

Trumpą įžangos žodį tarė Hamiltono šaulių kuopos p-kas P. Kanopa, o gražią, jaudinančią iš Lietuvos gautą maldą sukalbėjo Aušros Vartų parapijos klebonas, prelatas dr. J. Tadarauškas. Trumpus žodžius tarė LB ir Delhi bei St. Catherines šaulių kuopų atstovai.

Nors savarorių-kūrėjų gretos sparčiai mažėja, bet ši kartą savo tarpe dar turėjome penkis Nepriklausomybės kovų dalyvius, kuriems sesės šaulės prisegė po gėlę. Meninę dalį atliko Hamiltono mergaičių choras Aidas, vadovaujamas muz. solisto V. Verikaitio. Akomponavo J. Govedas. Aidas jau tapo populiariu meno vienetu ir šiuo atveju labai gražiai pasirodė su naujų dainų repertuaru. Pabaigai visi dalyviai sugiedojo Lietuvos himną.

Sekmadienį, lapkričio 25 d., Aušros Vartų parapijos bažnyčioje įvyko iškilmingos pamaldos už žuvusius kovoje už Lietuvos laisvę. Šv. mišias užprašė Hamiltono šaulių kuopa. Kitados Hamiltone turėjome keleta veiklių organizacijų, kurios gražiai pasireiškėdavo įvairių tautinių švenčių metu, bet tenka apgailestauti, kad kai kurios sumažėjus narių skaičiui, vis mažiau pasireiškia lietuviškam gyvenime.

Taip pat savo tarpe turime dar apščiui aukštesnio laipsnio buvusių karių. Kitados vienas kitas gan plačiai reiškėsi visuomeninėje veikloje ir net tautines šventoves buvo užsimoję pastatyti, bet laikui bėgant viskas pasikeitė. Kai kad ir mūsų istorijos eigoje, vis tie patys praciokėliai lietuviškos reikalams aukas renka, patys aukvoja ir įvairias tautines šventes — minėjimus rengia.

Hamiltono šaulių moterų veikla. Minint Lietuvos kariuomenės atkūrimo sukaktį sesės labai aktyviai prisidėjo prie šio parengimo. Jos paruošė šiltus užkandžius ir kavą su kepsniais. Sesės šaulės Adolfiną Petraitienė, Aniceta Deksnienė, Marija Kvedarienė, Stasė Šukaitienė, Genovaitė Žemaitienė ir Stasė Kanopienė labai gražiai priėmė atvykusius svečius. Jaunosios sesės, Laima Deksnytė ir Adelė Lukoševičiūtė, padėjo vainiką prie bažnyčioje esančio kryžiaus už Lietuvos Laisvę Žuvusiems.

1973 m. gruodžio 2 d. nemažas būrelis sesių išklausė torontiškos sesės Marijos Jokubaitienės, CV Moterų sekcijos Kanadoje atstovės paskaitos. Tai buvo ištrauka LŠST Moterų vadovės Onos Mikulskienės Toronte skaitytos, labai puikiai paruoštos paskaitos „Algirdo“ kp. sesės labai dėkingos sesei Jokubaitienei už perduotas mintis. Visos sesės pageidauja dažniau ideologinių paskaitų išgirsti.

Š. Stasė Petkevičienė,
„Algirdo“ kp. Moterų sekcijos
vadovė

BENDROS KŪČIOS DETROITE

Antanas Grinius

Jūros šaulių „Švyturio“ kuopa prieš keleta metų pradėjo ruošti bendras Kūčias. Jos būdavo ruošiamos privačiuose namuose, tad be tos kuopos šaulių ir jų artimųjų niekas daugiau nedalyvaudavo. Šiemet kūčias „Švyturio“ kuopa nutarė suruošti platesnio masto Šv. Antano parapijos kavinėje, kad visi kas nori galėtų dalyvauti. Gruodžio 24 d. susirinko virš 70 tautiečių į bendras Kūčias. Jas gražiai pravedė švyturietė Angelė Šukienė. Jai talkininkavo Juozas Kinčius. Vyriausia šeimininkė buvo Pranciška Televičienė, o jos talkininkės Valerija Šulcienė, Marija Kinčienė ir Gabrielė Rimkūnienė.

Žvakutes prie eglutės ir ant stalo uždegė kp. p-kas Mykolas Vitkus ir kapelionas kun. Kazimieras Simaitis. Kun. Simaitiui sukalbėjus maldas ir su visais lauzant paplotėlius buvo pradėtos kūčios. Kūčių stalas turėjo visus tradicinius kūčių patiekalus. Buvo ir lietuviški šližikai.

Mok. Pranas Zaranka, jo dukra Taura ir akordeonistas Rimas Kasputis išpildė kūčių programą. Buvo sugiedota: „Tyliąją Naktį“, „Gul šiandieną“, „Sveikas Jėzau“ ir „Lietuva Brangi“.

Taura Zarankaitė pateklamavo.

Susirinkusieji buvo labai patekinti Kūčiomis ir dėkingi „Švyturio“ kp. vadovybei už jų surengimą. Ypač patenkinti viengungiai, nes ir jie galėjo didelėje šeimoje savo draugų ir pažįstamų tarpe valgyti kūčias.

Kūčioms pasibaigus visi dalyvavo bernelių Mišiose.

„ŠVYTURIO KUOPOS METINIS SUSIRINKIMAS

Antanas Grinius

Gruodžio 30 d., Detroito Lietuvių Namuose, įvyko metinis „Švyturio“ kp. susirinkimas. Susirinkimą atidarė kp. garbės narys mjr. Kazys Daugvydas. Pasveikinęs susirinkusius jis pranešė, kad šiam susirinkime bus nušviesti per 1973 metus kp. atlikti darbai. Po jo kp. p-kas Mykolas Vitkus, taip pat pasveikinęs dalyvius, paprašė įnešti kp. vėliavą. Įnešta vėliava buvo pastatyta prie Amerikos ir Lietuvos vėliavų. Vėliavą įnešė Juozas Kinčius, atlydėjo Vincas Rinkevičius ir Antanas Vaitiekus. Atsistojimu ir tylos minute buvo pagerbti mirę šauliai. P-kas susirinkimui p-kauti pakviečia Romą Macionį, sekretoriauti — Kazį

Daugvydą ir į garbės prezidiumą — kapelioną Kun. K. Simaitį.

Romas Macionis, perėmęs p-ko pareigas, pasveikino brolius ir seses su šventėmis ir palinkėjo laimingų 1974 metų. Jam perskaičius dienotvarkę, Vincas Kniūra paklausė ar susirinkimas turi kvorumą? Kp. p-kas M. Vitkus paaiškino, kad susirinkimui kvorumas nenustatytas ir mes galime spręsti viską, nežiūrint dalyvių skaičiaus.

Praiečių metų susirinkimo protokolą perskaitė Petras Bitleris. Albertui Misiūnui pasiūlius ir Antanui Sukauskui pritarus, protokolas buvo priimtas be pataisų.

Sekė kp. valdybos narių pranešimai: p-ko M. Vitkaus, finansų sekretoriaus Vinco Rinkevičiaus, kp. išdininko Stepo Lungio, Moterų Sekcijos vadovės Veros Kulbokienės, Windsorso šaulių būrio vado ir "Pilėnų" stovyklos įrengimo vajuos komiteto p-ko Mykolo Kizio, garbės teismo nario Kazio Daugvydo ir revizijos komisijos p-ko Alberto Misiūno.

Ką kuopa metų bėgyje nuveikė buvo rašyta periodinėje spaudoje. Kuopa stipri, energinga ir veikli. Turi 180 narių: 120 vyrų ir 60 moterų. 28 vyrai ir 4 moterys turi uniformas. Mirtis 1973 m. išskyrė iš kuopos 5 šaulius: ats. lt. Stasį Malinauską, Praną Dobaitį, Ona Bukšniene, Valentina Zakarkienę ir Vytautą Augustinaitį. Kuopa turėjo 5 valdybos posėdžius ir surengė 11 renginių, kurių kiekviename dalyvavo apie 100 žmonių.

Kuopos pinigai guli Detroito Banke dviejose sąskaitose. Kuopos sąskaitoje yra \$1727, 0 Piliėnų stovyklos sąskaitoje \$4,843.15. Dviejose sąskaitose — \$6,571.08..

"Piliėnuose" žiemos metu darbai sustojo, bet pavasarį bus toliau tęsiami: statomas Laisvės Paminklas, įrengiami 3 vėliavoms stiebai ir statomas pagrindinis 40 p. pl. ir 90 p. ilgio namas, kuris turės salę, virtuvę, sandėlį ir keleta gyvenamųjų kambarių. Nors vėliavoms stiebai dar neįrengti, bet vėliavos jau padarytos ir Angelė Šukienė ir Genovaitė Vilkienė atnešė jas ir įteikė vėliavos mecenatei Marijai Kinčienei, o ši perdavė kp. p-kui Mykolui Vitkui.

Valdybos narių pranešimai priimti ir patvirtinti, tik revizijos komisijos p-kas Albertas Misiūnas siūlė susirinkimus trumpinti ir pranešimus glaudinti. Tektų pasitenkinti vieno p-ko pranešimų, nes kitų pranešimai dažnai kartoja, kas jau p-ko buvo pasakyta, todėl susirinkimas, kur net nebuvo renkama valdyba, užtruko 3 valandas.

Diskusijų metu kp. ir "Piliėnų" stovyklos reikalais kalbėjo: Jonas Balsys, Stepas Lungys, Alfa Sukys, Vincas Kniūra, Algis Bražėnas, Antanas Sukauskas, Mari-

ja Bačkaitienė ir kiti. Mykolui Vitkui tarus padėkos žodį, sugiedotas Lietuvos himnas ir išnešta kp. vėliava.

Sekė Moterų sekcijos vadovės paruoštos vaišės.

Stasio Butkaus kp. kanklininkės, vadovaujamos Danutės Petronienės, gruodžio 23 d. pasirodė per 2 Televizijos stotį ir paskambino vieną giesmę. Aštuonios jaunos, skabtiniais drabužiais pasipuošusios, pusračiu susėdusios mergaitės sužavėjo žiūrovus. Nors ir drebojo jų širdelės pirmą kartą pasirodant milijoninei žiūrovų miniai, tačiau visos: Laura Alkevičiūtė, Laura ir Viktorija Leonavičiūtės, Aida Petersonaitė, Asta Šepetytė, Karytė Panavaitė ir Kristina ir Rasa Veselkaitės skambino gražiau ir savo davo veiki gėdos nepadarė. Garbė vadovei, jaunosioms kanklininkėms ir kanklių mecenatams!

VLADO PŪTVIO-PUTVINSKIO MINĖJIMAS PAS CICERO JŪRŲ ŠAULIUS

Alfonsas Gailius

1973 m. gruodžio mėn. 16 d. Cicero jūrų šaulių kuopa "Klaipėda" suruošė Vlado Putvinskio-Pūtvio 100 metų gimimo sukakties minėjimą.

Minėjimas pradėtas 10:30 val. ryto šventomis mišiomis, kurias atnašavo kuopos kapelionas kun. dr. A. Juška. Pamaldose, be "Klaipėdos" kp. vėliavos, dalyvavo Čikagos "Vytauto Didžiojo" šaulių kp., Cicero skautų ir ateitininkų vėliavos su asistomis.

Po pamaldų parapijos salėje vyko tolimesnė minėjimo dalis, kurią pradėjo kp. pirmininkas K. Milkovaitis, pakviėdamas į garbės prezidiumą L.V.S. Ramovės vice-p-ką plk. K. Dabulevičių, Savanorių centro valdybos p-ką plk. Švedą, kuopos garbės narį kun. dr. A. Jušką, Cicero apylinkės LB p-ką kpt. A. Juškevičių, Birutiniųų pirmininkę M. Babickienę, "Vytauto Didžiojo" kp. vicepirmininką š. Tamkų ir j. š. centro v-bos kasininką S. Bernatavičių.

Kun. dr. A. Juška sukalbėjęs invokaciją, tolimesnei minėjimo programai vadovavo p. Z. Juškevičienė. Žodžiu sveikino: M. Babickienė, K. Dabulevičius ir A. Juškevičius. Raštu gautas sveikinimas iš gen. K. Musteikio.

Paskaitą skaitė kp. p-kas K. Milkovaitis. Peržvelgęs Vl. Pūtvio gyvenimą ir jo darbus, jo atlietuvėjimą ir jo kovą prieš caro valdžios priešpaudą ir t.t., prelegentas perėjo prie šių dienų lietuviško gyvenimo ir darbų: mūsų dabar rengiamuose įvairiuose minėjimuose vis tie patys veidai. Prelegentai iki šiol vis mėgsta ak-

centuoti kas mes buvome praeityje, bet niekada nedrįsta pasakyti kas mes esame dabar ir ką mes veikiame Lietuvos laisvinimo labui. Lietuvos laisvinimo kovos dvasia nyksta, dažnai asmeninė garbė yra statoma aukščiau negu laisvinimo dvasia. Tas mūsų silpnybės okupantas puikiai išnaudoja savo tikslams. Turime būti apdairūs, nes yra du priešai okupantas ir jo agentai, bei okupantui prijaučiantieji mūsų tautiečiai. O kur gi mūsų jaunimas? Jau yra tokių, kurie net lietuviais prisipažinti nebenori, sakosi esą tik amerikoniai. Nepakanka mūsų mokyklose išmokyti lietuviškai kalbėti, privalo išmokyti lietuviškai galvoti. Juk Sniečkus ir kiti kalba lietuviškai, bet ką rodo jų darbai?

Paskaitoje buvo aktualių minčių dėl kurių dera rimtai pagalvoti.

Pasibaigus paskaitai, išnešus vėliavas, pradėta meninė dalis, kurią atliko Iz. Motekaitienės studijos lietuvišės dainininkės: Aušra Baronaitytė, Rūta Kleinaitytė ir Dalia Petreikytė, akompanavo M. Motekaitis. Publika dainininkėms atsilygino gausiais plojimais. Po meninės dalies visi dalyviai sugiedojo Lietuvos himną. Sekė Cicero j. šaulių paruoštos vaišės.

Gruodžio 9 d. "Kar. Juozapavičiaus" kuopa Klevelande atšventė savo veiklos trejų metų sukaktį Šv. Jurgio parapijos salėje. Susirinkimui pirmininkavo š. I. Jonaitienė, sekretoriavo š. U. Grincienė. Paskaitą apie suomių šaulių herojišką veiklą ir jų veiklą palygino su lietuvių šaulių veikla kuopos p-kas dr. Kazimieras Pautienis.

Susirinkimo metu pristatyti šeši nauji nariai: Al. Andriūšaitis, Al. Balas, J. Navickas, Al. Česna ir K. Česna.

Kuopa įteikė \$100. — čekį Šeštadieninės Mokyklos vedėjui mok. Pr. Karaliui mokyklai kankles nupirkti.

"VYTAUTO DIDŽIOJO" KUOPOS ŠAULIŲ VEIKLA

Algirdas Budreckas

1973 m. lapkričio 4 d. Šv. Kazimiero lietuvių kapinėse Čikagoje buvo pagerbti mirusieji. Prie kapinių steigėjų paminklo buvo atliktos gedulingos pamaldos. Gedulingų apeigų metu "Vytauto Didžiojo" kuopos šauliai nešė garbės sargybą. Po apeigų buvo pašventintas kun. šaulio Benedikto Suginto kapas. Prie padėto velioniu antkapio kp. p-kas Vl. Išganaitis pasakė kalbą. Jis prisiminė mirusiojo atliktus darbus, jo didelį pasiaukojimą renkant pinigus Vasario 16-tosios gimnazijai, salezičių ir Vargo mokykloms. Jo įnašas lietuvių bei išlaikyti neįkainuojamas. Tai pagrindiniai atkurto LSST tikslai, kuriais vadovavosi velionis.

1973 m. lapkričio 7 d. "Vytauto Didžiojo" šaulių kp. valdyba posėdžiavo Jaunimo Centre. Posėdžiui pirmininkavo kp. p-kas Vl. Išganaitis, sekretoriavo J. Petruskas.

Į kuopą priimti 7 nauji nariai. Posėdy paskirstytas rudens baltaus pelnas: spaudai, radijo valandėlėms, televizijai ir organizacijoms. Viso paskirstyta \$760.

1973 m. lapkričio 11 d. Vyčių salėje įvyko "Vytauto Didžiojo" kp. šaulių susirinkimas. Susirinkime įteikti apdovanojimams šauliams, M. Dapkienei, V. Džiuivei ir J. Pociui, LŠST garbės žymeniai.

Teis. Algirdas Budreckas skaitė paskaitą: "Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje Rezistencija". Rezistencija — bekompromisinės kovos vedimas už pavergtą tautą ir atstatymą suvereninės Lietuvos valstybės. Šauliai būdami drausmingi, darbštūs ir vieningi ves neatlaidžią kovą tol, kol mūsų broliai ir sesės lietuviai mūsų brangioji tėvynė Lietuvoj atgaus laisvę. Geležinė uždanga, okupacija, aneksija ir vergija Lietuvoj bus sunaikintos. To siekia, kovoja ir šventai tiki LŠS Tremtyje.

Susirinkimas praėjo darbščioje ir pakilioje nuotaikoje.

Vienos savaitės bėgyje, t.y., nuo lapkričio 4 d. iki 11 d., "Vytauto D." š. kp. sugebėjo atlikti net 3 šauliškas pareigas.

1974 m. "Vytauto Didžiojo" kp. švęs savo veiklos dvidešimtmetį. Tai pirmoji JAV įkurtoji kuopa ir pati didžiausia savo narių skaičiumi tremtyje.

Išbraukus nesumokėjusius nario mokesčio, nelankančius susirinkimų ir mirusius, šiuo metu "Vytauto D." kp. yra 366 šauliai. Kuopos valdybą sudaro 32 nariai, neįskaitant Garbės teismo ir Kontrolės komisijos. Kuopoje yra šios sekcijos: moterų, meno ir vaidybos, šaudymo, sporto, jaunimo, ligonių ir kapų lankymo komisijos; vėliavų, vidaus, baro tarnybos. Kuopa rūpinasi mirusiųjų šaulių palaidojimu.

Kuopa pravedė Šaulių Kultūrinę Savaitę — stovyklą, kuri įvyko š. m. birželio 17-24 dienomis "Gintaro" vasarvietėj Union Pier, Mich.

Kuopa surengė Vasario 16-tosios, Vlodo Pūtvio 100 metų ir Algirdo Budrecko 60 gimtadienių minėjimus. Išpildytos programos per radiją ir televiziją. Dalyvavo Pavergtų tautų protesto eisenoj; Dariaus-Girėno minėjimo iškilmėse; Ramovėnų ir Lietuvių Kultūros muziejuje, Kariuomenės šventės iškilmėse; Lietuvos prezidentų paminklų šventinimo iškilmėse; 650 metų Lietuvos sostinės Vilniaus iškilingame minijime ir t.t. Surošė keleta išvykų; surengė keleta balių,

parengimų ir vaidinimų, turėjo daug valdybos posėdžių ir susirinkimų.

Kuopa turi vyrų ir moterų oktetus ir nemažą nuosavą knygyną.

Taigi, kuopa pasižymi ne tik šauliška ir visuomenine veikla, bet ir šalpa. 1973 metais paskyrė lietuviškai spaudai ir organizacijoms paremti viso — \$1,178.

Tai nuopelnas darbščios valdybos, kuriai vadovauja pirm. Vl. Išganaitis.

"Vytauto Didžiojo" šaulių kuopa tebūna gražiu pavyzdžiu ne tik visiems šaulių daliniams, bet taip pat ir išeivijoje esančioms lietuviškomis organizacijoms.

Švenčių ir Naujųjų Metų proga tenka pasveikinti, padėkoti ir palinkėti ir toliau sėkmingai dirbti lietuviybės ir pavergtos tėvynės išlaisvinimo bare darbščiai kuopos vadovybai.

MINĖJIMAS

Jurgis Milas

"DLK Kęstučio" kuopa, Racine, Wisc., 1973 m. gruodžio mėn. 2 d. suurošė Lietuvos ginkluotų pajėgų minėjimą.

Minėjimą atidarė kuopos p-kas š. P. Petruskaitis. Žuvę dėl Lietuvos laisvės buvo prisiminti susikaupimo momentu.

Š. Vytautas Janušonis, Wisconsinso universiteto lektorius, savo paskaitoje recenzavo Česlovo Gedgaudo knygą "Lietuvių Tautos Praeities Beieškant". Recenzija buvo akademinio pobūdžio. Kiek ilgoka, bet visi jos atidžiai klausėsi. Džiugu, kad mūsų jaunieji akademikai domisi savo tautos kilme ir jos istorija.

Meninę dalį atliko vyrų dainos sambūris "Aras", vadovaujamas Juozo Grimskio ir Kenosha-Racine Seštadieninės lituanistinės mokyklos mokiniai.

Minėjime dalyvavo savanoriai — kūrėjai: Bronius Jaras, Povilas Janušonis, Steponas Satkūnas ir Adolfas Vadeiša.

Po minėjimo įvyko bendros vaišės, kurias paruošė sesės šaulės.

Los Angeles "Daumanto" šaulių kp. per pereinamus metus paaugo narių skaičiumi ir ateity numato ne tik pagyvinti savo veiklą, bet ir dažniau bendradarbiauti "Tremties Trimitė".

"Vytauto Didžiojo" šaulių kuopa Čikagoj persiorganizavo į "Vytauto Didžiojo" rinktinę. Nuo sausio pradžios kuopa suskirstyta į tris būrius: 1-as Brighton parko su 125 nariais. Būrio vadas š. P. Peleckas, jo padėjėjas š. Juozas Laurynaitis, II-as Marquette parko būrys su 125 nariais. Vadovas š. Pranas Aglinskas, pavaduotojas — š. Mykolas Liubartas.

III-as Bridgeporto būrys su 121 nariu. Vadovas š. Juozas Kuzmickas, pavaduotojas — š. Aleksas Gaidjurgis.

Šiuo metu Rinktinėje viso yra 371 šaulys, lė. Rinktinės vadovybę sudaro buvusi "Vytauto Didžiojo" kp. vadovybė, įjungiant į ją ir būrių vadus.

LŠST Spaudos Darbuotojų Premijų Fondui \$25. — auką prisuntė "Kar. Juozapavičiaus" kp. p-kas dr. K. Pautienis.

Atsiųsta paminėti LŠST spaudos ir Informacijos vadovo š. Vlodo Mingėlos apsakymų knyga "Medinis Dievas". Išleido 1974 m. pradžioj "Nidos" spaustuve. Knyga nedidelio formato, 246 puslapių, kaina minkštais viršeliais \$5.—. Norintieji įsigyti kreipiasi į Vladą Mingelą 33546 Clifton Dr. Sterling Hts., Michigan 48077 USA tel. 268-2941.

MONTREALIO ŠAULIAI

Montrealio Jūrų šaulių kuopa laikosi gražios tradicijos kiekvienais metais paminėdami Klaipėdos krašto atvadavimo sukaktį. Tai yra prasmingas darbas, vėdantis ir mūsų tėvynės istorinių puslapių atgavimą, prisiminimą kovų už savąjį kraštą ir pagerbimą tautai nusipelnusių asmenų. Montrealio Jūrų šauliai visada kruopščiai pasiruošia šiai šventei, kuri tapo tradicine. Minėjimas pradėtas V. Petraičio paskaita, kurią skaitė A. Lymantas. Po paskaitos sekė Montrealyje garsėjančio dueto, sesučių Rasos ir Inos Lukoševičių, pasirodymas. Jų pačių paruošta programa buvo įdomi savo išpildymu, nes jų atliekamos tai progai pritaikytos dainos buvo pajavirintos skaidrių rodymu. Skaidrių vaizduose atgimė Lietuva, kuri visiems jau liko kaip tolima svajonė, o kitiems nematytas ir tik iš tėvėlių lūpų girdėtas mažas žemės lopinėlis. Meninėje dalyje dar išstojo pianistė B. Lymantaitė vakarą pajavirino, atlikdama kelis klasišinius kūrinius.

Po meninės dalies, buvęs ilgus metus "Mindaugo" šaulių kuopos pirmininkas S. Barauskas įteikė "Neringos" Jūrų šaulių kuopos šauliui A. Jurijonui medalį už nuopelnus Tėvynei ir Šaulių Sąjungai Tremtyje. Be to, buvo įteiktas prizas L. Urbanavičiūtei už geriausią šaudymą.

Vakaro metu veikė loterija, o šeiminingės vaišinos svečius geru ir įvairiai paruoštu maistu. Vakaro metu dalyviai turėjo progos pasigrožėti Neringiečių surošta nemaža gintaro paroda, kuri dar daugiau priminė Klaipėdą — tą gintarinę mūsų Lietuvos žemės pėdą."

Nijolė Bagdžiūnienė

Šiame "T.T.", dėl vietos stokos, netilpo V. Ošiūno "Šv. Jono Kumelys". Apšakymas bus tęsiamas sekančiame, kovo mėn. "T.T."

ŠAULEI ZUZANAI ARLAUSKAITEI- MIKŠIENEI Į AMŽINYBĘ IŠKELIAVUS

1973 m. spalio 2 d. detroitiečius pasiekė liūdna žinia — mirė tauri lietuvė, motina, aktorė, šaulė, režisorė, Balfu, LB, Organizacijų Centro narė ir Detroito Kultūros Klubo garbės narė Zuzana Arlauskaitė-Mikšienė. Tą dieną jos gyvenimo uždanga nusileido paskutinį kartą.

Zuzana gimė 1889 m. rugpiūčio 29 d. Šauliuose. Ten praleido savo ankstyvąją jaunystę ir baigė keturklasę mokyklą. Rygoj įsigijo mokytojos teises, o Petrapily gavo brandos atestatą. Mokytojaudama Rygoje velionė įsijungė į vaidintojų grupę ir pirmą kartą pasirodė scenoje 1908 m. Persikėlusį į Petrapilį ir mokytojaudama lietuvių mokyklose, kartu dirbo ir lietuvių scenoje. Atgavus Lietuvai nepriklausomybę, ji vaidino Kauno Valstybiniame teatre. Išėjusi į pensiją, su mėgėjų grupe "Žvaigždikiu" važinėjo su gastrolėmis po provinciją.

Lietuvą užplūdus bolševikams, velionė pasitraukė į Vakarus. Vokietijoje susiorganizavusi vaidintojų trupę, su spektakliais važinėjo ir vaidino įvairiose stovyklose. Kiek savo vaidinimais ji teikė džiaugsmo, dvasinio peno ištroškusiems, stovyklose vargantantiems, tautiečiams!

Atvykusi į Ameriką, Detroite tuoj suorganizavo Dramos Mėgėjų Sambūrį, buvo režisorė, aktorė ir siela. Savo sambūryje paruošė daug jaunų aktorių, dažną pirmą kartą išleisdama į sceną. Surežisavo ir pastatė 97 veikalus. Gastroliauvo įvairiuose Amerikos ir Kanados miestuose. Būdama iš profesijos mokytoja, ji skiepijo savo artistams meilę lietuviškam žodžiui ir lietuviškam teatrui. Ji pati buvo tos meilės savo tėvynei, kalbai ir teatrui įsikūnijęs pavyzdys. Nors pensininkė amžiaus sulakus, ji nesigailėdama savo jėgų, nei laiko, važinėdavo į repeticijas ir savo darbu užkrėsdavo ir aktorius, todėl jos režisuoti veikalai prašoko mėgėjų lygi.

Pakilus naujųjų ateivių ekonon. am būviui, atsistojuos ant tvirto pagrindo ir išsisklaidžius po įvairius priemiesčius, iki tol perpildytos salės spektaklių metu ėmė tuštėti ir ji, susirūpinusi, prašė nenumarinti lietuviško teatro.

Ji talkininkaudavo visoms organizacijoms, savo Sambūriui, neimdama nei vieno cento. To principo ji kietai laikėsi iki savo gyvenimo pabaigos.

Nors priklausė daugumai Detroito organizacijų, bet savo širdies dalį buvo atidavusi šauliams. Dar nepriklausomoj Lietuvoj įstojusi į šaulių eiles, išbuvo jose iki mirties. Kaune buvo "Vlado Pūtvio" būrio moterų vėliaunešė, o Detroite buvo

"Stasio Butkaus" kp. šaulė. Už šaulišką veiklą Amerikoje apdovanota Šaulių Žvaigždės ordinu.

Nors paskutiniuosius pora metų nebesirodė viešumoje tačia, gyvai domėjosi lietuviškuoju gyvenimu, ypač "Stasio Butkaus" kp., Detroito Kultūros Klubo ir Mėgėjų Sambūrio veikla.

Kiek per savo 85 gyvenimo metus vaidinimų ji pastatė, kiek personažų sukūrė, kiek džiaugsmo valandų suteikė savo žiūrovams, kiek pravirkdė ir prijuokino kas suskaičiuos.

Tautai ji užaugino sūnų — dailininką Žibuntą ir dukrą kultūrininkę Nijolę. Detroitui paruošė eilę scenos aktorių.

Spalio 3 dieną į laidotuvių namų koplyčią susirinko gausus būrys tautiečių atsiveikinti su tauria lietuve Zuzana Arlauskaitė-Mikšiene. Kuklus uždarytas, lietuviška Trispalvė uždengtas karstas, gėlių puokštės ir vainikai ir jos didelė nuotrauka liūdesiu pripildė atsilankiusių širdis. Juk atsiveikiname paskutinį kartą po gerai suvaidintos mirties scenos nebe pakils uždanga ir nepasirodys ji ovacijoms keliantiems žiūrovams. Atsiveikinimo akademiją pradėjo laidotuvių namų vedėja Jolanda Baužienė. Ji prisiminė savo sceninius pirmuosius žingsnius velionės vadovybėje. Priminė ją — puikią mokytoją, aktorę ir tą meilę, kurią ji įskiepijo jos širdy lietuviškai scenai.

Akademiją pravedė LŠST p-kas Vincas Tamošiūnas. "Stasio Butkaus" kp. moterų vardu, apie velionės nueitą gyvenimo kelią, skaitė moterų sekcijos vadovė Emilija Kutkienė, Mėgėjų Sambūrio vardu atsiveikino Vincas Zebertavičius, Detroito Kultūros Klubo vardu — Stefa Kaunelienė, BALFo vardu — Kazys Ražauskas, karių veteranų — plk. Jonas Šepetys, LB

— Jonas Urbonas, rašytojų — Vytautas Alantas. Kitų organizacijų atstovai praeidamė pro karstą, atidavė jai paskutinę pagarbą. Akademijos metu "Stasio Butkaus" šauliai: Stefa Kaunelienė, Leonardas Šulcas, Elžbieta Jodinskienė, Marijonas Šnapštys, Julija Blūdžiūvienė ir Juozas Augaitis ir Dramos Mėgėjų Sambūrio Kazys Gričius ir Algis Pesys stovėjo garbės sargyboje. LŠST p-kas jos ordiną perdavė velionės vaikams. Akademija buvo baigta giesme Marija, Marija ir Lietuvos himnu. Vėliavą nuo jos karsto sulankstę šauliai perdavė jos vaikams.

Laidotuvii dalyviai jos vardui įamžinti Lietuvių Fonde suaukojo \$418.- Mieloji Sese Zuzana,

Tu pavargusias akis užmerkei,
Bet ne čia, ne čia tu amžinojo poilsio
ieškojai.

Ten, po tėvėškės padange žydinčia,
skaisčia
Ir prie tėvų milžinkapio žaliųjų kojų
Tu amžinu miegu užmigst norėjai.

Bet tikėkim neilgai tu čia ilsėsies.
Kada laisvoji tėvynėj suskambės
Galinga vakaro varpų daina,

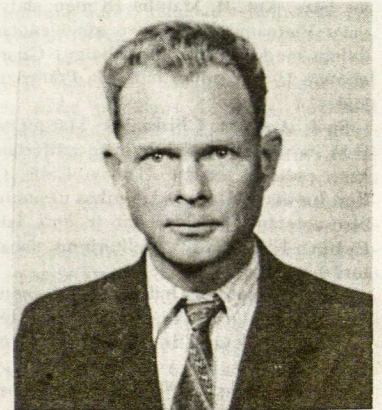
Tavo vaikai parvės į tėvynę tavo
žemiškuosius palaikus
Ir tėviškėlėj Tu rasi amžiną ramybę.

MIRĖ V. STAUGAITIS

1973 m. lapkričio 7 d., po ilgos ir sunkios ligos, mirė Valentinas Staugaitis. Velionis buvo pašarvotas Butkus-Vasaitis koplyčioje, Ciceroje.

Buvo gimęs ir užaugo Suvalkijoje, Šakių apskrity. Buvo ūkininkų vaikas. Algirdas Budreckas atsiveikino su velioniu "Vytauto D" š. kp. vardu:

"Velionis buvo nedidelio ūkio savininkas, tad nebuvo turtingas materialinėm gėrybėm, bet užtat buvo tvirtas dvasioj
(Nukelta į 78 psl.)

LIETUVIAI KARIAI laisvajame pasaulyje

— Lietuvoje, Sovietų Rusija vykdo naujokų šaukimą ir atsarginių mobilizaciją. Iš ten atvykę ir laišakai pasiekę sako ir rašo, kad jauni vyrai išblaškomi po tolimas Rusijos šalis, naujokai tautybėmis sumaišomi. Paskutiniu metu paskelbtas atsarginių šaukimas. Jie gabenami Kom. Kinijos pasienin. Šeimoms nesakomos vietovės ir šeimos palieka be jokios globos. Jei šeimos gausios, tai vyrai sugrįžta po vienu metų, o jei mažesnės, tai vyrus išlaiko iki dviejų metų. Okupantas tai daro nežinodamas Zenevos deklaracijos, kad okupuotų kraštų vyrų negali mobilizuoti.

— Mjr. R. V. Paukštaitis ir kpt. R. Navikėnas buvo tarptautinės priežiūros komisijoje Pietų Vietname. Mjr. Paukštaitis, padedant J. Kisieliui, papasakojo Montrealyje "Neprikl. Lietuvos" laikraščio rengiamame vakare apie ten vykusius įvykius ir parodė skaidrių.

— Marinų Cpl. Bernardas Pečiulis, kilęs iš Marquette Park, Čikagos, buvo ilgą laiką Karibų jūroje, manevruose. Dabar jis tarnauja korpo bazėje Camp Lejeune, NC. Marinas M. Nausėda, iš Gage Park, išvyko į pagrindinę apmokymo bazę, San Diego, Calif.

— Aviacijos kpt. R. J. Matulis, lapkričio 29 d. žuvo lėktuvo nelaimėje, kai jis skrido iš Floridos bazės į Edwards aviacijos bazę. Kpt. R. Matulis 18 mėn. dalyvavo Vietnamo kare. Buvo apdovanotas dviem medaliais. Jis buvo baigęs Georgetown U-tą ir pilotų mokyklą Prancūzijoje.

Sp-4 Antanas Čbirka, iš Marquette Park, tarnauja priešlėktuvinėje artilerijos karo policijos bazėje, Travis, Calif. O Ben Jurėnas priklauso Amerikos užsienių karų-veteranų organizacijai ir kurį laiką buvo Illinois VFW auditoriumi, dabar turi savo įstaigą.

— Mjr. Kęstutis Dailidė, keletą metų praleidęs Italijoje, Amerikos karo bazėje, grįžo į Čikagą. Brookfieldą, pas tėvelius.

— Ltn. Aras Dailidė, iš Čikagos, tarnauja Amerikos kariuomenėje, moksliniame skyriuje, kur tenka atlikti įvairius

tyrinėjimus. Jis rašo, kad yra daug darbo, tačiau su savo artimaisiais palaiko ryšius, su savo sužadėtine, R. Stavinskaitė, pasikalba per satelitą.

— Aleksas Dūdonis, ilgą laiką išbuvęs Toronte, Kanados karo aviacijos orkestro narys, išėjo pensijon, įsikūrė Hamiltone su šeima. Kiekvieną antradienį, 10:30 XI kanale, jis dalyvauja programoje.

— Seržantas Antanas Čelkis, geležinkelio inžinierius, mirė gruodžio 24 d. Floridoje, sulaukęs 66 m. amžiaus. Palaidotas St. Petersburgu.

— LVS Ramovės skyrus, jau ilgus metus įsikūręs Mančesteryje, Anglijoje, lapkr. 2 d. dalyvavo Eccles miesto karių pagerbimo eisenose ir padėjo vainiką prie žuvusių karių paminklo. O lapkr. 17 d., savo klube, surengė Lietuvos kariuomenės šventę. Atidarė pirm. K. Murauskas, paskaitą skaitė A. Pranskūnas.

— Gr. V. Tamašauskas mirė Birminghame. Karinę tarnybą buvo atlikęs DLK Gedimino pulke, dirbo raštinėje. Vėliau, atsargoje, jis buvo Gaščiūnų šaulių būryje iki apeleido Lietuvą.

— Lietuvos kar. karys Jonas Žukas, gyv. Glendale, Calif., mirė gruodžio 6 d. Buvo kilęs iš Anykščių. Buvo veiklus organizacijose, sumanus statybininkas ir vaikų darželio administratorius.

— Juozas Marciūnas mirė Karo ligoninėje birž. 3 d., Beriso mieste. Jis buvo Argentinos kariuomenėje karo orkestro muzikas. Dirbo La-Platoje, Campo De Mayo ir Tabladoje kariuomenės daliniuose, turėjo seržanto muziko laipsnį. Kilęs iš Laukminiškių, Kupiškio valsč.

— Marion Pisanka, II-jo Pasaulinio karo veteranas, Dariaus ir Girėno Posto 271 ir V.F.W. Posto narys, mirė sausio 6 d., sulaukęs 52 m. amžiaus. Dariaus ir Girėno posto narys G. Mazinas mirė lap. 2 d. 1973 m.

— Toronto Kūrėjai-Savanoriai lapkri. 25 d., LN pagerbė savo narius sulaukusius 75 m. Štai jie: dr. J. Žmuidzinas, J. Matulionis, V. Tamošauskas, K. Kregždė, St. Banelis, L. Vaštokas, nebuvo tik St. Macikūno. Reikėtų visus mūsų Lietuvos Laisvės savanorius kiek gali-

ma įamžinti: užrašyti jų pasikalbėjimus juostose ir susukti filmus. Jei jie turi kokių suvenyrų, jie tiktų Čikagoje Lietuvos Laisvės muziejui pasiųsti. Muziejiaus vedėjas yra Ed. Vengianskas.

Niagaros pusiasalio mieste ir apylinkėse gyvena kūrėjai-sav.: B. Milašius, J. Mačys, Stp. Ulbinas, J. Mačiulaitis ir P. Pliskevičius. Kariuomenės šventės proga, šalia juos gražiai pagerbė.

— Kpt. Rimvydas Navikėnas dabar gyvena su šeima V. Vokietijoje, Baden Badene. Tarnauja Atlanto S-gos Kanados kariuomenės dalinyje.

— "Karyje". ir gen. Raštikio knygoje, buvo aiškinamasi ar prieš Lietuvos okupaciją Lietuvos saugumui ir valdžiai nebuvo žinoma, kad gen. Vitkauskas jau senai turėjo komunistų partijos kortelę. Steigiamo Seimo narys Krašto Apsaugos min. K. Žukas savo knygoje 267 pl. rašo: "p. Merkys jau buvo paskyręs kar. Vikauską į I batalioną, bet šį paskyrimą sustabdžiau, nes žinojau iš Voronežo laikų, kad broliai Vitkauskai, kaip jų svaiviai Kundrotai, buvo stipriai bolševikuoją".

— O —

Iš p. A. Budžinauskienės, Waterbury, Conn., gavome iškarpa iš amerikiečių laikraščio Kalifornijoje, kurios laisvas vertimas taip skamba:

Verbuojantis seržantas apdovanotas medaliu

Oceanside — Pirmos klasės seržantas Al (Algirdas) Paškevičius kiek panašus į š. Vakarų raitosios policijos pareigūną — jis visada suranda ieškomą žmogų.

Būdamas Vistos gyventojas, Paškevičius yra priskirtas J.A. armijos verbavimo įstaiagai, kuri yra South Hill gatvėje. Dar prieš atvykdamas čia pareigoms eiti, jis buvo

(nukelta į virš. 3 psl.)

— Amerikiečiai dar vis tebeplanuoja statyti naujo tipo 10 povandeninių laivų, kurie kainuosią (šiuometiniu biudžetu) 12.78 bil. dolerių. Jie numatomi turėti tarnyboje apie 1980 metus. Nauji laivai turės 24 branduolinės energijos užtaisų raketas, 4,000 ir 6,000 mylių tolinąšos. Dalis jų turės daugiagalvius užtaisus.

— Rusai pagamino SSNX 13 raketos kovos laivams, specialiai kauti prieš laivus; tolinąša 400 mylių. Minėtos raketos valdomos pagal skriejančių žemės satelitų, kai raketa turės pasiekti taikinį už horizonto. Tokių raketų rusai turi apie penkias rūšis, pagal tolinąšą ir galingumą.

— Amerikiečiai pagamino elektroninį aparatą, kurio pagalba suardomas rusų gamybos SAM raketų radaro taikymo valdymas.

— Švedų Bofors fabrikas pagamino pirmas Švedijoje, laser spinduliu valdomas, priešlėktuvinės raketos RBS-70, laidomas nuo žemės, kurias 1968 m. sutartimi planavo kartu su šveicariais. RBS-70 raketos tolinąša yra apie 3 mylius; jomis numatoma pakeisti priešlėktuvinis pabūklas. Raketą valdys nedidelis kompiuteris, išleidamas spinduliu pluoštą link taikinio, pagal kurį skris išsauta raketa link norimo taikinio. Panašias raketas amerikiečiai vartojo Vietname, laidomas tik iš lėktuvų, nes vietkongiečiai neturėjo lėktuvų, todėl ir žemės priešlėktuvinė apsauga nebuvo reikalinga.

— 1973 m. rusai nuleido į vandenį "Kiev" klasės lėktuvnešį, kuris neturi kilimo — nusileidimo takų ir katapultų. Tai 40,000 tonų, 600 pėdų ilgio laivas, skirtas nešioti helikopterus ir vertikalios kilimo lėktuvus (V-STOL tipo). Manoma, kad laivų statybos dokuose, tokių lėktuvnešių yra daugiau. Jų paskirtis — kovai prieš povandeninius laivus.

— Nuo 1895 iki 1930 m. rusų rankinių ginklų tarpe, išimtinai, tebuvo tik 7.62 mm kalibro Nagano revolveris. 1930 m. įvestas 7.62 mm Tokarevo pistoletas, pagamintas Browning konstrukcijos pagrindu, keletos versijų ir kalibrų. Po II Pas.karo įvedė ginklaviman 9 mm Makarovo pistoletą, kuris yra kopija buvusio vokiečių PP ir PPK pistoleto. Kiek vėliau, pagamino pusiau automatinį ir automatiškai šaudantį 9 mm Stečkino pistoletą, pritaikytą prijungti atramą į petį. Automatinė greitošauda yra 750 šūvių per minutę. Šio pistoleto konstrukcija — mišinys vokiečių PP ir belgų FN.

— Amerikiečių, Martin gamybos, Titan II raketa išmetimui žemės orbiton įvairių

satelitų. Titan III išmetė orbiton eilę stebėjimo ir sekimo satelitų, jų tarpe atominės energijos spinduliavimo detektorių — satelitų. Numatomiems sekantiems 100 satelitų, Titan III raketa tebebus naudojama.

— Rusai dideliu intensyvumu vykdo planetos Marso tyrinėjimus. 1973 m. liepos ir rugpiūčio mėnesiais, 16 dienų tarpais, jie iššovė Marso link "Mars 4, -5, -6" erdvėlaivius, kurie pradžioje 1974 m. bus Marso orbitoje. "Mars 6" orbitoje atsiras apie 1974 m. kovo mėn. Iš jo tikimasi gauti daugiausia informacijų, kurios bus naudojamos "Viking" erdvėlaivio nusileidimui ant Marso š m. rugpiūčio mėn. Rusų manymu, Marse esanti gyvybė, nes planetą supa plonas atmosferos sluogsnis, ir esama drėgmės.

— Amerikiečiai planuoja atnaujinti ir apjungti ginklavimo industriją, kuri šiuo metu tebėra nepakeista nuo II Pas. karo. Tas lies metalo apdirbimo, sprogmėnų, kuro ir smulkių ginklų gamybos įmones.

— Lengviausias metalas Beryliumas, naudotas raketų ir erdvėlaivių konstrukcijoje, sujungtas su titaniu, duos didesnį atsparumą. Amerikiečiai šį junginį stropiai bando ir numato pagerinti erdvėlaivių konstrukcijas, naudojant mažiau medžiagos jų statybai.

— Po II Pasaulinio karo, paskutinių trijų dešimtmečių laikotarpyje vykusių ginkluotų konfliktų patyrimai parodė, kad judrūs žemės jėgų kautynių daliniai, tinkamai ginkluoti, buvo sėkmingesni už tankus ir lėktuvus. Tas ypatingai išryškėjo 1973 metų žydų-arabų kare. Pagal minėtus patyrimus amerikiečių karinės jėgos pertvarko šarvuotų dalinių taktiką, perleidžiant prieštankinę gynybą pėstininkų daliniams. Lėktuvų raketos bus pritaikytos naikinti žemės priešlėktuvinę gynybą. Reikia pastebėti, kad paskutiniu laiku buvo propoguoti šarvuoti pėsti-

ninkų daliniai, kurie veikdami kartu su tankų daliniais būdavo priekiniuose skaidiniuose, puolime ir gynyboje. Apginklavus pėstininkus prieštankinėmis raketomis, kaip kad buvo 1973 m. žydų-arabų kare, atpultų reikalas statyti sunkius ir brangius tankų naikintojus, nes raketų veikimo galingumas yra toks pats bet kuriame nuotolyje, kas yra atvirksčiai su artilerijos pabūklais. Be to, raketos pigiau kainuoja negu stambesnio kalibro sviediniai, daugiau jų galima panaudoti ir ugnies paslankumas didesnis.

Šia proga tenka padėšiančiai žvelgti į mažų ir neturtingų valstybių krašto gynybos formą. Jei prisiminsime šveicarus, turėjusius ir tebegerinančius krašto gynybą pagrįstą judrių dalinių veiksmis, tai jų pagrinde yra veiksmas puolamojo charakterio, kaip puolime taip ir gynyboje. Čia tenka suprasti judrų manevrą kaip derinantį gynybą su puolimu ir atvirksčiai, atsisakant nuo linijinės formos, pereinant į veiksmus plote, kuriame, nežiūrint krypties, veliamasi su priešu į kautynes, kur yra naudingiau siekiant laimėjimo. Pavyzdžiui, leidžiant priešui įsikverbti gynybos sistemon ir šoniniu priešpuoliu viršijančiomis jėgomis užklupti priešo rezervus, atkertant priekines jėgas. 1973 m. žydų-arabų kare arabai puolime turėjo daugiau tankų negu vokiečiai II Pas. karo pradžioje, priešlėktuvinė ir priešautinė apsauga buvo beveik visa arabų pėstininkų rankose, dėl to žydai pirmomis dienomis, nežiūrint pranešenių M 60 tankų prieš rusų gamybos T 54 ir T 55, T 62 ir Phantom naikintuvų prieš rusų gamybos Migus, turėjo žymius nuostolius. Ir tik kai žydai persiorganizavo į atinkamai ginkluotus judrius dalinius, kurie veikė atskirai ir telktinėmis kryptimis, arabų puolimai buvo pristabdyti ir žydų kautynių daliniai, atkirsdami tiekimą, ryšį, naikindami gilumoje išsidėsiusias raketų baterijas ir išteklius, atsirado toli kovojančių priešo priekinių dalinių užnugaryje.

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

EXECUTIVE COMMITTEE OF THE UKRAINIAN NATIONAL COUNCIL *Kar. Reik. Valdyba* DES UKRAINISCHEN NATIONALRATES
РЕСОРТ ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ

Mieli RAMOVĖNAI!

Šią, 57-tąją, Vasario 16-tosios, Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo dieną, Ukrainos Tautinės Respublikos Prezidento (egzilyje) Mykolo Livyc'kio pavestas, sveikinu Jus ne tik čia, bet ir ten, raudonai-maskoliškame kalėjime esančius lietuvius, kovotojus už savo kilnių tėvų žemės laisvę!

Šia iškilminga proga, kaip kovotojas už mano Tėvynės Ukrainos — sykiu, skaitau, ir už Jūsų — Laisvę, randu prievole vėl priminti Jums, mieli Lietuviai, tai ką pabrėždamas sakiau Jūsų Kariuomenės atkūrimo 50-mečio sukakties proga, būtent jei anuomet, beveik vienu laiku paskelbus Lietuvos ir Ukrainos Nepriklausomybes, mes būtume — kaip mūsų valstybių istorinėje praeityje — petys petin stoję kovon su mūsų amžiniais priešais, tai mes tikrai nebūtume visumoje pralaimėję ir šiandieną mūsų Tėvynės būtų laisvos, o mūsų laisvės įsikūnijimo šventės džiaugsmingai minė-

tume — Jūs savo didingame, 650 metų sukakusiame Vilniuje, mes savo šviesiame Kyjive.

Tik! — nepakartokime pragaištingos klaidos vėl kovoti kas sau... Nes tik, ir vien tik tikroje mūsų bičiulystėje, yra laidas laimėjimo mūsų grumtynėse už mūsų pavergtų tautų laisvę! Į toki žygį — petys petin! — turėtų skatinti mus sveika nuovoka, nes šaukia begaliniai daug kentėjusios ir tebekenčiančios Lietuva ir Ukrainą.

Sykiu su Ukrainos Tautinės Respublikos Prezidentu, ir aš šaukiu šią, Vasario 16-sios dieną:

Lai gyvuoja laisva Lietuva!

Lai gyvuoja mūsų susijungę kovotojai už mūsų tėvynių laisvę!

Lai vyvuoja mūsų abiejų tautų santarvė!

**Generolas V. Fylonovič,
Karinių Reikalų Resorto
valdytojas**

LVS Ramovė CV užmezgė ryšius su naująja DV CV pasveikindama juos 55 m. nepriklausomybės sukakties proga, latvių kalba.

Lap. 12, 1973

Ponui J. Frišvaldui
Daugavas Vanagu pirmininkui

Didžiai Gerbiamas pone pirmininke, Ant Pirmojo Pasaulinio karo rūsiantčių griuvėsių iš Rusijos revoliucijos chaoso budo pavergtos tautos šūkiu: "Ši žemė yra mūsų, ir mes norime būti savo žemėje ponai". Viena iš tokių tautų buvo latviai.

1918 m. lapkričio 18 d. latvių tautos teisėtai paskelbta nepriklausomybė buvo iškovota ir apginta sunkiose kovose ir nepriklausomybės vėlesniais metais nieku nesiskyrė nuo senų valstybių šeiminkavimo, bet kai kuriose gyvenimo srityse rodė kelią net kитеims.

Nepriklausomos Latvijos respubliką pripažino visos pasaulio valstybės. Latvija buvo pilnateisis narys Tautų Sąjungoje ir Tautų Sąjungos

susirinkimo 101 sesijai Ženevoje 1938 m. vadovavo Latvijos užsienių reikalų ministras V. Munters. Tai rodo Europos istorijos neištrinami puslapiai.

Nepriklausomybės 55 m. sukaktyje sveikinu, LVS Ramovės ir savo vardu, brolišką latvių tautą su anų metų pasiektais laimėjimais ir kartu džiaugiوسي.

Atskirai ir nuoširdžiai sveikinu Daugavas Vanagus, nes jų eilėse yra kariai, kurie 1918 m. savo jaunystės dienomis, būreliais, nepilnai apginkluoti ir neaprengti lauke stojo

prieš daug skaitlingesnį ir geriau apginkluotą priešą ir jį sumušė.

Antrajame Pasauliniame kare mes esame atstatyti atgal, kad vėl veržtumėms pirmyn. Tikiu, kad Baltijos valstybės: Latvija, Estija ir Lietuva vėl bus laisvos ir nepriklausomos.

Dieve, šventink Latviją.

Su gilia pagarba

Prof. gen. St. Dirmantas

LVS Ramovės pirmininkas

Atšakymas gautas taip pat
latvių kalba

DAUGUVOS VANAGAI

12.12.73

Didž. gerb. prof. gen.
p. St. Dirmantui

DV CV pavedimu išreiškiu Jums širdingą padėką už sveikinimus ir atžymėtai vardais sąryšyje su Latvijos valstybės nepriklausomybės proklamacijos sukakties diena. Ir teisybė. Dauguvos Vanagų eilėse yra didelis skaičius vyrų, kurie dalyvavo Latvijos laisvės iškovojime, taip ir kovos laukuose prieš rytų raudonąsias ordas Antrame Pasauliniame kare. Tačiau, paskutiniame atsitikime prieš masyvinę persvara kovos rezultatą nulėmė mums nenaudingai. Nors latvių tautą yra aplankęs sunkus likimas, mes niekuomet nenuirmsime priminti Vakarų valdžioms, ne tiktai Latvijos, bet ir Lietuvos nepriklausomybės atgavimo. Šiame uždavinyje mums reikia būti vienin-

giems, nes esame broliškos tautos. Todėl, Dauguvos Vanagų Centralinis valdybos prezidijumas (Pirmininkas, sekretorius ir išdininkas J.T.) iš širdies dėiaugiasi ir dėkoja už Jūsų ir Jūsų vadovaujamos Lietuvių Veteranų sąjungos "Ramovė" sveikinimus ir kartu taip pat linki linksmų Kalėdų ir geresnės sėkmės 1974 metuose.

Tikroje pagarboje
Jūsų
A. Bisenieks
DV CV sekretorius

PASTABA: tolimesnis susirašėjimas ir sveikinimai vedami anglų kalba.

J.T.

KLAIPĖDOS ATVADAVIMO MINĖJIMAS

Vienas iš žymesnių mums, New Yorko lietuviams, šiais metais susirinkimų, tai buvo Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos 51 metų sukakties minėjimas, kuris įvyko sausio 27 d. Lietuvių Evangelikų parapijos bažnyčioje, Woodhavene, N. Y., vadovaujamoje uolauš tos parapijos lietuvių evang. kun. Petro Dagio. (Tokie minėjimai vyksta jau keli metai). Ekumeninėse pamaldose taip pat dalyvavo kun. dr. Viktorras Gidžiūnas, OFM, kuris pasakė labai prasmingą, toms iš-

kilmėms pritaikytą, pamokslą. Pamaldose dalyvavo, su savo vėliavomis, nors ir negausios, bet gana priekios organizacijos su jų vadovybėmis priešakyje: tai New Yorko ramovėnų, Šaulių organizacijos ir Mažosios Lietuvos Bičiulių draugija, o taip pat nemažas skaičius gyvenančių New Yorko apylinkėse lietuvių. Čia daug dėmesio buvo rodoma dalyvavusių pamaldose, tai kun. dr. V. Gidžiūno, plačios apimties taip reikšmingam, pamokslui.

Kun. Gidžiūnas pastebėjo, kad anksčiau tikybos išpažinime daugiau buvo ieškota, kas mus tikinčiuosius skiria, o dabar laikai yra pasikeitę ir mes jau ieškome, kas mus jungia. Čia tenka pasakyti, kad tokie pasikeitimai mums lietuviams yra labai svarbūs.

Nebūnant kokių teologų, ar šiaip to srities žinovu negalima plačiau tokius klausimus ir nagrinėti, bet vieną tik tektų pasakyti, kad prieš keleta šimtmečių lietuvių tikintieji turėjo prieti prie nesantikos ir dargi išsiskirti tik dėl to, kad tą patį Dievą skirtingai išpažino. Iki šiai dienai lieka neaišku kaip visa tai galėjo atsitikti. Netektų manyti, kad tai buvo kieno nors pikta valia tikslu susilpninti ir taip negausią lietuvių tautą. Duok, Dieve, kad tai buvo kažkieno neapsižiūrėjimas ir duok, Dieve, kad tokio neapsižiūrėjimo vaisiai greičiau išnyktų. Bent šiandieną išgyvendami tokius neramius laikotarpius, mes lietuvių tikrai turėtume vieninai jungtis ir stiprinti lietuviųbę, kurią okupantas stengiasi sunaikinti kartu su tikyba.

Pamaldoms pasibaigus susirinkusieji persikėlė į čia pat esančią salę, kur buvo atlikta pagrindinė minėjimo dalis.

Martynas Gelžinis savo turiningoje paskaitoje plačiai apžvelgė lietuvių kovas su kryžiuočiais ir kitais Lietuvos priešais, kurios tęsėsi šimtmečius, o taip pat tebevyksta ir po šiai dienai.

Paskaitininkas pažymėjo lietuvių tautos atsparumą išlikti nesunaikintai ir baigiant paskaitą pabrėžė, kad ateis laikas ir lietuvių savame krašte, savo triušu ir nenugalimu tikėjimu, tikrai atgaus laisvę ir nepriklausomybę.

Paskaitai pasibaigus dar tarė minėjimui pritaikytą žodį VLK-o vicepirm. Audėnas ir jaunos kartos, neseniai dar iš Klaipėdos krašto aplinkiniais keliais atvykęs, Simas Velanskis. Baigiantis minėjimui ramovėnei V. Šventoraitis ir fotografas L. Tamošaitis susirinkusiems parodė skaidrių iš žymesnių asmenų, kurie vienokiu ar kitokiu būdu prisidėjo prie Klaipėdos krašto atvadavimo.

Pabaigai čia pat atsirado ir vaisės, kurias paruošė mielos ponios priklausančios parapijos moterų rateliui. Čia uolusis klebonas kun. P. Dagys nepasigailėjo tiek organizacijoms, tiek paskiriems asmenims komplimentų ir padėkos žodžių. O nė kiek nemažesnė padėka, tikrumoje, tai turi priklausyti, kaip tik parapijos klebonui evang. kun. P. Dagiui, už taip reikšmingą surengtą sukakties minėjimą.

Saliatis

Klaipėdos krašto prisijungimo prie Lietuvos minėjime sausio 27 Congressional bažnyčioje rengėjai ir dalis svečių. Iš k. į d. V. Šventoraitis, kun. P. Dagys, S. Velonskis, M. Gelžinis, J. Audėnas, J. Kumpikas, R. Brakas ir L. Virbickas. Nuotr. L. Tamošaičio

B. Balčiūnas paskaitos metu Bostone

KARIUOMENĖS ATKŪRIMO SUKAKTIS BOSTONE

Vietinis "Ramovės" skyrius Lietuvos kariuomenės atkūrimo 55-rių metų sukaktį minėjo lapkričio 25 d. Prasidėjo pamaldomis Šv. Petro lietuvių parapijos bažnyčioje, 10 val. ryto, už žuvusius Lietuvos laisvės kovose savanorius, karius ir partizanus. Pamaldos užbaigtos Amerikos ir Lietuvos himnais, organizacijoms dalyvaujant su savo vėliavomis.

Lietuvių Piliiečių klubo salėje, 3 val. p.p., vyko iškilmingas minėjimas ir koncertas. Jį atidarė Bostono skyriaus pirmininkas Br. Bajerčius, primindamas pirmųjų savanorių, Romo Kalantos ir partizanų aukas, sudėtus ant Tėvynės laisvės aukuro. Susikaupimo ir tylos minutė buvo pagerbti visi žuvusieji. Po vėliavų pagerbimo, dr. Vytenis Vasilūnas pianinu paskambino Amerikos ir Lietuvos himnus. Kun. Janiūnas perskaitė invokacinę maldą.

Turiningą naujomis mintimis ir idėjomis paskaitą patiekė svečias iš Newark, N.J., Br. Balčiūnas, "Karys" žurnalo štabo narys. Jo paskaitos tema: Šiandieninė pažiūra į krašto gynybos organizaciją, buvo pagrįsta mūsų laikmečio karinių strategų nuomone, kad tautos laisvės ir nepriklausomybės laidas yra ne vien karinių, bet drauge materialinių ir psichologinių, tautos pajėgų tinkamas paruošimas. Plk. A. Stapulionis, kūrėjas-savanoris, Vyčio Kryžiaus kavaliereus, Lietuvai kuriantis buvęs Joniškėlio Bataliono vadu, papasakėjo apie ano meto didelius sunkumus, kuriantis Lietuvos kariuomenei.

Concertinę programos dalį, akompanuojant muz. dr. Vyteniui Vasilūnui, išpildė operos solistas Stasys Liepas - baritonas ir solistė Violeta Čižauskaitė-Balčiūnienė. Abudu solistai pirmoje dalyje dainavo: St. Šimkaus, J. Gaidelio, A. Budriūno, E. Gailevičiaus ir kitų, lietuviškas dainų kompozicijas. Gi, antroje dalyje, buvo išpildytos arijos iš operų: Cavalleria Rusticana, Madame Butterfly, Figaro Vestuvės, Don Žuanas. Gražiais aplovismentais buvo sutiktos sol. St. Liepo išpildytos arijos iš dviejų

W. A. Mozarto komiškų operų, kurias St. Liepas pats išvertė į lietuvių kalbą mūsų koncertui. Po Tallat-Kelpšos dueto "Oi berneli, vientyr", abu solistai, tautiniai rūbais pasipuošusių lietuvių, B. Ivaškaitės ir B. Šakenienės, buvo apdovanoti gėlėmis. Scenos centre buvo išstatyta stilizuotas Lietuvos Vytis, o kalbėtojo tribūna buvo papuosta Jono Averkos iš okupuotos Lietuvos atvežtu lino rankšluostyje jaustu Lietuvos himnu "Lietuva, Tėvyne mūsų...", pagražintu tautine juosta su gintarėliais.

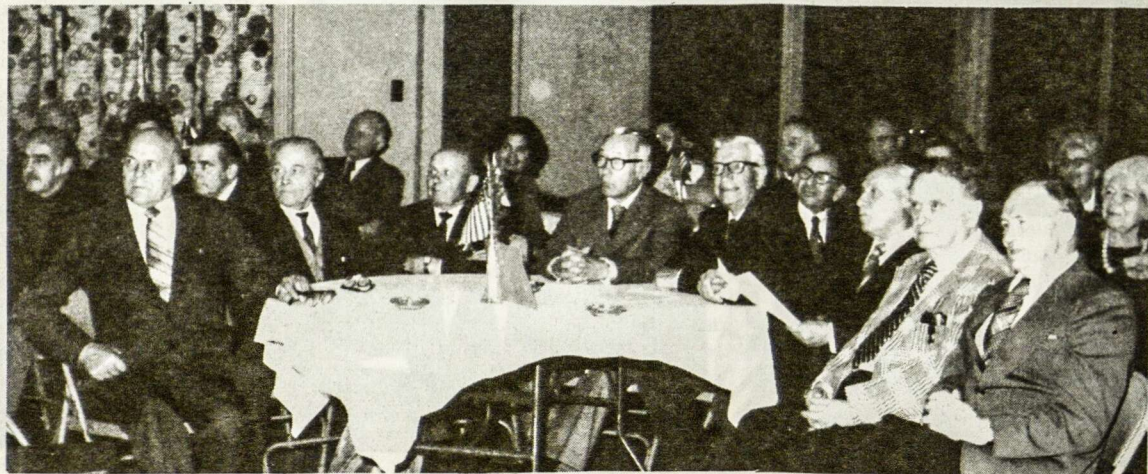
Po koncerto vyko vairsės, kurias taip turtingai paruošė ramovėnų ponios, pasilinksminimas, loterija ir draugiški pašnekėsiai. Į šventės minėjimą susirinko gražus būrys bostoniečių. Visiems atsilankiusiems ir prisidėjusiems prie gražaus minėjimo pasisekimo, taip pat ponų Minkų Radio Valandai ir lietuvių radio "Laisvės Varpui", vedamam P. Viščinio, už gražų Kariuomenės Šventės paskelbimą, Ramovėnų valdyba reiškia nuosirdų Ačiū!

J. V. Saduvas

IŠ BOSTONO RAMOVĖNŲ SUSIRINKIMO

Metinis "Ramovės" Bostono skyriaus susirinkimas įvyko vasario 4 d., Lietuvių Klubo salės patalpose. Skyriaus pirm. Br. Bajerčius, atidarydamas susirinkimą, paprašė atsistojimu ir tylos minute pagerbti paskutinį Lietuvos valstybės prezidentą Antaną Smetoną, kurio mirties 30-ties metų sukaktis šiemet yra minima. Drauge buvo pagerbti ir metų eigoje mirę: L.V. S. "RAMOVĖS" steigėjas gen. Povilas Plechavičius, skyriaus narys savanoris-kūrėjas J. Ūselis ir Lt. Adomas Tumas.

Kūrėjų-savanorių stolas kariuomenės atkūrimo minėjime Bostone. J. Rentelio nuot.

Susirinkimui pravesti buvo pakviestas pirm. Kazys Šimėnas, sekretorium — Juozas Vaičjurgis. Pranešimus apie skyriaus praėjusių metų veiklą padarė Br. Bajerčius ir kultūros ir spaudos reikalams vice-pirm. J. Vizbaras. Skyriaus veikla, dėl daugumo veiklių narių išskelviavimo amžinybėn ir likusių susenėjimo, tapo ribota. Pavasario metu pagerbti mirusieji, atlangant tų kapus su skyriaus vėliava dalyvauti kitų lietuviškų organizacijų patriotiniuose rengimuose. Iškilmingai paminėta Lietuvos Kariuomenės atkūrimo 55-toji sukaktis su pamaldomis bažnyčioje už žuvusius Lietuvos laisvės kovose. Iš skyr. išdininko St. Jurgelevičiaus ir revizijos komisijos pirm. K. Šimėno pranešimų pastebėta, kad skyriaus piniginiai reikalai vedami tvarkingai, kasos stovis geras.

Į naują 1974-jų metų skyriaus valdybą sutiko įeiti: K. Šimėnas — pirm., Br. Bajerčius vicepirm., J. Vaičjurgis — sekret. J. Vizbaras — kult. ir spaudos reikalams, St. Griežė-Jurgelevičius — išdin. A. Andriulionis ir Silvestras Kontautas — parengimams ir ūkio reikalams. Susirinkimas baigtas bendra kavute, naujojoje klubo svetainėje.

J.V. Sūduvas

KARIUOMENĖS ATKŪRIMO MINĖJIMAS OMAHOJE, NEBR.

Omahos ramovėnai gruodžio 2 d. su-ruošė kariuomenės atkūrimo minėjimą. 10 val. ryto Šv. Antano bažnyčioje buvo atlaikytos gedulingos pamaldos su pritaikytu tai dienai pamokslu. Už žuvusius karius bei partizanus, pamaldas atnašavo dekanas J. Tautkus. Pamaldų metu giedojo choras "Rambynas" — vargonais akomponavo Aldona Agurkytė-De Haai.

Parapijos salėje 3 val. p. įvyko meninė dalis. Minėjimą atidarė Jonas Smailys. Pagerbus 1 min. atsistojimu visus žuvusius karius, jis toliau pranešė apie šios

šventės trilypumą: 1. minime 55 m. nuo mūsų kariuomenės atkūrimo, 2. 650 m. nuo Vilniaus miesto įkūrimo ir 3. 50 m. nuo Klaipėdos krašto atvadavimo.

Tos dienos paskaitai pakvietė kpt. Juozą Sakalą, kuris savo turiningoje paskaitoje daugiau apsisistojė prie mūsų sostinės Vilniaus, jos praeities amžių bėgyje reikšmę Lietuvai, tiek mokslo, tiek politiniame gyvenime. Visų trijų su-kakčių apimti trumpoje paskaitoje yra neįmanoma, todėl ir paskaitininkas pasirinko tik svarbesnius istorinius įvykius. Toliau, po paskaitos, jaunesnės skautės pašoko jūreivių šoki. Joms vadovavo draug. Marta Šarkienė. Sekantis pasirodymas— šokių grupės "Aušra", su trim tautiniais šokiais. Šokių grupei vadovauja P. Gražina Reškevičienė ir Laima Antanėlienė.

Po minėjimo visi dalyviai buvo pavaišinti kava ir pyragaičiais, kaip ir visuomet, aptarnaujant p. Teresei Šalkauskienei. Karo ir.validams sušelpiti surinkta 118 dol.

Kapsas.

X-ji LIETUVOS KARO MOKYKLOS LAIDA

Dešimtos laidos kandidatai, iš įvairių Lietuvos gimnazijų, rinkosi 1925 m. rugs. mėn. pradžioje. Kandidatai turėjo būti 6 gimn. klasių ar daugiau. Ankstyvesnėms laidoms pakakdavo tik 4 klasių cenzo. Kandidatų buvo virš 300. Po sveikatos patikrinimo tinkamų liko tik 66. Norėjusiems įsigyti gimnazijos baigimo cenzą, Karo mokykloje teko išbūti 3 metus. Po metų liko tik 36 kariūnai, o kiti, dėl nesugebėjimo sekti kursą ar dėl drausmės, nubyрėjo. Likutis buvo papildytas baigusiais gimn. ar net buvusiais universitete iki 56. Laikė likusių dviejų metų, nesugebėjusių sekti kursą nubyрėjo 12. Baigė Karo mokyklą 1928 m. tik 44 karininkai:

1. Abramikas Vincas*
2. Ambrazas Petras
3. Augaitis, Pranas
4. Berentas Robertas*
5. Biknius Ignas
6. Byla Juozas
7. Černius Vladas
8. Drunga Zigmąs
9. Dženkaitis Jonas*
10. Gecevičius Mykolas
11. Girutė Jonas
12. Jakučionis Antanas
13. Jagutis Stasys
14. Jasiulionis Justinas
15. Jodauga Juozas*
16. Juodis Pranas
17. Juospaitis Povilas
18. Karalius Vincas*
19. Kazakevičius Aleksas
20. Kaupelis Romualdas
21. Kilna Kazys (baigęs paskutin.)
22. Kiaulenas (Gintautas) Romualdas
23. Klimavičius Antanas
24. Krištaponis Edvardas
25. Liūtas Juozas
26. Liormanas Medardas
27. Masys Petras*
28. Matutis Kazys
29. Matutis Ignas*
30. Matulaitis Kazys
31. Meizys Dionizas*
32. Miliauskas Aleksandras*
33. Molis Albinas
34. Nausėda Juozas
35. Naujokas Antanas
36. Pukys Povilas
37. Raugelis Antanas
38. Peldžius Juozas
39. Skrinska Juozas*
40. Šimkus Ignas
41. Švažas Adolfas (baigęs pirmuoju)
42. Šležas Albinas
43. Šmaukšta Pranas
44. Vasiliauskas Stasys

(Pažymėti* yra mirę)

L.V.S "RAMOVĖ"

Bostono Skyriaus Valdyba

1973 m. lapkr. 29 d.

Ponui Br. Balčiūnui, žurnalo "KARYS" redakcijos štabo nariui

P A D Ė K A

Gerb. Ponas Balčiūnai,

Bostono ramovėnų valdyba savo posėdyje, įvykusiam š. m. lapkričio 29 d., reiškia gilią

padėką už tai, kad Tamsta, nesigailėdamas pastangų, atliktai didžią kelionę dalyvavai mūsų surengtame Lietuvos Kariuomenės Atkūrimo minėjime ir pasakei turiningą kalbą. Užtai, kad atsisakei priklausančio honoraro ir minimalinių kelionės išlaidų apmokėjimo, tai įvertindama valdyba, Tamstai priklausancias išlaidas, su šventės gauto pelno priedu, sumoje 100 dol., skiria žurnalui "Karys" paremti.

Valdybos vardu: J. Vizbaras

Kultūros ir Spaudos Reik. Ved.

Ginklų rūšimis: pėstininkų — 27, artilerijos — 8, kavalerijos — 6, šarvuotųjų — 1, ir ryšio — 2. Vėliau 6 perėjo aviacijos tarnybon ir 2 topografijos. Baigė Karo akademią 4. Aukštuosius Technikos kursus — 1. Per 11 ir pusę tarnybos metų, majoro laipsnį gavo 5, kapitono — 27 ir leitn. — 12. Turimomis žiniomis — 10 mirę, tremtyje yra 12, o kitų likimas nežinomas.

1973 m. rugsėjo 8 d. buvo šios laidos 45 metų sukaktis.

Antanas Klimavičius

PERTH, W. AUSTRALIA LENKAI PAGERBĖ LIETUVIŲ SAVANORIŲ

Širdies liga, staiga, mirė kūrėjas-savanoris Stasys Račkauskas, gimęs 1902 m., Tauragės apskr.

Iki karo tarnavo pasienio policijoje. Karo metu, vokiečiams esant, tarnavo viešoj policijoj. Per antrą rusų okupaciją pasitraukė į Vakarų.

1949 atvyko į Australiją. Lietuvoje paliko žmoną ir 3 dukras.

Sužinojęs, kad žmona mirė, 1951 vedė lenkų tautybės našlę. Abu dirbdami įsigijo puikų namą Perth'e ir čia gyveno. Sulaukę senatvės abu gyveno iš gaunamos pensijos.

Prieš du metus Stasys išgyveno širdies priepuolį ir nuo to laiko sirguliuo.

Žmonai buvo sakęs, kad jam mirus galės jį palaidoti pagal savo nuožiūrą, bet jo karstą neš ir lydės draugai, savanoriai.

Gegužės 21 dieną (1973 m.) Stasys Račkauskas, širdies mūgio ištiktas, staiga mirė ir po 3 dienų buvo laidojamas. Žmona susitarė su savanorių pirm. K. Žuromskiu, tautiniam solidarumui išlaikyti, kviesiti laidojimui abu kunigus, lenkų ir lietuvių. Išvakarėse koplyčioje rožinį kalbėjo lenkas kun. Gros ir tas pats kun. vykdė laidojimą, nes lietuvis kunigas, kviečiamas, neatvyko. Savanoris Žuromskis karstą uždengė tautinių spalvų kaspiniu, kad liudytų mirusio tautybę.

Laidojimas prasidėjo iš Šv. Brigitos bažnyčios, kur lenkas kunigas (vilnietis) lotyniškai atnašavo šv. Mišias. Karstas buvo atdaras, mirusis gražiai atrodė, o uždėtas trijų spalvų kaspinas reprezentavo lietuvių tautybę.

Į kapus nulydėjo vilkstine mašinu. Kapuose, prie vartų pasitiko lenkų, aust-

ralių ir keletos lietuvių grupė. Prie duobės buvo sudėta gėlių, vainikų, su lenkiškais užrašais ir tik vienas vainikas nuo draugų — savanorių su lietuvišku užrašu. Seno amžiaus buvęs lenkų armijos karininkas, uždėdamas ant karsto lenkų bendruomenės vainiką: tarė "Lai būna garbė lietuviui kariui, 1919 metais narsiai kovojusiam drauge su mumis prieš vieną ir tą patį priešą rusišką komunizmą."

Karstą nuleidžiant, paskutinį atsisveikinimo žodį tarė lietuviškai ir lenkiškai savanorių skyriaus valdybos pirmininkas K. Žuromskis, primindamas mirusio nuopelnus lietuvių tautai ir valstybei.

Ramovėnas

K. DANIŠKEVIČIAUS SUKAKTIS

Uoliam ir pavyzdingam ramovėnui Kazimierui Daniškevičiui šiais metais sukako 65 m. amžiaus. Jubilijatas yra gimęs 1908 m. rugpiūčio 31 d., Kumečių I kaime, Alvito valsč. Vilkaviškio apskrity. 1922 m. jis buvo pašauktas į kariuomenę. Tarnavo Rtyšių B-ne ir ten baigė Mokomąją kuopą. Išėjo į atsargą puskarininkio laipsniu ir 1936 m. pradėjo tarnauti pašte. Ilgesnį laiką išbuvo Tauragės pašte ir 1941 m. buvo perkeltas į Gaurės paštą viršininko pareigoms.

Artėjant frontui pasitraukė į Vokietiją kur dirbo vokiečių pašte, Penzlyno mieste.

Po vokiečių kapituliacijos persikėlė į lietuvių stovyklą Gross-Hessepe, kur bai-

Psk. Kazimieras Daniškevičius

gė 2-jų metų auto mechanikų kursų ir dirbo anglų kariuomenėje kaip "fiteris".

1948 m. emigravo į Australiją. Atlikęs 18 mėnesių darbo sutartį prie geležinkelio, persikėlė į Sydney, kur ir dabar gyvena. Įsisteigus ramovėnų organizacijai jis tuojau įstojo į ją ir yra nuolatinis "Kario" skaitytojas. Buvo Sydney ramovėnų skyriaus v-boje. Jis, taip pat, ir lietuviškoje veikloje visur yra matomas: buvo dviejose kadencijose A.L. B-nės apylinkės valdyboje. Du kartus išrinktas į Krašto Atstovų suvažiavimą. Dabartiniu metu jis tęsia 2-rą kadenciją Sydney Lietuvių Katalikų Dr-jos valdyboje. Jis visur talkina parengimuose tautinių švenčių metų, per koncertus ir t.t.

Jo jubiliejinėje šventėje aš linkiu jam sveikatos ir ryžto toliau dirbuotis lietuviškoje veikloje.

*A. K-ka
Rockdale, N.S.W. Austr.*

*A.A. V. Staugaitis
(atkelta iš 71 psl.)*

ir mylėjo savo tėvynę Lietuvą. Nuo pat jaunų dienų priklausė Lietuvos Šaulių Sąjungai. Būdamas patriotinio nusistatymo jis ir sunkios vėžio ligos kamuojamas, dvasioje išliko tvirtas. Tremtyje jis priklausė "Vytauto Didžiojo" šaulių kp. Kai antrą kart mūsų tėvynę užplūdo raudonasis siaubas, kaip ir daugelis lietuvių tremtinių, jis apleido Lietuvą. Pasiekęs Amerikos krantus velionis sunkiai dirba, bet nepamiršo šaulių. Tiesa, neilgai galėjo velionis džiaugtis ir pajusti tą šaulišką dvasią, nes neilgai buvo sąjungoj. O be to, liga pakirto jo sveikatą.

Tremtyje jis buvo vienišas, bet nepamiršo savo artimųjų Lietuvoje ir juos šelpė. Laukė tos laimingos dienos, kada galės grįžti į savo numylėtą Suvalkiją ir pasimatyti su savaisiais. Tvirtai tikėjo tos dienos sulauksiąs, bet deja, nesulaukė. Jo asmenyje netekome susipratęsio lietuvi, o Sąjunga — gero šaulio.

"Vytauto Didžiojo" kuopos vadovybės ir šaulių vardu reiškiau gilią užuojautą velionio giminėms ir artimiesiems. Išėkis ramybėje toli nuo savo mylimos Suvalkijos laukų, kurių Tu visad ilgėjais!"

Prie karsto garbės sargybą nešė ir grabnešiais buvo šauliai.

Sekančią dieną jo palaikai buvo nuvežti į bažnyčią ir po gedulingų pamaldų automobilių vilkstinės nulydėti į Lietuvį Tautinės kapines ir palaidoti su visomis šauliškomis apeigomis. P-kas Vladas Ignaitis nuėmęs nuo karsto lietuvišką Trišpalvę įteikė velionio seseriai, po to buvo sugiedotas Lietuvos himnas.

Algirdas Budreckas

Didžiajam Kovotojui už Lietuvos laisvę

A.A.

GENEROLUI POVILUI PLECHAVIČIUI

mirus, giminėms ir artimiesiems nuoširdžią užuojautą reiškia

L. V.V. "RAMOVĖ" Bostono skyrius

Tauriam kariui, Vyčio Kryžiaus I rūšies ordino kavaleriui,

GENEROLUI POVILUI PLECHAVIČIUI

išėjus amžinybėn, šeimai, giminėms ir artimiesiems reiškiamo gilia užuojautą.

*Lietuvių veteranų sąjungos
Montrealio Skyrius*

A.A. STASEI VAITKIENEI

mirus, jos vyrą Edmundą ir šeimą giliai užjaučiame

*Bronė ir Nikodemas Abromai
Marija ir Julius Abromaičiai
Irena ir Kazys Barzdukai
Stasė ir Juozas Bražiai
Jonas Gužaitis
Halina ir Zigmas Moliejai
Regina ir Nikodėmas Reikalai
Aldona ir Juozas Rimkevičiai
Rita ir Vacys Skinderiai
Stefa ir Juozas Tarasevičiai*

Mielai ir Brangiai

STASEI VAITKIENEI,

per greit palikusiai šeimą, nuoširdžiai užjaučiame vyrą Edmundą, dukrą Gintą ir sūnų Vytautą su šeimomis ir seserį Petronėlę Juozapaitienę.

*Genė ir Antanas Šetikai
Marija ir Adolfas Maslauskai
Konstancija ir Vaclovas Nenortai ir
Pranas Kidolius*

Mielą draugą Edmundą VAITKŪ, dukrą Gintą ir sūnų Vitą su šeimomis, jo žmonai

a.a. STASEI

mirus giliai užjaučiame ir kartu liūdime

*Zuzana ir Bronius Ščepanavičiai
Nijolė ir Vaidevutis Draugeliai*

A.A.

STASEI RUŠKYTEI-VAITKIENEI,

po ilgos ir skausmingos rungties, atsiskyrus su šiuo pasauliu, Jos brangiuosius vyrą Edmundą, dukrą Gintą ir sūnų Vytautą, o taipgi, gimines bei artimuosius, širdingai užjaučia bei vienkartinę gedi,

*Marijonas, Nijolė, Vytautė
ir Rūtelė Šnapščiai*

A.A. STASEI VAITKIENEI

mirus, vyrą Edmundą, dukrą ir sūnų ir visus artimuosius nuoširdžiai užjaučiame,

Marina ir Zigmas Raulinaičiai

A.A.

ŠAULIUI JONUI ŽUKUI

mirus, jo žmoną Oną, dukrą Ireną, sūnus Rimą ir Juliją, bei kitus gimines užjaučiame ir reiškiamo gilią užuojautą.

"J. DAUMANTO" šaulių kuopa

A.A. LTN. STASYS MALINAUSKAS

1973 m. lapkričio 3 d., po ilgos ir sunkios ligos, mirė Stasys Malinauskas, sulaukęs 69 metų amžiaus. Vėliūnis buvo gimęs 1904 metais apie Lazdijus. 1925 m. baigė Karo Mokyklos VII laidą, pakeltas į leitenanto laipsnį ir paskirtas į 9 p.p. D.L.K. Vytenio pulką. Po keletos metų buvo paleistas į atsargą ir perėjo tarnauti į Pasienio policiją. Iš karto buvo latvių bare rajono v-ku, o vėliau buvo perkeltas Trakų baran I-mo rajono v-ko padėjėju. Čia betarnaudamas 1939 m. buvo vėl mobilizuotas į kariuomenę. Demobilizavus kariuomenę, jis vėl grįžo prie savo nuolatinės tarnybos. Bolševikams "atidavus" Lietuvai Vilnių ir jo kraštą, buvo nukeltas į Eišiškes, II-tą rajoną, toms pat pareigoms. Ten betarnaudamas dalyvavo komisijoje, drauge su rusų armijos majoru Samarovu, nustatyti sieną tarp Lietuvos ir Gudijos. Ko rusai norėjo iš tos sienos, taip ir liko paslaptis.

1940 m. birželio mėn., pasiruošę okupuoti Lietuvą, rusai pareikalavo atsiųsti Lietuvos atstovą prie sienos Eišiškes-Rodūnės plento, ko tai pakalbėti. Minėtu atstovu buvo paskirtas Sasys Malinauskas, kuriam artinantis prie sienos pasipylė rusų tankai Lietuvos pusėn ir tik per laimę jis vos nepateko po tankais įkrisdamas į griovį ir taip išgelbėjo savo gyvybę.

Bolševikų okupacijos metu jis mokytojavo apie Lazdijus ir buvo mokyk-

los vedėju. Vokiečių okupacijos metu kuriantis Plechavičiaus Vietinei Rinktinei, Malinauskas buvo pakviestas kadro karininku atkuriamoje Karo Mokykloje. Marijampolėje. Vokiečiams likviduojant dalinius, jis su kitais štabo karininkais ir pačiu gen. Plechavičium buvo suminti ir laikomi Latvijoje, Salaspilio koncentracijos stovykloje. Vėliau buvo perkelti Vokietijos gilumon. Karui pasibaigus buvo paleisti laisvėn ir steigiantis tremtinių stovykloms, apsigyveno Dillingeno D.P. stovykloje, amerikiečių zonoje, tveriantis darbo kuopoms, jis tarnavo minėtose kuopose iki emigracijos.

1951 metais atvyko į Ameriką ir apsigyveno Detroite, kur iki mirties gyveno, dirbdamas įvairius darbus.

Gyvendamas Detroite uoliai prisidėjo prie lietuviško darbo, dalyvaudamas ramovėnų ir šaulių eilėse. Paskutiniu laiku buvo "Jūrų Švyturio" šaulių kuopos vicepirmininkas.

Lietuvoje liko žmona, dukra ir sūnus su šeimomis. Gyvendamas šiame krašte, kiek jo išgalės leido, savo šeimą rėmė siuntiniais, kad tik palengvintų jiems ten vargą, ir vis tikėjosi kada nors juos pamatyti ir su jais pasidžiaugti. Kelis kartus buvo sudaręs dokumentus šeimai atskviesti pas save, bet okupantas neišleido, nes jiems reikalingi vergai jų karo mašinai stiprinti. Taip ir liko nematęs savo mielos šeimos. Į amžino poilsio vietą buvo palydėtas savo draugų ir "Jūrų Švyturio" šaulių kuopos vyrų.

J. LTN. DR. ALBINAS LIAUBA

Praėjusių metų, gruodžio 5 d., netikėta mirtis nuskynė vieną 20-tos laidos ginklo draugą — Jaunesnį leitenantą, veterinarijos gydytoją dr. Albiną Liaubą.

Gimė Albinas 1916 m. rugsėjo 16 d. Petrapilyje, kur pirmojo karo audros buvo nubloškė jo tėvelius. Po karo šeima grįžo į Lietuvą ir kurį laiką gyveno Mažeikiuose, kur Albinas baigė pradžios mokyklą. Tėvo tarnyba šeimą perkėlė į Klaipeidą, čia Albinas baigė Vytauto Didžiojo gimnaziją ir 1936 m. įstojo į P.L.P. Karo Mokyklą. 20-tą kadro karininkų laidą. Baigęs Karo mokyklą ir pakeltas į j. leitenanto laipsnį, 1939 m. Albinas Liauba buvo paskirtas į 7-tą pėstininkų pulką, Tauragėje.

Sekė neramūs karo metai sugriovė ir mūsų valstybinį gyvenimą. 1941 m. Albinas Liauba pradeda studijuoti Kauno Veterinarijos Akademijoje, bet antru kart artėjanti rusų okupacija verčia jį studijas nutraukti. Pasitraukęs į Vokietiją laikinai

įsikuria Wiesbadene, iš čia persikelia į Hanoverį, kur 1947 m. Albinas baigia studijas gaudamas veterinarijos daktaro laipsnį.

Į Ameriką Albinas Liauba atvyko 1949 m., apstotojo Bostone kur atliko ir veterinariaus interną. Perėjęs į Valstybinę mėsos priežiūros tarnybą, Albinas su šeima persikėlė į Cincinnati, Ohio, kur pastoviai įsikūrė, išaugino šeimą ir gyveno iki perankstyvos mirties.

Lietuvos mokyklos ir kariuomenės įdiegtas patriotizmas, pareigingumas ir tvarkingumas lydėjo Albina per visą jo gyvenimą. Visi kurie jį mename, žinojome j. ltn. Albiną Liaubą, kaip taurų lietuvi, malonų žemaitį ir darbštų, pareigingą žmogų.

Užaugino Albinas gražią, lietuvišką šeimą: sūnus Rimas medicinos daktaras, Algis — biologas ir jaunėlė dukrelė Aldona — studijuoja meną Ohio universitete. Paliko Albinas šią mielą šeimą. Kartu su žmona Janina, liūdi jo taip pat ir senutė motutė, bei dvi seserys, Valerija ir Eugenija, su šeimomis. Paliko ir negausią Cincinnati lietuvių koloniją — kur vėliūnis ir jo šeima buvo itin judrus ir veiklus. Palaidotas Albinas Spring Grove kapinėse, Cincinnati, Ohio.

Išsėkis mielas ginklo broli, Albinai, nors ir toli nuo mielos Lietuvos.

V.P.

LŠST Centro Valdyba reiškia nuširdžią padėką "Vytauto Didžiojo" k.p. šauliui Antanui Balcyčiui surinkusiam daugiausia naujų KARIO skaitytojų iš J.A. Valstybių ir Kamos.

**Leonardas Šulcas
LŠST C.V-bos Izdo Sekr.**

1.26.1974

(Sukakčių Metai — iš 57 psl.)

niveliuoti lietuvio tautinę sąmonę. Kiekvienas lietuvis, netekęs savo valstybės ir pasirinkęs gyvenimą šioje svečioje šalyje, privalo išlaikyti savo tautinį veidą, kalbą ir šeimą. Mes gi, buvę kariai, šauliai ir partizanai, privalome būti pavyzdžiu ir nuolat stovėti patriotizmo sargyboje. Dabar priešas naudoja ne ginklus, o propaganda, idėjų nuvertinimą, melus ir šantažą. Ypač, kada šiame krašte valstybinių ir karinių paslapčių vagių privatumas priešpastomas net valstybės galvos prestižui, mes turime suprasti, kad mūsų tautos amžinasis ir šios valstybės faktiškasis

priešas naudoja gudriausias priemones/palenkti viešąją opinią savo naudai. Tai nėra donkichotiški vėjo malūnai! Tai aukščiausio pavojaus ženklai, kokius jau esame matę savo tėvynėje prieš pat jos žlugimą.

Savo širdyse mes išsinešėme lietuvių-patrioto dainą ir kario-gynėjo maršą. Mūsų pareiga — ginti tėvynę, nors dabar jau tik plunksna ir žodžiu. Mes neužmiršime savo pareigos ir visada liksime sąmoningais lietuviais, siekiančiais savo tautos naujojo atgimimo ir krašto nepriklausomybės atstatymo! Tik, Dieve, duok mums toje kovoje išverti!...

(Seržantas... iš 72 psl.)

tarnybinės karjeros patarėjas Fort Belvoir, Va. Tas reiškia, jo darbas buvo prikabinėti tinkamus vyrus pasilikti tarnyboje. Paškevičiui neblogai sekėsi. Jis pakankamai gerai dirbo, kad būtų apdovanotas armijos Commendation Medalium už jo pastangas būnant tarnybinės eigos patarėju.

Iš pagyrimo lapo sužinome, kad verbavimo nebūtų labai sėkmingo iki Paškevičius atvyko. Tiesą sakant, per išstisus devyntis mėnesius prieš jam atvykstant, nei vienas kareivis neužsirašė pasilikti tolesnei tarnybai.

Tačiau, šis, gimęs lietuvis, liktinis kareivis tuo pasirūpino. Jam skirtos kvotos jis atliko 183 procentus... Jam skirtą atžymėjimą Paškevičius gavo pereitą savaitę iš plk. ltn. John R. Jeter, Jr., kuris yra armijos pagrindinės verbavimo stoties, Santa Ana, Kalifornijoje, vadovaujantis karininkas.

(Aktualiais klsm... iš 65 psl.)

imti ir nieko neturinčius vargšus. Pasirūpinkime jais, padėkime, jei negalime materialiai, tai bent aplankydami, paguosdami, suteikime jiems valandėlę džiaugsmo. Yra mūsų tarpe ir našlaičių, kurie netekę šeimos maitintojų skursta. Ar negalima būtų šauliams užpirkti Čikagoje namus, kur prieglobstį rastų senatvėje ne vien šauliai, bet kiekvienas prieglobsčio reikalingas tautietis. Kol pajėgiame šelpkime nelaimėn patekusius, aukokime Balfui ir kitoms labdaros organizacijoms.

MUMS RAŠO

Žurnalą KARI mėgstu, bet negaliu tvirtinti, jog esu patenkintas. Kaip gyvenime, taip ir KARIO leidime ir platinime yra taisyntinų dalykų.

KARYS pasirodo labai nereguliarai ir

pavėluotai ir tas yra jau kroniška. Gal šio priežastis (prenumeratos maža kaina ir apgailėtina mažas prenumeratorių skaičius. Taigi, "cūdų" nepadarysi. Bet, visgi, ir prenumeratoriai turi tam tikrų teisių, gauti KARI reguliariau, o ne laukti nieva malonės ar dovanos...)

Korespondentai reiškia pretenzijų viską žinoti ir rašydami apsilenkia su faktais ir teisybe. Kiti, turėdami lakią vaizduotę ar fantaziją, pretenduoja į tam tikros rūšies didvyrius, apsilenkia su spaudos etika, eina į asmeniškumus, net nevengia įžeisti oponentą, jei tik nesutinkama su jų pareikšta fantazija ar vaizduote. Šie kenkia KARIO rimtumui, garbei bei orumui. Spausdinant panašias informacijas neprišidedama prenumeratorių skaičių padidinti.

Stebėtinai mizernas prenumeratorių skaičius, 1300-1400. Šis skaičius nesudaro net pilno 1 procento vėlesniosios kartos, čia atvykusiu.

Išeitų jog KARYS sunkiai vegetuoja vien tik iš "hardcore" prenumeratorių ir iš jų, kad ir nuolatinų, mažų aukų, kurios pažai padeda KARIUI iš bėdų išbristi...

Šio dėlei kviečiu visus "hard core" prenumeratorių pagyvoti kas darytina, kad KARYS galėtų tęsti ir patobulinti leidimą... Asmeniškai apeliuoju į visus Gerbiamuosius "hard core" prenumeratorių ir skaitytoius ir kviečiu ir prašau padaryti vienkartinę auką \$25.00 kiekvienas, nes iki šiol daromos aukos, tik "trupiniai", mažai galėjo padėti.

Prenumeratos kainą sūtlau palikti nustatyti KARIO administracijai. Mano išmanymu ji galėtų būti dviguba esančiai, jei norime susilaukti pasisekimo. Priešingai KARIO likimas gali likti pasmerktas lėtai mirčiai. Priedas čekis.

V.D.

Gloucester, Mass.

Spaustuvės persikėlimas, vykęs pernai gruodžio mėn. bėgyje, į naujas patalpas ir persitvarkymas pristabdė KARIO 1973 m. gruodžio ir 1974 m. sausio nr. pasirodymą. Šiuo metu spaustuvės vadovybė

užtikrina mus, kad vėlinimų nebus ir KARYS pasirodys reguliariai ir laiku.

Dėkingi esame gerb. V.D. už paragintimus mums ir skaitytojams.

Pagausėję aukos, be abejo, leistų išlaikyti ilgiau nepadidintą KARIO prenumeratos mokesį, tuo pačiu pakeliant jo dvasinį ir fizinį stovį. Red.

Siuočiu Jums 5 dol. auką Vasario 16 Dienos proga. Prisimenu kaip Kaune man pačiai teko prie Nežinomo Kareivio kapo padėti vainikus, o mūsų N. Martinonio choras uždainuodavo "Nuliūdo kapais apsiklojus tėvynė".

Antanina Budžinauskienė
Waterbury

ATSIŪSTA PAMINĖTI

PALIKTOS PĖDOS, Moksleivių Metraštis, mokslo metai 1972-1973. Gražus 114 psl. didelio formato leidinys: Išl. Kristijono Donelaičio Aukšt. Lituanistinė Mok. Čikagoje.

Vlado Mingėlos pasakojimų rinkinys — MEDINIS DIEVAS. Knygoje telpa 11 pasakojimų. Spausdinta: "Nida Press", 1 Ladbroke Gardens, London, W 11 2 PU, Anglija. Tiražas 1000. Puslapių 248. Viršelį piešė (3 spalvų) Vincas Aleksandravičius — Roma. Knygos kaina \$5.00. Gaunama: Mr. V. Mingėla, 33546 Clifton Drive, Sterling Hts., Mich. 48077, USA. Tel. 1 (313) 268-2941

Balzeko Lietuvių Kultūros muziejuje, turimai nepriklausomos Lietuvos karininko manekeno uniformai trūksta: mundieriaus apikaklės trikampiuose Gedimino Stulpų ir diržo su perpetiniu dirželiu.

Muziejaus vadovybė šiuo kreipiasi į J. A. Valstijose ir kituose kraštuose gyvenančius, buvusius neprikl. Lietuvos karius (karininkus ir puskarininkus), kas tuos daiktus turi, prašydama paaukoti juos muziejui. Labai būtų pageidaujama karininko išieginę juosta ir pistoleto 7,65 kal. makštis. Muziejaus adresas: 4012 Archer Ave., Chicago, Ill. 60632.

NAUJAS "KARIO" ADRESAS

Prenumeratos mokestį ir korespondenciją siųsti šiuo NAUJU adresu:

341 HIGHLAND BLVD., BROOKLYN, N.Y. 11207

KARIO LEIDINIAI

H. Slenkivičius, KRYŽIUOČIAI. Trijų tomų istorinė novelė, iliustruota, viso 1116 psl. Vertė K. Jankūnas; dall. V. K. Jonyno spalvotas piešinys viršelyje ir aplanke. (I tomas išparduotas); II tomas \$3.50, atpiginta kaina \$1.00; III tomas \$3.50, atpiginta kaina \$1.00.

Vaclovas Biržiška, PRAEITIES PABIROS. Rinkinyt straipsnių iš Lietuvos istorijos, iliustruota istoriniais paveikslais, kietais viršeliais, 352 psl. Kaina \$6.50. Atpiginta \$2.50.

O. Urbonas, 1410 METŲ KARAS IR ŽALGIRO MŪŠIS. Pirmas toks išsamus veikalas apie žymiausią mūsų Lietuvos istorijoje. Iliustruota, dviejų spalvų mūsų schemas, 110 psl., kaina \$3.00. Atpiginta \$1.50.

O. Urbonas, DIDŽIOJO ŠIAURĖS KARO FRONTAS LIETUVOJE. Studija apima karinius įvykius XVII a. gale ir XVIII a. prasidedant. Dėmesys kreipiamas į kovas Lietuvoje vykusias tarp lietuvių švedų pusėje ir tų, kurie ėjo išvien su lenkais ir rusais. Iliustruota, dviejų dalių, viso 259 psl. (I dalis išparduota); Vienos dalies kaina \$1.75. Atpiginta \$1.00.

Z. Raulinaitis, DURBĖS MŪŠIS. Aprašo 1260 m. įvykusią didžiąją žemaičių pergalę, kovas ir įvykius privedusius prie to mūšio ir pasekmes. Iliustruota, 96 psl., kaina \$1.25 (Išparduota).

Z. Raulinaitis, AISČIAI KARINĖS ISTORIJOS ŠVIESOJE. Baltų karinės istorijos pradžia. Įvykiai apima I a. ir prieškristinius amžius. Iliustruota, 64 psl., kaina \$1.25 (Išparduota).

Z. Raulinaitis, HUNŲ ŽYGIS Į PRŪSUS. Aprašo įvykusį V a. hunų žygį į Prūsų Gamalį plį. 32 psl. Kaina \$1.00.

Plk. K. Škirpos studija: 5 D.L.K. KĖSTUCIO PULKO KOVOS TIES SEINAIŠ 1920 METAIS, yra atspausdinta atskira knygutė, 124 psl. Autorius studiją peržiūrėjo, atitaisė netikslumus ir KARYS patiekia ją skaitytojams kaip dokumentą įamžinantį mūsų kovų dėl nepriklausomybės vieną iš sunkiausių laikotarpių. Kaina \$3.00.

Z. Raulinaitis, GALINDAI PRIEŠ ROMA. Įvykiai vyksta II-IV a., kai gotai viešpatavo Rytinėje Europoje ir Ermanrikas valdė nuo Baltijos iki Juodųjų jūrų. Iliustruota, 80 psl., kaina \$1.50. Atpiginta \$1.00.

Z. Raulinaitis, VAIDEVUTIS. Nagrinėja, ar Vaidevutis buvo istorinė, ar legendinė asmenybė. 64 psl. Kaina \$1.00.

J. Variakojis, 4 P. LK MINDAUGO PULKAS. Pulko kovos Nepriklausomybės karo frontuose: bolševikų, bermontininkų, lenkų. Žygiai ir kovos pavaizduotos brėžiniais ir dalyvių nuotraukomis. Viso apie 50 iliustracijų, 120 psl. Kaina \$3.50. Atpiginta \$2.75.

P. Žilys, SUOMIŲ-SOVIETŲ KARAS. Karo išvakarėse, derybos, įtampa, laukimas... Pirmosios kovos, Kautynės šiaurėje, prie Ladogos ežero, Karelijos sąsmaukoje... Suomių narsi gynyba ir jų tipinga "motti" taktika. Sunkūs nuostoliai, lėta užsienių parama... Suomija priversta pasirašyti taiką... Prarasta teritorija, karo nuostoliai, evakuacija... Plk. Žilys sukūrė tikslų ir aiškių šių žiaurių grumtynių vaizdą. Iliustruota, 176 psl. Kaina \$3.50. Atpiginta \$2.75.

Dr. J. Puzinas, KELIAS Į LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ATSTATYMĄ. Pasinaudodamas įvairiuose šaltiniuose paskelbta medžiaga, prof. dr. Jonas Puzinas bendrais bruožais nušviečia tuos įvykius, kurie turėjo įtakos Lietuvos valstybės atstatymui. Dokumentinė medžiaga yra paskleista įvairiuose leidiniuose, daugeliu sunkiai, arba ir visai neprieinama. Todėl šis leidinys yra labai svarbus, nes čia yra sutelkti visi svarbesnieji dokumentai nuženklinantieji mūsų kelią į Vasario 16-los Akta. 90 psl. su iliustracijomis. Kaina \$2.50. Atpiginta \$2.00.

Z. Raulinaitis, FRIEŠ VIKINGŲ AUDRĄ. Šie yra pagrindiniai studijos skyriai: Anglai saksai ir aisčių Pabaltijys; Baltų kraštai švedų žygiams prasidėjus; Danai pradeda puldinėti Baltijos kraštus; Starkadas; Bravalos mūšis; Ginklai (400-800 metais). 72 psl. Kaina \$2.00.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę • KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi • Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą • Čekius, arba "Money Order" adresuoti tik "KARYS" vardu, — ne "Warrior" ar kt.